

Spis treści „Strategii rozszerzenia”

1. Kontekst ogólny	171
1.1. Europa w przededniu rozszerzenia	171
1.2. Opinia publiczna a proces rozszerzenia	173
1.3. Przygotowania administracji do rozszerzenia	174
1.4. Kryteria kopenhaskie	174
1.5. Wzmacnianie potencjału administracyjnego i sądowiczego	176
1.6. Negocjacje akcesyjne	178
1.6.1. Stan obecny	178
1.6.2. Zobowiązania	178
1.6.3. Rozwiązania przejściowe	178
2. Postęp państw kandydujących w wypełnianiu kryteriów członkostwa	179
2.1. Kryteria polityczne	179
2.1.1. Ogólny postęp	179
2.1.2. Wnioski	180
2.2. Kryteria ekonomiczne	181
2.2.1. Ogólny postęp	181
2.2.2. Wnioski	182
2.3. Pozostałe zobowiązania wynikające z członkostwa (łącznie ze zdolnością administracyjną)	183
2.3.1. Ogólny postęp	183
2.3.2. Wnioski	187
2.4. Ogólne wnioski i zalecenia	187
3. Zakończenie procesu	188
3.1. Zakończenie negocjacji	188
3.1.1. Ramy finansowe	188
3.1.2. Rozwiązanie kwestii nowego <i>acquis</i> i ponownego otwierania rozdziałów	189
3.1.3. Rozdział Inne	190
3.2. Finalizacja traktatu o przystąpieniu	190
3.3. Udział w pracach Unii przed przystąpieniem	191
3.4. Monitorowanie i zabezpieczenia	192
3.5. Po rozszerzeniu	194
3.5.1. Wzmacnianie instytucji	194
3.5.2. UGiW i euro	195
3.5.3. Schengen	195
3.5.4. Europejski Obszar Gospodarczy	195
4. Zrewidowana strategia przystąpienia dla Bułgarii i Rumunii	196
4.1. Dotychczasowy postęp	196
4.2. Indykatywna data	196
4.3. Mapy drogowe przystąpienia	197
4.4. Pomoc przedakcesyjna	197
5. Nowy impuls procesu rozszerzenia UE o Turcję	197
5.1. Wzmocnienie i strategia przedakcesyjna	199
5.2. Dodatkowe wsparcie finansowe	200

6. Wnioski i zalecenia	201
Załączniki	203
Załącznik 1: Wnioski okresowych raportów	203
6.1. Bułgaria	203
6.2. Cypr	207
6.3. Czechy	210
6.4. Estonia	214
6.5. Węgry	218
6.6. Łotwa	222
6.7. Litwa	227
6.8. Malta	232
6.9. Polska	235
6.10. Rumunia	240
6.11. Słowacja	244
6.12. Słowenia	248
6.13. Turcja	252
Załącznik 2: Rozdział <i>INNE</i>	258
Załącznik 3: Konwencje praw człowieka	261
Załącznik 4: Projekty bliźniacze	262
Załącznik 5: Przeglądy techniczne	264
Załącznik 6: Stan negocjacji	267
Załącznik 7: Główne wskaźniki statystyczne	268

1. KONTEKST OGÓLNY

1.1. Europa w przededniu rozszerzenia

Kolejne rozszerzenie Unii wzmocni jedność europejskiego kontynentu i pomoże stworzyć obszar trwałego pokoju i zamożności.

W 1993 r. Rada Europejska na posiedzeniu w Kopenhadze stworzyła perspektywę rozszerzenia Unii o państwa Europy Środkowej i Wschodniej. Następnie UE przyjęła ambitną strategię przedakcesyjną, która do dziś stanowi wytyczne dla państw kandydujących i wspiera ich przygotowania do członkostwa.

Dążąc do spełnienia kryteriów przystąpienia do UE i przyjęcia unijnych ram regulacyjnych, kraje kandydujące mogły przyspieszyć wewnętrzne reformy równoległe z przygotowaniami do członkostwa w UE. Następuje zbliżanie obywateli Europy, czego dowodem jest solidarność obecnych i przyszłych członków UE podczas klęski powodzi, która tego lata dotknęła Europę Środkową i Wschodnią.

Za rozszerzeniem przemawiają argumenty historyczne i polityczne, które są nie do odparcia. Przyniesie ono także istotne korzyści gospodarcze.

Z politycznej stabilizacji odnoszą korzyści zarówno dotychczasowe państwa członkowskie, jak i przyszli członkowie. W Europie Środkowej i Wschodniej powstały stabilne państwa demokratyczne. Jest to przede wszystkim zasługą tych narodów. Polityczna stabilność w krajach kandydujących Europy Środkowej i Wschodniej ma korzenie we wspólnych dla Europy wartościach: demokracji, praworządności, poszanowaniu praw człowieka i ochrony mniejszości. Zlikwidowano takie przyczyny konfliktów, jak kwestie mniejszości narodowych i problemy granic. Stabilne ramy polityczne są nie tylko warunkiem koniecznym trwałego pokoju i dobrosąsiedzkiego współistnienia, ale także warunkiem szybkiego rozwoju gospodarki.

Oznacza to, że przed państwami kandydującymi rysuje się możliwość podniesienia poziomu życia i perspektywa poprawy ich konkurencyjności w świecie. Już obecnie wymiana handlowa ogółem krajów kandydujących z UE stanowi od połowy do dwóch trzecich wymiany handlowej tych krajów. Ten szybki wzrost obrotów handlowych przyczynia się do rozwoju nowych rynków i inwestycji. Pełna integracja, jaka nastąpi z chwilą przystąpienia, w połączeniu z przyjęciem wspólnych reguł i norm obowiązujących na największym na świecie jednolitym rynku, stworzy jeszcze większe możliwości wzrostu, możliwego do utrzymania w kategoriach społecznych i środowiskowych.

W warunkach politycznej i gospodarczej stabilności rozszerzona Unia będzie lepiej przygotowana do stawiania czoła wyzwaniom globalizacji. Rozszerzona Unia zwiększy wagę zewnętrznych stosunków UE, zwłaszcza w sferze rozwijania wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Lepsza współpraca między dotychczasowymi i przyszłymi państwami członkowskimi pomoże w zwalczaniu międzynarodowej przestępczości i terroryzmu.

Rozszerzona Unia Europejska będzie musiała sięgać poza własne granice, aby stworzyć nową, korzystną dla wszystkich politykę sąsiedzkich stosunków. Rozważa się stworzenie polityki dla „poszerzonej Europy”, z myślą o wypracowaniu bardziej spójnego stosunku

rozszerzonej Unii wobec sąsiadujących państw. Komisja bada obecnie różne warianty wzmocnienia polityki UE wobec nowych sąsiadów. Chodzi nie tylko o stworzenie przeciwwagi dla obaw, jakie mogłyby powstać po rozszerzeniu, lecz także o to, by zapewnić, iż rozszerzenie stworzy obu stronom nowe możliwości, takie jak oczekiwany wzrost wymiany handlowej i gospodarczej. Taka nowa polityka bliskości ma akcentować otwartą postawę poszerzonej UE i jej gotowość do działania na rzecz wspólnych z sąsiadującymi państwami interesów i przedsięwzięć w rejonie Zachodnich Bałkanów, we wschodniej Europie i w rejonie Morza Śródziemnego.

Przyszłe państwa członkowskie wnoszą cenny wkład w dyskusję o przyszłości Europy w kontekście Konwentu Europejskiego, który przygotowuje podstawy dla kolejnej reformy instytucjonalnej. Praca Konwentu ma zasadnicze znaczenie dla przyszłości Europy. Pełny udział krajów kandydujących jasno wskazał na dodaną wartość rozszerzonej Unii.

Dokonana przez Komisję ocena krajów kandydujących, zawarta w tegorocznych raportach okresowych, zawiera trzy ważne przesłania:

- Przedakcesyjna strategia Unii zdała egzamin. Perspektywa rozszerzenia spowodowała istotne przyspieszenie procesu przemian w krajach kandydujących.
- Negocjacje w sprawie przystąpienia, prowadzone według zasad „oceny według zasług, zróżnicowania i nadrabiania zaległości”, można będzie zakończyć z większością państw kandydujących do końca 2002 r. Przygotowania do rozszerzenia będą kontynuowane.
- Rozszerzenie nie jest procesem zamkniętym, który zakończył się wraz z pierwszym rozszerzeniem. Unia Europejska nadal udziela pełnego wsparcia tym krajom kandydującym, które nie będą w stanie uczestniczyć w obecnej rundzie rozszerzania.

Kraje kandydujące zainwestowały wiele sił w proces rozszerzenia. W perspektywie rozszerzenia podejmowały ważne polityczne i gospodarcze decyzje. Aby osiągnąć pełnię korzyści, jakie integracja przyniesie dotychczasowym i przyszłym państwom członkowskim, trzeba zachować przewidziane ramy czasowe rozszerzenia bez uszczerbku dla jakości procesu przyjmowania nowych członków.

Komisja ma nadzieję, że ponownie zjednoczony Cypr wstąpi do Unii Europejskiej na podstawie kompleksowego rozstrzygnięcia, co będzie najlepszym rozwiązaniem dla wszystkich zainteresowanych stron. Jak wskazano we wnioskach Rady Europejskiej w Sewilli, Unia jest gotowa uwzględnić, w rozwiązaniach akcesyjnych, warunki rozstrzygnięcia politycznego zgodnie z zasadami stanowiącymi fundament Unii Europejskiej. Komisja z zadowoleniem przyjmuje fakt dalszego poważnego zaangażowania ONZ w tę kwestię. Wszystkie zainteresowane strony powinny obecnie zgodnie dążyć do osiągnięcia rozstrzygnięcia przed zakończeniem negocjacji w sprawie przystąpienia. Mając na względzie oświadczenie Rady Bezpieczeństwa ONZ, Komisja w szczególności wzywa Turcję do udzielenia pełnego poparcia działaniom na rzecz uregulowania tej kwestii w tym roku. W przypadku podjęcia takiej decyzji warunki przystąpienia Cypru można będzie dostosować tak, aby odzwierciedlały całościowe rozstrzygnięcie sporu oraz jego implikacje dla stosowania wspólnotowego dorobku prawnego na całym obszarze wyspy.

Komisja nadal utrzymuje aktywne kontakty ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, aby wesprzeć ich działania na rzecz rozwiązania sporu. Komisja zaproponowała, by Unia

udostępniła odpowiednie środki finansowe, które umożliwiłyby północnej części wyspy nadrobienie zaległości i wspierałyby rozstrzygnięcie sporu. Komisja zwraca uwagę, że w przypadku braku rozstrzygnięcia decyzje, jakie ma podjąć w grudniu Rada Europejska w Kopenhadze, będą się opierać na zasadach, ustanowionych w 1999 r. przez Radę Europejską podczas posiedzenia w Helsinkach.

Na kolejnych sesjach w Göteborgu, Laeken i Sewilli Rada Europejska potwierdziła, że w przypadku utrzymania dotychczasowego tempa postępu negocjacji i reform, Unia Europejska jest zdecydowana zakończyć negocjacje z Cyprzem, Maltą, Węgrami, Polską, Republiką Słowacką, Litwą, Łotwą, Estonią, Republiką Czeską i Słowenią do końca 2002 r., o ile te państwa będą gotowe. Chodzi o to, by państwa te uczestniczyły w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2004 r. jako pełnoprawni członkowie. Rada Europejska w Sewilli postanowiła też, że aby umożliwić Radzie Europejskiej podjęcie decyzji co do tego, z którymi krajami kandydującymi można zakończyć negocjacje do końca 2002 r., Komisja sporządzi projekt odpowiednich zaleceń w kontekście raportów okresowych.

Rada Europejska w Sewilli zachęciła także Bułgarię i Rumunię do kontynuowania wysiłków i ponownie podkreśliła zobowiązanie Unii do udzielenia tym krajom pełnego poparcia w przygotowaniach do przystąpienia.

Na tym samym posiedzeniu Rada Europejska dodała, że w Kopenhadze należy przyjąć uaktualnioną mapę drogową oraz zrewidowaną i wzmocnioną strategię przedakcesyjną dla tych krajów kandydujących, z którymi nadal prowadzone są negocjacje. Uznała, że można rozważyć zwiększenie przedakcesyjnej pomocy finansowej. Ponadto uznała, iż możliwe byłoby ustalenie do końca roku bardziej szczegółowego harmonogramu procesu przystąpienia dla tych państw, pod warunkiem utrzymania dotychczasowego tempa.

Niniejszy dokument jest poświęcony przeglądowi wymienionych powyżej postulatów Rady Europejskiej.

1.2. Opinia publiczna a proces rozszerzania

Rządy narodowe powinny odgrywać główną rolę w wyjaśnianiu obywatelom krajów kandydujących i państw członkowskich istoty procesu rozszerzenia. Komisja popiera wysiłki w tym zakresie i w tym celu opracowała strategię informacyjną. Od wszystkich uczestników, odpowiedzialnych za powodzenie tego procesu, powinno płynąć jasne przesłanie: poszerzenie jest grą, w której nie ma przegranych, lecz są tylko wygrani; grą, w której ponowne zjednoczenie Europy spowoduje, że obszar pokoju, dobrobytu i bezpieczeństwa rozciągnie się na cały kontynent.

Generalnie, w państwach kandydujących istnieje mocne poparcie dla rozszerzenia. Natomiast w państwach członkowskich trzeba podnosić społeczną świadomość i wiedzę o państwach, które wkrótce będą wstępować do Unii oraz wyjaśniać skutki procesu rozszerzenia. Trzeba przedstawić korzyści, jakie przyniesie rozszerzenie Unii – zarówno w kategoriach większej politycznej stabilności i perspektyw trwałego wzrostu gospodarczego, jak i w kategoriach ogromnego postępu, osiągniętego w regionie od 1989 r. na płaszczyźnie politycznych i gospodarczych reform. Takie działania pomoże rozproszyć obawy o to, że stopień przygotowania krajów kandydujących jest niewystarczający.

1.3. Przygotowania administracji do rozszerzenia

Udane i wolne od zakłóceń przejście do rozszerzonej UE wymaga także przygotowań na poziomie administracyjnym, w ramach istniejących unijnych instytucji. Takie przygotowania, prowadzone już od pewnego czasu, mają zapewnić, że w dniu przystąpienia do dyspozycji będą wszystkie niezbędne środki. Trwające prace obejmują, między innymi, ocenę potrzeb kadrowych i związane z tym przygotowania do rekrutacji; zapewnienie pisemnego i ustnego tłumaczenia z dodatkowych języków i na dodatkowe języki; przygotowanie budynków, szkół itd. Unijne instytucje współpracują ze sobą, aby mieć pewność, że Komisja przedstawiła postęp realizacji tych zadań w dokumencie *Road Map for Administrative Preparations for Enlargement*¹ [„Mapa drogowa dla administracyjnych przygotowań do rozszerzenia”], opartym na roboczej hipotezie, że 1 stycznia 2004 r. do Unii przystąpi dziesięć nowych krajów posługujących się dziewięcioma nowymi językami. Po podjęciu decyzji w sprawie przyjmowanych krajów i dat ich przystąpienia mapa drogowa zostanie zaktualizowana.

W Komunikacie *Activities and Human Resources of the Commission in the Enlarged EU*² [„Działalność i zasoby ludzkie Komisji w rozszerzonej UE”] Komisja określa własne dodatkowe zapotrzebowanie na pracowników, wyrażone w pełnych etatach. Te dodatkowe środki należy wprowadzać stopniowo, od 2004 r. do około 2008 r. Ponadto oczywiste jest, że w niektórych obszarach polityki, takich jak: rolnictwo, polityka strukturalna i obsługa językowa, należy się liczyć z wysokim zapotrzebowaniem na zasoby ludzkie, wynikające z poszerzenia, nie tylko po przystąpieniu, lecz także bezpośrednio przed przystąpieniem nowych członków. Mając to na uwadze, Komisja dokonała kompleksowej oceny swego zapotrzebowania na dodatkowe środki i na jej podstawie zgłosiła zapotrzebowanie na 500 tymczasowych stanowisk już w 2003 r., w celu zaspokojenia priorytetowych potrzeb. Stanowiska te mają być obsadzane głównie osobami z krajów kandydujących.

1.4. Kryteria kopenhaskie

W czerwcu 1993 r. Rada Europejska w Kopenhadze ustanowiła podstawy obecnego procesu rozszerzania, oświadczając że *te państwa stowarzyszone Europy Środkowej i Wschodniej, które tego pragną, staną się członkami Unii Europejskiej* i określając warunki członkostwa – są to tzw. kryteria kopenhaskie. Zgodnie z kryteriami kopenhaskimi państwo kandydujące może uzyskać członkostwo, o ile zapewni:

- *stabilność instytucji gwarantujących demokrację, praworządność, prawa człowieka i poszanowanie oraz ochronę mniejszości*: są to kryteria polityczne.

Od maja 1999 r., gdy wszedł w życie Traktat z Amsterdamu, wymagania te stanowią konstytucyjne zasady Traktatu o Unii Europejskiej i zostały podkreślone w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej proklamowanej na konferencji Rady Europejskiej w Nicei w grudniu 2000 r.;

- *istnienie funkcjonującej gospodarki rynkowej oraz zdolność sprostania presji konkurencji i siłom rynkowym wewnątrz Unii*: są to kryteria ekonomiczne.

¹ Zob. SEC(2002)1015 z 25.09.2002 r.

² COM (2003) 311 z 5.06.2002 r.

Te kryteria są zgodne z zasadami polityki gospodarczej zawartymi w Traktacie ustanawiającym Wspólnotę Europejską, zmienionym Traktatem z Maastricht, który wszedł w życie 1 listopada 1993 r.;

- *zdolność do podejmowania zobowiązań wynikających z członkostwa, w tym przestrzeganie celów unii politycznej, gospodarczej i walutowej.* To kryterium odnosi się do stosowania unijnego prawodawstwa zwanego wspólnotowym dorobkiem prawnym i z tego względu jest w dalszym ciągu nazwane „kryterium wspólnotowego dorobku prawnego”. Kolejne Rady Europejskie, zwłaszcza Rada Europejska w Madrycie w 1995 r., podkreślały wagę włączania wspólnotowego dorobku prawnego do krajowego ustawodawstwa i zapewnienia jego skutecznego stosowania za pośrednictwem odpowiednich struktur administracji i sądownictwa.

Od czasu wydania w 1997 r. opinii w sprawie złożenia przez państwa Europy Środkowej i Wschodniej wniosków o członkostwo, Komisja ocenia co roku, w raportach okresowych, które obejmują także Cypr, Maltę i Turcję, postępy krajów kandydujących w zakresie wypełniania kryteriów kopenhaskich. W Agendzie 2000³ Komisja zawarła metodologię oceny zdolności krajów kandydujących do wypełnienia kryteriów gospodarczych i sprostania zobowiązaniom wynikającym z członkostwa.

Zgodnie z metodologią w raportach okresowych ocenia się postęp w kategoriach stanowienia prawa i faktycznego przyjmowania lub wdrażania środków. Takie podejście zapewnia równe traktowanie wszystkich kandydatów i pozwala na dokonanie obiektywnej oceny sytuacji w poszczególnych państwach. Postęp w spełnianiu poszczególnych kryteriów ocenia się, porównując stan faktyczny ze szczegółową standardową listą kontrolną, dzięki czemu możliwe jest uwzględnienie tego samego aspektu w każdym państwie i zapewnienie przejrzystości oceny. Raporty opierają się na różnych źródłach i są porównywane z różnymi źródłami, poczynając od informacji dostarczanych przez same kraje kandydujące, poprzez sprawozdania Parlamentu Europejskiego, oceny dokonywane przez państwa członkowskie, działalność organizacji międzynarodowych i pozarządowych. Tegoroczne raporty zawierają także pewne elementy prognozy.

Aby ocenić, w jakim stopniu kandydaci spełniają kryteria polityczne, Komisja nie tylko przedstawia opis ich politycznych instytucji (parlament, władza wykonawcza, władza sądownicza), lecz bada także praktyczne przestrzeganie praw i swobód obywatelskich. W odniesieniu do praw człowieka Komisja analizuje sposób przestrzegania i realizacji przez poszczególne państwa kandydujące postanowień głównych konwencji praw człowieka, w szczególności Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. W zakresie poszanowania praw mniejszości i ochrony mniejszości Komisja zwraca szczególną uwagę na stosowanie zasad ustanowionych na mocy ramowej konwencji Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych. Badaniu podlegają także działania, podejmowane przez państwa w celu zwalczania korupcji.

Kryteria ekonomiczne obejmują dwa elementy: istnienie funkcjonującej gospodarki rynkowej i zdolność sprostania presji konkurencji i siłom rynkowym wewnątrz Unii. Te elementy

³ *Agenda 2000: For a stronger and wider Union* [Agenda 2000: do silniejszej i szerszej Unii] COM (97) 2000, wersja ostateczna. Zob. zwłaszcza Part Two – *The Challenge of Enlargement: 1. Assessment on the basis of the accession criteria* [Część druga: Wyzwanie rozszerzenia: 1. Ocena na podstawie kryteriów akcesyj].

ocenia się, stosując wiele kryteriów szczegółowych określonych w Agendzie 2000. Funkcjonująca gospodarka rynkowa wymaga liberalizacji cen i handlu oraz istnienia możliwości do stosowania w praktyce systemu prawnego, w tym regulacji w zakresie prawa własności. Makroekonomiczna stabilność i konsens w sprawie polityki gospodarczej wzmacniają funkcjonowanie gospodarki rynkowej. Dobrze rozwinięty sektor finansowy i brak istotnych barier wejścia na rynek i wychodzenia z rynku podnoszą efektywność gospodarki. Zdolność sprostania presji konkurencji i siłom rynkowym wewnątrz Unii zależy od istnienia gospodarki rynkowej i stabilnych ram makroekonomicznych, oraz od posiadania dostatecznego kapitału ludzkiego i rzeczowego, w tym infrastruktury. Zależy także od wpływu polityki rządu i ustawodawstwa na konkurencyjność, od stopnia osiągniętej integracji wymiany handlowej danego państwa z Unią i od udziału małych firm.

Zdolność do podejmowania zobowiązań wynikających z członkostwa wymaga przyjęcia, wprowadzenia i stosowania wspólnotowego dorobku prawnego. W raportach Komisja analizuje, w odniesieniu do każdego z dwudziestu dziewięciu rozdziałów wspólnotowego dorobku prawnego, w jakim zakresie państwo kandydujące przyjęło środki ustawodawcze niezbędne do wprowadzenia wspólnotowego dorobku prawnego objętego danym rozdziałem i co pozostało jeszcze do zrobienia pod tym względem. Ponadto Komisja ocenia, w jakim zakresie każdy z krajów kandydujących stworzył struktury administracyjne konieczne do implementacji wspólnotowego dorobku prawnego.

Tegoroczne raporty okresowe prezentują szersze spojrzenie niż w poprzednich latach. Oceniają nie tylko postęp poszczególnych kandydatów, ale i to, w jakim stopniu państwo kandydujące spełnia kryteria kopenhaskie w momencie przystąpienia; ocena ta uwzględnia określony przez Radę Europejską przewidywany harmonogram rozszerzania.

Takie podejście wymaga starannego zbadania postępu państw w poprzednich latach⁴, ich dotychczasowych osiągnięć w zakresie realizacji zobowiązań podjętych podczas negocjacji, oraz oceny, czy dane państwo w dostatecznym stopniu spełnia kryteria kopenhaskie. Te ostatnie aspekty mają szczególne znaczenie dla oceny zdolności do wypełniania zobowiązań wynikających z członkostwa. Tylko w przypadku gdy państwo już wprowadziło większość wspólnotowego dorobku prawnego poszczególnych rozdziałów i w poprzednich latach osiągnęło pozytywne wyniki, można uznać, że będzie w stanie stosować ten dorobek po przystąpieniu do Unii. Są to warunki konieczne. Uwzględnia się także posiadane przez Komisję informacje o przygotowaniach, które mają obecnie miejsce, zwłaszcza w kontekście procesu monitorowania.

Raporty okresowe wskazują państwa kandydujące, które spełnią kryteria kopenhaskie w przewidzianych ramach czasowych. Na podstawie raportów Komisja zaleca zakończenie negocjacji z takimi krajami do końca 2002 r. W odniesieniu do wszystkich państw raporty wskazują obszary, w których konieczne jest podjęcie dalszych działań lub podjęcie albo kontynuacja reform.

1.5. Wzmacnianie potencjału administracyjnego i sądowiczego

Komisja przywiązuje wielką wagę do tego, by kandydaci kontynuowali wzmacnianie swego potencjału administracyjnego i sądowiczego. Jest to zasadniczy wymóg budowy

⁴ Od daty Opinii o środkowoeuropejskich kandydatach z 1997 r., od daty Okresowego Raportu w sprawie Cypru oraz w sprawie Turcji z 1998 r., od daty uaktualnionej Opinii w sprawie Malty z 1999 r.

wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, gdyż jest to niezbędny warunek członkostwa. W opiniach z 1997 r. i następujących po nich raportach okresowych Komisja bacznie śledzi postęp poszczególnych państw w tej dziedzinie. Od początku lat 90. znaczną część wspólnotowej pomocy przedakcesyjnej przeznaczają na wspieranie działań krajów kandydujących w zakresie budowy i umacniania struktur administracyjnych i sądowniczych.

Zgodnie z oświadczeniem zawartym w Strategii rozszerzenia, zatytułowanej *Making a success of enlargement* [„Rozszerzenie uwieńczone sukcesem”], w pierwszym kwartale 2002 r. Komisja przygotowała, wspólnie z poszczególnymi państwami negocjującymi, indywidualne plany działań służące wzmocnieniu potencjału administracyjnego i sądowniczego. Na podstawie priorytetów Partnerstwa dla członkostwa na 2002 r., plany działań określają konkretne środki, jakie musi podjąć dane państwo, aby do chwili przystąpienia do Unii osiągnąć dostateczny poziom potencjału administracyjnego.

Plany działania określają celowe środki pomocowe, niezbędne do wsparcia wysiłków odpowiednich krajów. Komisja przeznaczyła na te cele dodatkową pomoc finansową, do wysokości 250 mln euro w 2002 r.; tym samym łączne wspólnotowe środki pomocowe, przeznaczone na wzmocnienie potencjału administracyjnego i sądowniczego negocjujących krajów, wyniosą w 2002 r. około 1 mld euro.

Ponadto w planach działania odnotowuje się zobowiązania podjęte podczas negocjacji i wszelkie dodatkowe działania monitorujące – zwłaszcza przeglądy techniczne w poszczególnych obszarach (tzw. *peer review*) – jakie mogą być niezbędne w niektórych obszarach do oceny przygotowań danego państwa. Dla wszystkich dwunastu państw negocjujących zorganizowano *peer reviews* o różnym zakresie. Łącznie przeprowadzono 205 *peer reviews* w 17 sektorach za pośrednictwem Biura Informacji, Pomocy Technicznej (TAIEX), z udziałem ponad 800 ekspertów (szczegółowe dane zawiera Załącznik 5). Niektóre *peer reviews* w sektorze nadzoru finansowego zorganizowano za pośrednictwem programu Wspieranie Poprawy Rządzenia i Zarządzania (SIGMA), a własne służby Komisji przeprowadziły wiele akcji monitorujących w innych dziedzinach. Specjalny przegląd techniczny odbył się w zakresie bezpieczeństwa jądrowego w pierwszej połowie 2002 r. pod auspicjami Rady i został oceniony w raporcie w czerwcu 2002 r.

Wymiana informacji między specjalistami z równorzędnych organów krajów kandydujących i państw członkowskich stanowi główny element przeglądów technicznych. Sprawozdania z przeglądów udostępnia się państwom kandydującym i państwom członkowskim; Komisja korzysta z tych materiałów przy sporządzaniu analiz przedstawianych w raportach okresowych, a kraje kandydujące wykorzystują wyniki przeglądów technicznych do określenia dalszych niezbędnych działań. Wyniki te powinny także przyczynić się do rozwoju pomocy, której celem jest wymiana doświadczeń w zakresie najlepszej praktyki, udzielanej kandydatom zarówno przed przystąpieniem, jak i po przystąpieniu.

Plany działania nadały nowy impet wysiłkom krajów kandydujących na rzecz wzmocnienia potencjału administracyjnego i sądowniczego. Ogólnie, realizacja planów przebiega zgodnie z harmonogramem. Ważne jest, aby kraje kandydujące nie ustawały w wysiłkach na rzecz realizacji planów działania.

1.6. Negocjacje akcesyjne

1.6.1. Stan obecny

Negocjacje akcesyjne są poważnie zaawansowane. Od 1998 r. prowadzone są z sześcioma krajami (Cyprem, Czechami, Estonią, Węgrami, Polską, Słowenią), a na początku 2000 r. rozpoczęto negocjacje z kolejnymi sześcioma kandydatami (Bułgarią, Łotwą, Litwą, Maltą, Rumunią i Słowacją). Rada Europejska w Nicei w grudniu 2000 r. ustaliła tzw. mapę drogową negocjacji akcesyjnych, ustanawiając w ten sposób ramy czasowe do określenia stanowiska Unii w sprawach pozostałych rozdziałów negocjacyjnych. Mapa drogowa okazała się bardzo użyteczna do przyspieszenia negocjacji, pomagając wszystkim stronom działać według realistycznego planu. Unia określiła wspólne stanowiska zgodnie z mapą drogową, co doprowadziło do tymczasowego zamknięcia znacznej liczby rozdziałów. Stan negocjacji przedstawia Załącznik 6.

1.6.2. Zobowiązania

Tymczasowe zamknięcie rozdziału zależy, między innymi, od uznania przez Unię wiarygodności zobowiązań podjętych przez państwo kandydujące. Generalnie, opiera się to na dokonanej już transpozycji kluczowych części wspólnotowego dorobku prawnego. Państwa kandydujące są zobowiązane zapewnić zgodne z planem wypełnienie wszystkich podjętych zobowiązań. Komisja na bieżąco kontroluje realizację tych zobowiązań, wykorzystując w tym celu w szczególności sprawozdania z monitoringu i plany działań dotyczące zdolności administracyjnej i sądowej. Dotychczasowa realizacja większości zobowiązań, podjętych w negocjacjach, przebiega w znacznej mierze zgodnie z założeniami; w nielicznych przypadkach występowania problemów lub opóźnień udało się znaleźć rozwiązania i nie doszło do sytuacji, w której Komisja musiałaby zalecić ponowne otwarcie rozdziału.

Ocena przedstawiona w tegorocznych raportach okresowych potwierdza, że w większości przypadków kandydaci wypełniają zobowiązania, jakie przyjęli w negocjacjach. Tam, gdzie zobowiązania dotyczą środków, których przyjęcie ma nastąpić do momentu przystąpienia, ocena Komisji opiera się na stosownych procesach dostosowawczych. W raportach wymienione zostały przypadki, w których kandydaci mają problemy z wypełnieniem przyjętych zobowiązań. Dotyczy to głównie obszarów rolnictwa, środowiska i rybołówstwa. W takich sytuacjach kandydaci są zobowiązani przedsięwziąć wszelkie niezbędne środki zaradcze, umożliwiające im całkowite wywiązanie się z zobowiązań.

1.6.3. Rozwiązania przejściowe

Wprawdzie podstawą negocjacji jest zasada, że po przystąpieniu do Unii państwa kandydujące będą faktycznie stosować wspólnotowy dorobek prawny, to podczas negocjacji uzgodniono przyznanie w uzasadnionych przypadkach wielu rozwiązań przejściowych zgodnych z zasadami obowiązującymi wobec tych rozwiązań. Zasady te stanowią, że środek przejściowy powinien być ograniczony co do czasu stosowania i zakresu oraz wymagać, by wraz z przyjęciem środka przyjęto plan, wyraźnie określający etapy dostosowania do *acquis*. Ponadto środki przejściowe nie mogą się wiązać ze zmianą zasad i polityk Unii, zakłócać ich właściwego działania, ani prowadzić do istotnego zniekształcenia konkurencji. Środki przejściowe uzgodnione zostały zarówno na wniosek państw kandydujących (dotychczas przyjęto około 185 takich wniosków), jak i na wniosek Unii (dotychczas przyjęto 28 wniosków). Zakres środków różni się w zależności od poszczególnych sektorów i krajów.

Wnioskowane przez państwa kandydujące środki przejściowe uzgodniono, na przykład, w obszarach, w których efektywne stosowanie *acquis* wymaga znacznych inwestycji finansowych. Do takich przykładów należą budowa oczyszczalni ścieków czy uzupełnienie zapasów ropy naftowej. W takich przypadkach uzgodniono plany inwestycyjne i szczegółowe strategie stopniowego osiągania zgodności z prawem wspólnotowym. Ponadto uzgodniono czasowe ograniczenie w obszarze *swobodny przepływ kapitału* w zakresie nabywania ziemi i tzw. drugich domów przez obywateli UE w nowych państwach członkowskich.

Na wniosek Unii uzgodniono kilka ściśle określonych ograniczonych rozwiązań przejściowych, jako reakcji na przewidywane zakłócenia o charakterze regionalnym bądź sektorowym, spowodowanych stosowaniem prawa wspólnotowego w pełnym zakresie w rozszerzonej Unii. Czasowo ograniczono swobodny przepływ pracowników z nowych do dotychczasowych państw członkowskich, wzmocniono ochronę praw własności przemysłowej w odniesieniu do produktów farmaceutycznych i wspólnotowych znaków towarowych z UE, wprowadzono czasowe ograniczenia dostępu do krajowych rynków transportu drogowego (kabotaż) w stosunkach między dotychczasowymi a niektórymi nowymi państwami członkowskimi.

2. Postęp państw kandydujących w wypełnianiu kryteriów członkostwa

2.1. Kryteria polityczne

2.1.1. Ogólny postęp

W opiniach z 1997 r. i późniejszych raportach okresowych Komisja oceniała postęp krajów kandydujących w wypełnianiu politycznych kryteriów kopenhaskich. Od 1999 r. Komisja uznaje, że wszyscy kandydaci uczestniczący w negocjacjach spełniają te kryteria. W ciągu ostatnich pięciu lat osiągnięto znaczny postęp w zakresie konsolidacji i pogłębiania demokracji oraz przestrzegania zasad praworządności, praw człowieka i praw mniejszości.

W ciągu ubiegłego roku potwierdzono funkcjonowanie **demokratycznych systemów rządzenia** w państwach kandydujących. W kilku państwach przeprowadzono wolne i sprawiedliwe wybory krajowe lub samorządowe.

Trwają prace nad konsolidacją i modernizacją **administracji publicznej**. We wszystkich państwach kandydujących stworzono już ramy prawne służby cywilnej, a szkolenie urzędników służby cywilnej stało się normą. Kilka krajów osiągnęło postęp w sferze tworzenia kodeksów postępowania, wyraźnego rozgraniczenia odpowiedzialności organów politycznych i administracyjnych oraz stanowienia praw regulujących dostęp do informacji publicznej.

Większość państw osiągnęła postęp w dziedzinie reformowania i wzmocnienia sądownictwa, co jest kluczowym elementem w procesie zapewniania poszanowania praworządności i skutecznego stosowania wspólnotowego dorobku prawnego. W większości państw uczyniono zdecydowany krok naprzód w dziedzinie przyjmowania podstawowych aktów prawnych, wzmocnienia zasobów ludzkich i poprawy warunków pracy. W kilku państwach osiągnięto postęp w tworzeniu i umacnianiu mechanizmu zapewniającego należyte wykonanie orzeczeń sądów i lepszy dostęp obywateli do instytucji wymiaru

sprawiedliwości. W większości krajów odnotowano dalszy postęp w walce z zaległościami w rozpatrywaniu spraw przez sądy. Działania na rzecz dalszej konsolidacji reform w tej dziedzinie będą kontynuowane.

Mimo postępu w zwalczaniu korupcji, oszustw finansowych i przestępczości gospodarczej, sytuacja w tej dziedzinie nadal budzi niepokój. Większość krajów przyjęła antykorupcyjne strategie i wzmocniła aparat zwalczania korupcji. Osiągnięto dalszy postęp w sferze ustawodawstwa, między innymi w takich obszarach, jak zamówienia publiczne i finansowanie partii politycznych, oraz podjęto znaczące wysiłki na rzecz podnoszenia świadomości społecznej. W niektórych państwach widać oznaki rosnącej powszechnej świadomości, że korupcja zagraża całej gospodarce i całemu społeczeństwu. Odnotowane pozytywne zmiany w zakresie przejrzystości, odpowiedzialności i efektywności administracji publicznej są ważne także i dla tej dziedziny. Należy kontynuować te starania.

Wiele państw podjęło dalsze działania w kierunku wzmocnienia ram ustawodawczych i instytucjonalnych w celu zapewnienia **równości płci**. W niektórych państwach podjęto także ważne kroki dla zapewnienia pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. Konieczne są dalsze działania na rzecz popierania gospodarczej i społecznej równości kobiet i mężczyzn.

We wszystkich państwach, w których żyją większe społeczności Romów, osiągnięto postęp w realizacji krajowych planów działań na rzecz poprawy trudnej sytuacji członków tych społeczności. Trzeba nadal prowadzić działania zapewniające realizację tych planów, w ścisłej współpracy z przedstawicielami Romów. Przyjęcie i wprowadzenie w życie kompleksowych ustaw przeciwdziałających dyskryminacji, zgodnie ze wspólnotowym dorobkiem prawnym w sprawie zwalczania dyskryminacji, stanowiłoby ważny krok naprzód w państwach, które jeszcze nie mają takich przepisów.

Zauważalne są dalsze pozytywne zmiany w dziedzinie ochrony **mniejszości narodowych**. W Estonii i na Łotwie osiągnięto postęp w procesie integracji osób nie mających obywatelstwa tych państw. Kilka państw wzmocniło swoje prawne i instytucjonalne ramy ochrony mniejszości. W Bułgarii, Słowacji i Rumunii członkowie mniejszościowych społeczności nadal odgrywają ważną rolę w życiu politycznym kraju.

W ubiegłych latach Komisja zwracała uwagę na problem **instytucji opieki nad dziećmi** w Rumunii. Ustawodawcze, administracyjne i finansowe środki, przyjęte przez rumuńskie władze, zaczynają obecnie przynosić owoce. Zmniejszyła się liczba dzieci w domach opieki i poprawiły się ich warunki życia. Te działania należy kontynuować.

2.1.2. Wnioski

Rozwój sytuacji w ubiegłym roku potwierdza, że wszystkie państwa, z którymi są obecnie prowadzone negocjacje, spełniają kopenhaskie kryteria polityczne.

Postęp osiągnięty przez Turcję w spełnianiu politycznych kryteriów i obecna sytuacja Turcji w tej dziedzinie są przedstawione w rozdziale 3.

Wnioski poszczególnych raportów okresowych są zawarte w **Załączniku 1**. Lista konwencji praw człowieka ratyfikowanych przez państwa kandydujące jest zawarta w **Załączniku 3**.

2.2. Kryteria ekonomiczne

2.2.1. Ogólny postęp

Tegoroczne raporty okresowe oceniają postęp krajów kandydujących w dochodzeniu do kopenhaskich kryteriów ekonomicznych członkostwa w szerszej perspektywie niż w poprzednich latach. Oprócz oceny postępu, osiągniętego od czasu poprzedniego raportu okresowego, podsumowano osiągnięcia w zakresie wypełniania tych kryteriów od 1997 r., tzn. od daty, w której Komisja sporządziła projekt opinii na temat większości kandydatów. Główne zmiany zostały omówione w dalszej części niniejszego punktu, natomiast wybrane wskaźniki gospodarcze dla poszczególnych krajów przedstawia **Załącznik 7**.

W latach 1997-2001 średnia stopa **wzrostu gospodarczego** większości państw kandydujących była znacznie wyższa od unijnej średniej, która wyniosła 2,6%. Światowe spowolnienie wzrostu, zapoczątkowane pod koniec 2000 r., dotknęło UE, a wraz z nią także państwa kandydujące. W rezultacie w 2001 r. w wielu państwach kandydujących odnotowano spadek tempa wzrostu gospodarczego, ale w pierwszej połowie 2002 r. ich łączny wzrost gospodarczy był dość stabilny. Średnia wielkość **PKB na mieszkańca** dla dziesięciu gospodarek dokonujących przemian, mierzona parytetem siły nabywczej, wzrosła w 2001 r. do 39,3% średniej UE, wobec 38,5% w 2000 r. W ciągu omawianego pięcioletniego okresu większość kandydatów w pewnym stopniu nadrobiła zaległości.

Państwa kandydujące kontynuowały proces korygowania struktury produkcji. W omawianym okresie udział sektora rolnego w PKB zmniejszył się, a udział sektora usług nadal wzrastał, choć wskaźniki te nie dorównały jeszcze odpowiednim wskaźnikom w UE.

W omawianym okresie w większości państw kandydujących inflacja spadała. Spadkowa tendencja inflacji utrzymała się w 2001 r.; większość państw kandydujących odnotowała jednocyfrową inflację. W ciągu ubiegłych pięciu lat większość krajów kandydujących stworzyła niezależne banki centralne, z których wiele przyjęło strategię ustalania celów inflacyjnych obliczoną na utrzymanie stabilnych cen.

Średnio, we wszystkich państwach kandydujących omawiany okres charakteryzował się spadkiem zatrudnienia, spowodowanym głównie trwającą restrukturyzacją krajowych gałęzi przemysłu, a także, częściowo strukturalnymi wadami rynku pracy. W wielu państwach nadal utrzymuje się wysoka stopa bezrobocia. Wydaje się, że w 2002 r. niektóre państwa zakończyły okres redukcji zatrudnienia i odnotowują jego wzrost.

W omawianym okresie we wszystkich państwach kandydujących odnotowano **deficyt budżetu państwa**. W 2001 r. przeciętny deficyt dziesięciu państw Europy Środkowej i Wschodniej wzrósł z 3,2% do 3,8% w wyniku spowolnienia wzrostu gospodarczego, rozluźnienia rygorów polityki fiskalnej, jednorazowych wydatków związanych z przemianami i doskonalszych metod pomiaru.

W omawianym okresie w większości państw utrzymywał się stosunkowo wysoki – lecz w możliwych do zaakceptowania granicach – deficyt handlu zagranicznego i rachunku obrotów bieżących. Większość państw zdołała przyciągnąć strumienie bezpośrednich inwestycji zagranicznych, wystarczające na pokrycie tych deficytów. Generalnie, w 2001 r. nastąpiła pewna poprawa deficytu handlu zagranicznego i deficytu rachunku obrotów bieżących.

Od 1997 r. w **prywatyzacji** gospodarek osiągnięto imponujący postęp, udział sektora prywatnego osiągnął poziom porównywalny z UE. Niemniej konieczne są dalsze działania na rzecz zakończenia **restrukturyzacji** wielu sektorów.

Wzmocnił się sektor **pośrednictwa finansowego**. Prawie wszystkie państwa mają obecnie bardziej efektywny i bardziej stabilny sektor bankowy. W gospodarkach w trakcie przemian średnia emisja kredytu przez krajowe banki dla sektora prywatnego jest nadal niska; w 2001 r. wyniosła prawie 27% PKB.

Warunki **dostępu i wyjścia z rynku** osiągnęły dostateczny poziom efektywności i pewności prawnej. Prawo własności jest dobrze chronione; osiągnięto też znaczny postęp w zakresie przepisów o upadłości i stosownych procedur. Niemniej w większości krajów trzeba wzmocnić stosowanie ram prawnych.

Unia Europejska jest głównym partnerem handlowym i inwestorem zagranicznym wszystkich państw kandydujących. Osiągnięto wysoki stopień **integracji gospodarczej kandydatów** z UE.

2.2.2. Wnioski

Postęp poszczególnych państw oceniano na podstawie kryteriów szczegółowych funkcjonujących w ramach kopenhaskich kryteriów ekonomicznych – istnienia funkcjonującej gospodarki rynkowej i zdolności sprostania presji konkurencji i siłom rynkowym wewnątrz Unii.

Biorąc pod uwagę kryteria szczegółowe łącznie, ponownie stwierdza się, że Cypr i Malta są funkcjonującymi gospodarkami rynkowymi i należy się spodziewać, że będą zdolne sprostać presji konkurencji i siłom rynkowym wewnątrz Unii.

Republika Czeska, Estonia, Węgry, Łotwa, Litwa, Polska, Republika Słowacka i Słowenia również mają funkcjonujące gospodarki rynkowe, jak stwierdzono poprzednio. Według tegorocznych ocen państwa te osiągnęły dalszy i dostateczny postęp w zakresie stabilizacji makroekonomicznej i reform gospodarczych, a kontynuacja obecnego kierunku reform powinna umożliwić im sprostanie presji konkurencji i siłom rynkowym wewnątrz Unii.

Wobec tego, biorąc pod uwagę zobowiązania, które mają być spełnione do momentu przystąpienia przez wymienione 10 krajów, Komisja uważa, że kraje te spełnią kopenhaskie kryteria gospodarcze zgodnie z przyjętym harmonogramem. Wnioski raportów okresowych wskazują główne dziedziny, w których można poprawić funkcjonowanie gospodarki rynkowej lub konkurencyjność w ramach Unii. Te wykazy nie są kompletne, lecz wskazują priorytetowe obszary działania.

Tegoroczny Okresowy Raport po raz pierwszy uznaje Bułgarię, poprzednio uważaną za kraj bliski funkcjonującej gospodarce rynkowej, za kraj o funkcjonującej gospodarce rynkowej. Bułgaria powinna być zdolna do sprostania presji konkurencji i siłom rynkowym wewnątrz Unii w średnim okresie, pod warunkiem że nadal będzie realizować program reform zmierzający do usunięcia głównych trudności.

Rumunia osiągnęła dalszy postęp na drodze do tego, by stać się funkcjonującą gospodarką rynkową; jej perspektywy w tym względzie poprawiły się. Jeśli Rumunia będzie nie-

przerwanie i w pełnym zakresie wdrażać planowane środki i zakończy kalendarium reform, powinna stać się zdolna do sprostania presji konkurencyjnej i siłom rynkowym wewnątrz Unii w średnim okresie.

Turcja osiągnęła postęp w funkcjonowaniu gospodarki rynkowej, co powinno poprawić jej zdolność sprostania presji konkurencyjnej i siłom rynkowym wewnątrz Unii, lecz nadal odczuwa skutki dwóch głęboko destabilizujących kryzysów finansowych.

Wnioski poszczególnych raportów okresowych są zawarte w **Załączniku 1**.

2.3. Pozostałe zobowiązania wynikające z członkostwa (łącznie ze zdolnością administracyjną)

2.3.1. Ogólny postęp

W tegorocznych raportach okresowych zastosowano szersze podejście niż w ubiegłych latach, także przy ocenianiu postępu w wypełnianiu kopenhaskich kryteriów wspólnotowego dorobku prawnego. Obok oceny postępu, jaki kandydaci osiągnęli w minionym roku, tegoroczne raporty oceniają także postęp poszczególnych państw od czasu opublikowania opinii z 1997 r. (w odniesieniu do Cypru i Turcji – od Okresowego Raportu 1998, a w odniesieniu do Malty – od zaktualizowanej Opinii z 1999 r.), ich osiągnięcia w realizacji zobowiązań podjętych podczas negocjacji oraz stopnia dostosowania i wdrażania wspólnotowego dorobku prawnego. Uwzględniając istotny rozwój wspólnotowego dorobku prawnego w ciągu ostatnich 3-5 lat, ocena odnosi się także do nowego dorobku przyjętego przez Unię. Uwzględniono także posiadane przez Komisję informacje o istotnych przygotowaniach w toku i szczegółowych planach realizacji.

Z raportów wynika, że generalnie państwa kandydujące osiągnęły wysoki stopień dostosowania w wielu obszarach jako skutek znacznego postępu procesu transpozycji wspólnotowego dorobku prawnego w ostatnich latach. Systematycznie postępował też proces rozbudowy struktur administracyjnych i sądowniczych niezbędnych do wdrażania i stosowania wspólnotowego dorobku prawnego, a w większości państw osiągnięcie odpowiedniej zdolności administracyjnej jest poważnie zaawansowane w wielu dziedzinach. Ponadto generalnie państwa wywiązują się z zobowiązań podjętych w negocjacjach.

Wspólnotowy dorobek prawny stosuje się już w wielu sektorach. W niektórych trzeba jeszcze doprowadzić do końca proces dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego oraz tworzenia niezbędnej zdolności administracyjnej w kontekście przystąpienia. Jeśli państwa kandydujące będą kontynuować działania zgodnie ze zobowiązaniami lub warunkami uzgodnionymi w negocjacjach, powinny być zdolne do przyjęcia na siebie, w tych sektorach, obowiązków wynikających z członkostwa w przewidzianych dla rozszerzenia ramach czasowych.

Na przykład, w sektorze *rynku wewnętrznego* osiągnięto już znaczny postęp, poziom dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego i wprowadzania dorobku w większości państw uznaje się za możliwy do przyjęcia. Znaczny postęp odnotowano zwłaszcza w standaryzacji i certyfikacji; w tych dziedzinach większość państw ma już ramy prawne i podstawową infrastrukturę. Generalnie, znacznie zaawansowana jest transpozycja wspólnotowego dorobku prawnego w sektorze usług finansowych, w szczególności w od-

niesieniu do prawa bankowego. Większość państw niemal zakończyła liberalizację przepływu kapitału zgodnie ze wspólnotowym dorobkiem prawnym.

Potrzebne są dalsze działania na rzecz wzmocnienia zdolności administracyjnej w takich obszarach jak nadzór rynku i bezpieczeństwo żywności. W sferze zamówień publicznych trzeba doprowadzić do końca transpozycję prawa i wzmocnić struktury wykonawcze. Należy zwrócić uwagę na obszar wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych: w tej dziedzinie trzeba zakończyć dostosowanie przepisów dotyczących zawodów wchodzących w zakres służby zdrowia i, w niektórych przypadkach, dostosować programy studiów i szkolenia do wspólnotowych wymagań. Należy też zwrócić uwagę na właściwe wdrażanie dyrektyw w sprawie prania brudnych pieniędzy oraz ustawodawstwa dotyczącego usług finansowych, w szczególności dotyczącego niezależności organów nadzoru. Transpozycja w obszarze prawa własności intelektualnej i własności przemysłowej przebiega w zadowalającym tempie, natomiast można udoskonalić stopień stosowania przepisów.

W obszarze *polityki konkurencji* większość państw dostosowała w znacznym stopniu krajowe przepisy antymonopolowe do wspólnotowego dorobku prawnego, natomiast należy stale zwracać uwagę na zapewnienie skutecznego stosowania i egzekwowania tych przepisów. Jeśli chodzi o pomoc państwa, w wielu krajach należy zmienić programy i mechanizmy pomocy państwa, mające często formę bodźców finansowych, w taki sposób, aby były zgodne ze wspólnotowym dorobkiem prawnym, oraz ustanowić rejestr osiągnięć państw w zakresie stosowania wspólnotowego dorobku prawnego. Ponadto wiele państw musi poprawić kontrolę pomocy państwa w niektórych wrażliwych sektorach – takich jak hutnictwo stali i przemysł stoczniowy – w których należy wdrożyć programy restrukturyzacji.

W obszarze *ochrony konsumentów*, w którym dostosowanie prawa jest na ogół znacznie zaawansowane, kandydaci powinni kontynuować działania na rzecz zakończenia transpozycji i wdrażania dostosowanych aktów prawnych. Skuteczne wprowadzenie wspólnotowego dorobku prawnego zapewni bezpieczeństwo produktów na powiększonym rynku wewnętrznym i ochronę praw konsumenta.

W sektorze *środowiska* państwa kandydujące powinny, oprócz doprowadzenia do końca transpozycji wspólnotowego dorobku prawnego, skoncentrować wysiłki na wzmocnieniu ogólnej zdolności administracyjnej w celu zapewnienia stosowania dorobku, zwłaszcza w obszarach gospodarki odpadami i zanieczyszczeń przemysłowych. Wiele kwestii wymaga zapewnienia niezbędnych środków finansowych.

W obszarze *transportu* w większości państw kandydujących trwa dostosowywanie przepisów prawa, natomiast brak jeszcze zasadniczych przepisów wykonawczych. Niektóre kraje kandydujące muszą zakończyć dostosowanie w sektorze transportu kolejowego, a inne powinny osiągnąć znaczny postęp w dziedzinie transportu morskiego. We wszystkich sektorach, zwłaszcza w transporcie kolejowym (łącznie z *qcquis* odnoszącym się do kwestii socjalnych) i bezpieczeństwa transportu morskiego, trzeba wzmocnić zdolność administracyjną niezbędną do ścisłego stosowania wspólnotowego dorobku prawnego. Rozszerzona transeuropejska sieć transportowa będzie wymagać w nadchodzącym dziesięcioleciu znacznych inwestycji.

W obszarze *energii* niektóre kraje muszą dokończyć tworzenie niezbędnego prawa regulującego wewnętrzny rynek energii. Jest to ważne także z punktu widzenia przyszłego

wspólnotowego dorobku prawnego. Większość krajów powinna wzmocnić zdolność administracyjną. Przystąpiono do rozpatrywania zaleceń zawartych w raporcie Komisji *Nuclear Safety in the Context of Enlargement* [„Bezpieczeństwo jądrowe w kontekście rozszerzenia”]. W szczególności niektóre państwa powinny kontynuować działania na rzecz wzmocnienia krajowych organów bezpieczeństwa jądrowego. Dwa kandydujące kraje podjęły wiążące zobowiązanie do zamknięcia niektórych elektrowni jądrowych. Zobowiązania powyższe należy włączyć do traktatu o przystąpieniu.

W dziedzinie *telekomunikacji* w wielu państwach konieczne są dalsze wysiłki na rzecz pełnego wdrożenia wspólnotowego dorobku prawnego w obszarze telekomunikacji, w celu wzmocnienia potencjału administracyjnego i niezależności organu regulacyjnego. Skutek ekonomiczny pełnego wdrożenia powszechnych zobowiązań w zakresie świadczenia usług powinien podlegać ocenie.

W obszarze *polityki społecznej i zatrudnienia*, mimo znacznego zaawansowania procesu dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego, większość państw powinna wzmocnić zdolność administracyjną, zwłaszcza w dziedzinach zdrowia publicznego oraz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy. Ponadto wskazana jest dalsza promocja społecznego uczestnictwa w świetle przyjętych wspólnych celów Unii, a państwa kandydujące powinny kontynuować proces przekładania celów Unii na krajową politykę zatrudnienia. Państwa kandydujące powinny wzmocnić wysiłki w dziedzinach wykluczenia społecznego oraz zatrudnienia w celu przygotowania do ich przyszłego udziału w metodzie otwartej koordynacji na poziomie UE oraz do ich przygotowania do przyszłej interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego. Należy również podkreślić znaczenie inwestycji w zrównoważonych systemach ochrony zdrowia.

W sektorze *rybołówstwa* głównym priorytetem jest wzmocnienie potencjału właściwych administracji krajowych do stosowania ustawodawstwa wspólnotowego, szczególnie w dziedzinie regulacji rynkowych i prowadzenia rejestru floty połowowej. Egzekwowanie norm wspólnotowych dotyczących połowów, takich jak limity połowowe oraz uregulowania techniczne, będzie również wymagać znaczącego zwiększenia środków w niektórych krajach kandydujących.

W obszarze *wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych* większość państw osiągnęła znaczny postęp we wszystkich obszarach wspólnotowego dorobku prawnego. Zwłaszcza Plany działania w obszarze dorobku Schengen umożliwiają poszczególnym państwom odpowiednie kształtowanie kluczowych działań i postęp w ich realizacji. Potencjał administracyjny i sądowiczy wymaga znacznego wzmocnienia, zwłaszcza w kontekście zarządzania granicami, zwalczania oszustw finansowych, korupcji, prania brudnych pieniędzy i zorganizowanej przestępczości.

W obszarze *podatków* w większości państw należy doprowadzić do końca proces dostosowania ustawodawstwa. Ten proces jest generalnie zadowalający, szczególnie w zakresie przepisów dotyczących VAT i akcyzy. Należy wzmocnić zdolność administracyjną i zmobilizować działania na rzecz wprowadzenia i wdrożenia skomputeryzowanych systemów informacji podatkowej.

W obszarze *stosunków zewnętrznych* kandydaci osiągnęli właściwy poziom dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego. Jednakże konieczne jest pilne podjęcie zdecydowanych

kroków w celu dostosowania dwustronnych umów inwestycyjnych do zobowiązań wynikających z Traktatu. Brak takiego dostosowania będzie oznaczać, że konflikt między dwustronnymi umowami inwestycyjnymi a zobowiązaniami wynikającymi z Traktatu trzeba będzie rozwiązać przy pomocy Traktatu o przystąpieniu.

W odniesieniu do ograniczonej liczby sektorów tegoroczne raporty wskazują, dla poszczególnych państw, obszary wspólnotowego dorobku prawnego, wymagające szczególnych starań; w niektórych przypadkach wskazują środki, jakie należy pilnie przyjąć. Niektórzy kandydaci powinni podjąć szczególny wysiłek, zwłaszcza w sektorach wymienionych poniżej.

W sektorze *celnym* dostosowanie do wspólnotowego dorobku prawnego, choć znacznie zaawansowane, nie zostało jeszcze zakończone w niektórych państwach. Obecnie trzeba skoncentrować wysiłki na wzmocnieniu zdolności administracyjnej we wdrażaniu wspólnotowego dorobku prawnego w tym sektorze i na rozwoju technologii informatycznych. W szczególności trzeba podjąć lub przyspieszyć, w zależności od państwa, przygotowania do zapewnienia pełnego połączenia krajowych systemów ze wspólnotowymi celnymi systemami informatycznymi. Niektóre państwa powinny wzmocnić potencjał służb celnych odpowiedzialnych za zwalczanie oszustw celnych. Ponadto wszystkie państwa powinny podjąć niezbędne kroki, aby przygotować się do stosowania tych środków i przepisów, które zostaną wprowadzone dopiero w chwili akcesji – w tym w niektórych przypadkach, środków dotyczących obszarów wolnocłowych.

W sektorze *rolnictwa* większość państw powinna skoncentrować wysiłki na doprowadzeniu do końca procesu dostosowania krajowego ustawodawstwa do wspólnotowego dorobku prawnego w zakresie wspólnej polityki rolnej i na dalszym wzmocnieniu zdolności administracyjnej do wdrażania i stosowania wspólnotowego dorobku prawnego. Należy podkreślić, że tylko nieliczne państwa osiągnęły zaawansowany etap tworzenia Zintegrowanego Systemu Zarządzania i Kontroli (IACS), w tym systemu identyfikacji działek, niezbędnego do zarządzania bezpośrednimi dopłatami i ich kontroli. Wielu kandydatów powinna zintensyfikować działania na rzecz stworzenia funkcjonującego IACS do czasu przystąpienia, a niektórzy kandydaci powinni pilnie podjąć bardzo poważny wysiłek w dziedzinie kluczowych decyzji i związanego z nimi finansowania, aby stworzyć funkcjonujący IACS do czasu przystąpienia. Jeżeli odpowiednie struktury administracyjne i kontrolne nie będą w pełni funkcjonalne do momentu przystąpienia, kandydaci, których to dotyczy, nie będą mogli skorzystać w pełni z systemu wsparcia na podstawie Wspólnej Polityki Rolnej lub będą musieli zwrócić już otrzymane środki finansowe. Wiele państw powinno doprowadzić do końca przygotowanie agencji płatniczych oraz zakończyć proces reformy rolnej.

Należy również wzmocnić zdolność administracyjną w dziedzinie weterynarii i bezpieczeństwa żywności, ponieważ szczególną uwagę należy zwrócić na zapewnienie należytej modernizacji przedsiębiorstw, tak aby spełniały one standardy wspólnotowe. Brak takiej modernizacji może uniemożliwić kandydatom pełne skorzystanie z szans, jakie daje rynek wewnętrzny w tej dziedzinie.

W sektorze *polityki regionalnej*, w którym na ogół istnieją już prawne ramy stosowania wspólnotowego dorobku prawnego, kandydaci powinni jasno określić swoje ostateczne struktury wykonawcze i wzmocnić swą zdolność administracyjną. W szczególności

powinni skoncentrować wysiłki na uzupełnieniu dokumentów programowych, wzmocnić międzyresortową koordynację i partnerstwo oraz systemy i procedury sprawnego monitorowania, zarządzania finansami i kontroli funduszy strukturalnych i funduszy spójności na wszystkich poziomach. Komisja zwraca także uwagę na fakt, że fundusze wspólnotowe nie mogą być uruchomione, jeśli nie ma pewności, że zarządzanie nimi jest właściwe.

W sektorze *kontroli finansowej*, w którym proces dostosowania ustawodawstwa osiągnął w większości państw znaczny stopień zaawansowania, kandydaci powinni skoncentrować wysiłki na wprowadzaniu dostatecznych systemów publicznej wewnętrznej kontroli finansowej oraz systemów kontroli zewnętrznej. Powinni zapewnić odpowiednie zarządzanie przedakcesyjnymi i przyszłymi funduszami strukturalnymi oraz wzmocnić krajowe struktury administracyjne w celu ochrony finansowych interesów Wspólnoty przed drugą połową 2003 r.

Dzięki postępowi osiągniętemu w ostatnich latach większość kandydatów już stosuje znaczną część wspólnotowego dorobku prawnego. W większości państw istnieją w znacznym zakresie ramy prawne i struktury wykonawcze. Uzgodniono szczegółowe plany obejmujące zidentyfikowane pozostałe luki, zwłaszcza w toku negocjacji i w planach działania. Trwa realizacja tych planów.

2.3.2. Wnioski

Cypr, Republika Czeska, Estonia, Węgry, Łotwa, Litwa, Malta, Polska, Republika Słowacka i Słowenia osiągnęły wysoki stopień dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego i znaczny postęp w zapewnieniu dostatecznej zdolności administracyjnej i sądowniczej. Mając w pamięci postępy dokonane przez te kraje, dotychczasowe osiągnięcia w realizacji zobowiązań podjętych w negocjacjach, a także mając na uwadze obecne i przyszłe prace przygotowawcze, Komisja stwierdza, że te kraje będą zdolne do przyjęcia obowiązków wynikających z członkostwa zgodnie z przewidzianym harmonogramem.

Państwa, o których mowa wyżej, powinny kontynuować przewidziane działania w sferze dostosowania prawodawstwa i budowy zdolności administracyjnej. Z raportów okresowych wynika, że powinny podjąć pilne działania w ograniczonej liczbie dziedzin w ramach niektórych rozdziałów. Poinformowano o tym państwa kandydujące, a Komisja oczekuje, że podejmą one niezbędne kroki do przezwyciężenia wskazanych problemów. Te działania będą uważnie obserwowane.

Bułgaria, Rumunia i Turcja nie spełniają w pełni kryteriów wspólnotowego dorobku prawnego. Państwa te powinny skoncentrować dalsze wysiłki na obszarach wskazanych w raportach okresowych.

Wnioski poszczególnych raportów okresowych są zawarte w **Załączniku 1**.

2.4. Ogólne wnioski i zalecenia

Z tegorocznych raportów okresowych wynika, że wszystkie państwa kandydujące osiągnęły znaczny postęp we wdrażaniu kryteriów kopenhaskich.

Cypr, Republika Czeska, Estonia, Węgry, Łotwa, Litwa, Malta, Polska, Republika Słowacka i Słowenia spełniają kryteria polityczne. Mając na uwadze postęp tych krajów, osiągnięcia

w dziedzinie wdrażania zobowiązań podjętych w trakcie negocjacji oraz biorąc pod uwagę obecnie prowadzone prace przygotowawcze, Komisja uważa, że kraje te wypełnią kryteria gospodarcze oraz odnoszące się do dorobku prawa wspólnotowego i będą gotowe do członkostwa od początku 2004 r.

Komisja zaleca zakończenie negocjacji akcesyjnych z tymi państwami do końca bieżącego roku. Państwa te będą zwane dalej dziesięcioma krajami przystępującymi.

Raporty okresowe wskazują wiele obszarów, w których niezbędne jest osiągnięcie dalszej poprawy w kontekście kryteriów politycznych i ekonomicznych oraz co do przyjęcia, wdrażania i stosowania wspólnotowego dorobku prawnego. Konieczne jest energiczne dążenie do poprawy w tych dziedzinach.

Bułgaria i Rumunia spełniają polityczne kryteria, natomiast nie spełniają całkowicie – w różnym stopniu – kryteriów ekonomicznych i kryteriów wspólnotowego dorobku prawnego. Turcja nie spełnia kryteriów politycznych, ekonomicznych i wspólnotowego dorobku prawnego. Ocena spełnienia przez Turcję politycznych kryteriów jest przedstawiona poniżej.

3. Zakończenie procesu

3.1. Zakończenie negocjacji

Negocjacje z dziesięcioma krajami kandydującymi w obszarach *rolnictwo* oraz *finanse i budżet* nie zostały jeszcze tymczasowo zamknięte, mimo iż większość kwestii zawartych w tych rozdziałach, a nie związanych z ramami finansowymi, została już rozstrzygnięta. Co więcej, choć tymczasowo zamknięto rozdziały *polityka regionalna* i *instytucje*, konkretne kwestie związane z podziałem budżetu i sprawami instytucjonalnymi (przejściowe zasady w 2004 r., liczba przedstawicieli w parlamencie i próg kwalifikowanej większości) pozostawiono na ostatni etap negocjacji. Jeśli chodzi o rozdział *inne*, do rozpatrzenia zostaje wiele kwestii. Co więcej, trzeba prowadzić dalsze negocjacje w sprawie ośmiu innych rozdziałów: *konkurencja* – z pięcioma państwami, *polityka transportowa* – z Republiką Czeską oraz *podatki* i *unia celna* – z Maltą.

W dalszej części niniejszego dokumentu Komisja przedstawia swój pogląd na sposób podejścia do niektórych zasadniczych punktów zakończenia negocjacji.

3.1.1. Ramy finansowe

W nocy informacyjnej z 30 stycznia 2002 r. Komisja zaproponowała wspólne ramy finansowe negocjacji akcesyjnych, które zostały oparte na ogólnych berlińskich ramach finansowych oraz założeniu, że dziesięć nowych państw członkowskich przystąpi do Unii Europejskiej. Propozycje Komisji są nadal aktualne. Komisja uważa w szczególności, że:

- W dziedzinie rolnictwa należy utrzymać zasadę stopniowego wprowadzania dopłat bezpośrednich dla rolników z nowych państw członkowskich poczynając od 2004 r.
- Działania strukturalne powinny się opierać na udziale w wysokości jednej trzeciej w odniesieniu do funduszu spójności i na ogólnej wielkości zaproponowanej w styczniu

2002 r. Po uzgodnieniu tej ogólnej puli nastąpi ustalenie poszczególnych kwot w podziale na państwa i obszary polityki, na podstawie procentowych wielkości już wynegocjowanego łącznego przydziału środków.

- W sferze polityki wewnętrznej należy przeznaczyć dodatkowe środki finansowe na przejściowe mechanizmy wzmocnienia instytucji i dalsze działania na rzecz zamknięcia elektrowni jądrowej w Ignalinie na Litwie oraz, w celu pełnego zaangażowania środków przydzielonych w ramach pomocy przedakcesyjnej, dla elektrowni jądrowej Bohunice na Słowacji.
- Należy przewidzieć tymczasową rekompensatę, w formie zryczałtowanej rekompensaty budżetowej, dla każdego nowego państwa członkowskiego, którego sytuacja budżetowa netto pogorszy się w stosunku do tej, w jakiej państwo to jako beneficjent środków przedakcesyjnych znajdowało się przed rokiem poprzedzającym przystąpienie.
- Komisja ponownie podkreśla konieczność przeznaczenia dodatkowych środków finansowych dla północnej części Cypru.

3.1.2. Rozwiązanie kwestii nowego *acquis* i ponownego otwierania rozdziałów

Państwa przystępujące zostaną zobowiązane do stosowania w pełnym zakresie dorobku prawnego Unii Europejskiej, obowiązującego w momencie przystąpienia, z wyjątkiem obszarów, w których przyjęto rozwiązania przejściowe.

Komisja przekazała państwom negocjującym całość wspólnotowego dorobku prawnego przyjętego i ogłoszonego do końca pierwszego półrocza 2002 r. Państwa te wezwano do zajęcia stanowiska wobec nowego *acquis*, w tym do zgłoszenia ewentualnych wniosków o rozwiązania przejściowe i do powiadomienia o ewentualnych koniecznych dostosowaniach technicznych. Dotychczas otrzymane stanowiska krajów kandydujących w sprawie wspólnotowego dorobku prawnego zostały uwzględnione w negocjacjach. W niektórych przypadkach, na przykład ostatnio w odniesieniu do rozdziału *środowisko*, stanowisko kandydatów w sprawie nowego *acquis* może spowodować konieczność ponownego otwarcia negocjacji w tym rozdziale .

Zgodnie z praktyką stosowaną przy poprzednich rozszerzeniach, przy rozpatrywaniu nowego *acquis* w negocjacjach nie można będzie wyjść poza pewien ustalony czas. Komisja zaproponowała ograniczenie zakresu negocjacji jako takich do całości prawa wspólnotowego przyjętego i ogłoszonego do dnia 1 listopada 2002 r. W odniesieniu do nowego *acquis*, przyjętego w okresie między 1 lipca a 1 listopada 2002 r. np. w dziedzinie telekomunikacji, wezwano państwa negocjujące do przekazania, do połowy listopada, stanowiska wraz z ewentualnymi technicznymi dostosowaniami. Umożliwi to rozpatrzenie dodatkowych wniosków o rozwiązania przejściowe, które mogą spowodować konieczność powrotu do rozdziałów w negocjacjach prowadzonych w drugiej połowie listopada.

Podobnie jak przy poprzednich rozszerzeniach, traktat o przystąpieniu będzie zawierał postanowienia umożliwiające podejmowanie, w późniejszej fazie, na podstawie odpowiednio uzasadnionego wniosku przyszłego państwa członkowskiego⁵ decyzji w sprawie

⁵ Zob., na przykład, art. 30, art. 151 i art. 169 Aktu o warunkach przystąpienia i dostosowaniu Traktatów z 1994 r. (dot. przystąpienia Austrii, Finlandii i Szwecji).

koniecznych dostosowań i czasowych rozwiązań dotyczących *acquis* przyjętego między 1 listopada 2002 r. a datą podpisania traktatu o przystąpieniu. Takie postanowienia mogą się okazać konieczne w dziedzinach, w których proces legislacyjny rozwija się dynamicznie, na przykład w dziedzinie telekomunikacji lub wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych.

3.1.3. Rozdział *Inne*

Rozdział *Inne* nie będzie traktowany tak jak pozostałe rozdziały negocjacyjne. Zasadniczo jest on „skrzynką negocjacyjną”, w której można umieścić zagadnienia generalnie nie budzące kontrowersji, ale nie mieszczące się w innych rozdziałach. Rozdział *inne*, który powinien być przedmiotem negocjacji na początku listopada, prawdopodobnie będzie zawierał następujące elementy:

- zasady mające zastosowanie do zarządzania funduszami przedakcesyjnymi oraz do stopniowego wygaśnięcia,
- definicję przewidywanego przejściowego mechanizmu dla niektórych działań w sferze wzmocnienia instytucji,
- prawne podstawy zarządzania środkami finansowymi na wycofanie z eksploatacji elektrowni jądrowych w Ignalinie na Litwie i w Bohunicach na Słowacji,
- szereg deklaracji, protokołów i dodatkowych elementów przewidzianych do włączenia do Traktatu, m. in. zobowiązanie zamknięcia wyżej wymienionych elektrowni jądrowych,
- środki finansowe dla północnej części Cypru.

Dalsze szczegóły są zawarte w **Załączniku 2**.

3.2. Finalizacja traktatu o przystąpieniu

Rada Europejska w Sewilli stwierdziła, że *należy kontynuować prace nad traktatem o przystąpieniu, tak aby można było go ukończyć jak najszybciej po zakończeniu negocjacji akcesyjnych. Wydaje się, że istnieją uzasadnione podstawy do oczekiwania, że podpisanie traktatu o przystąpieniu nastąpi wiosną 2003 r.*

Wyniki negocjacji akcesyjnych, w sensie uzgodnionych rozwiązań przejściowych i wynikających z rozszerzenia technicznych dostosowań wspólnotowego dorobku prawnego, zostaną zawarte w jednym prawnym dokumencie i aktach z nim związanych: w traktacie o przystąpieniu (akcesyjnym). Prace nad projektem traktatu formalnie rozpoczęto w marcu 2002 r. i są one już poważnie zaawansowane, ujmując większość wynegocjowanych środków i koniecznych dostosowań. Przyjmując konkluzje Rady Europejskiej z Laeken za punkt wyjścia, projekt traktatu jest opracowywany w myśl założenia, iż do Unii przystąpi dziesięć nowych państw członkowskich, a traktat zachowa strukturę bardzo podobną do struktury traktatu z poprzedniego rozszerzenia. Ze względu na niezbędne techniczne dostosowania, traktat może liczyć około 1000 stron Dziennika Urzędowego [WE].

Po zakończeniu negocjacji trzeba będzie do projektu traktatu wprowadzić ostateczne rezultaty negocjacji. Biorąc pod uwagę zaawansowanie prac nad projektem, można oczekiwać, że traktat o przystąpieniu będzie gotowy najpóźniej sześć tygodni po zamknięciu negocjacji.

Po uzgodnieniu tekstu traktatu przez wszystkie strony biorące udział w negocjacjach Komisja powinna przyjąć opinię w sprawie wniosków o członkostwo stosownych państw. Następnie należy wystąpić do Parlamentu Europejskiego o zgodę, jak to nakazuje art. 49 Traktatu o Unii Europejskiej, po czym Rada podejmie decyzję w sprawie przyjęcia nowych państw członkowskich. Zakładając, że Komisja będzie w stanie wydać opinię w lutym 2003 r. i pozostawiając odpowiedni czas na proces decyzyjny w Parlamencie i w Radzie, podpisanie traktatu o przystąpieniu można się spodziewać wiosną 2003 r., tj. w terminie przewidzianym przez Radę Europejską w Sewilli. Następnie traktat, sporządzony we wszystkich dotychczasowych i przyszłych językach Wspólnoty, zostanie podpisany przez strony.

Po podpisaniu traktat zostanie przedłożony do ratyfikacji dotychczasowym i przyszłym państwom członkowskim, zgodnie z ich konstytucyjnymi wymogami. Podobnie jak w przeszłości, traktat o akcesji powinien zawierać datę przystąpienia nowych państw członkowskich, przy założeniu, że nastąpi złożenie odpowiednich dokumentów ratyfikacyjnych, z możliwością dostosowania stosownych postanowień, jeśli któreś z przystępujących państw nie ratyfikuje traktatu.

3.3. Udział w pracach Unii przed przystąpieniem

Państwa kandydujące już uczestniczą w pracach wielu komitetów i agencji Wspólnoty⁶. Aby wzmocnić stopniową integrację państw przystępujących ze strukturami wspólnotowymi, należy stworzyć im, po podpisaniu traktatu o przystąpieniu, możliwość dalszego uczestniczenia, jeśli jest to prawnie dozwolone, w charakterze obserwatorów we wszystkich komitetach powołanych w ramach procedury komitologii i pozostałych komitetach działających pod przewodnictwem Komisji. Ponadto Komisja stoi na stanowisku, że przystępujące państwa powinny mieć możliwość uczestniczenia, przynajmniej w charakterze obserwatorów, w odpowiednich strukturach wszystkich wspólnotowych agencji. Ogólne zasady i szczegóły uczestnictwa zostaną określone w późniejszym czasie. W celu ułatwienia finansowania kosztów faktycznego uczestnictwa każde przystępujące państwo może zastrzec na ten cel odpowiednie kwoty w ramach ogólnej puli swego przedakcesyjnego programu.

Parlament Europejski także planuje dopuszczenie obserwatorów z krajów kandydujących do uczestnictwa w swoich pracach.

Trzeba będzie również zdefiniować tryb i warunki udziału przystępujących państw w przyjmowaniu nowego wspólnotowego dorobku prawnego w okresie między podpisaniem traktatu a datą przystąpienia. Tradycyjnie dokonuje się tego w formie wymiany listów w sprawie procedury informacji i konsultacji dla państw przystępujących, przed podjęciem decyzji przez Radę. Rada zamierza, podobnie jak w przypadku poprzednich rozszerzeń, podjąć decyzje umożliwiające państwom przystępującym uczestniczenie w procesie kształtowania decyzji.

⁶ Zob. informacja Komisji z 20 grudnia 1999 r. w sprawie *Udziału państw kandydujących w programach, agencjach i komitetach Wspólnoty*, COM (1999) 710, wersja ostateczna.

3.4. Monitorowanie i zabezpieczenia

Komisja uważnie obserwuje wywiązywanie się krajów kandydujących z zobowiązań podjętych w negocjacjach akcesyjnych. Niezwykle istotne jest, aby przyszłe państwa członkowskie, zgodnie z zapowiedziami, implementowały zobowiązania podjęte w ramach negocjacji akcesyjnych. W celu precyzyjnej oceny tego procesu Komisja będzie kontynuować monitoring aż do podpisania traktatu i będzie składać Radzie sprawozdania w tej materii na podstawie aktualnych procedur.

Raporty okresowe wskazują obszary, w których konieczne jest podjęcie dodatkowych działań. Komisja będzie kontynuować proces monitorowania także w okresie między podpisaniem traktatu a przystąpieniem. Stały monitoring, obejmujący m.in. obserwację implementacji planów działania, powinien się odbywać ustanowionymi kanałami, takimi jak organy układów stowarzyszeniowych.

Opierając się na dotychczasowej praktyce, Komisja będzie sygnalizować wszelkie opóźnienia i problemy w reformach gospodarczych i w wypełnianiu zobowiązań, w szczególności w trybie tzw. listów wczesnego ostrzegania na szczeblu politycznym.

Do czasu przystąpienia w określonych obszarach nadal będą stosowane szczególne ukierunkowane działania, takie jak grupy wysokiego szczebla w dziedzinach bezpieczeństwa żywności czy wprowadzania pogłębionej decentralizacji, a także misje przeglądowne, spotkania techniczne, warsztaty, seminaria i ankiety.

W sprawach gospodarczych państwa kandydujące kontynuują przygotowania do procedury wielostronnego nadzoru i koordynacji polityki gospodarczej w ramach Unii Gospodarczej i Walutowej. Uczestniczą w przedakcesyjnej procedurze nadzoru fiskalnego (PFSP), składającej się z trzech elementów: fiskalnej notyfikacji, przedakcesyjnego programu gospodarczego i wielostronnego dialogu. PFSP, zainaugurowany wiosną 2001 r., będzie kontynuowany do czasu przystąpienia.

Istotne informacje, uzyskane dzięki tym działaniom, znajdują się w raportach z monitoringu, okresowo przedstawianych Radzie. Trzy miesiące przed datą przystąpienia Komisja przedstawi **kompleksowy raport**, poświęcony implementacji przez poszczególne państwa przystępujące niezbędnym reform i w wszystkich zobowiązań w dziedzinie *acquis*. Kompleksowy raport z monitoringu będzie dla państw przystępujących prekursorem rocznego raportu z kontroli stosowania wspólnotowego prawa, jakie Komisja regularnie sporządza dla wszystkich państw członkowskich⁷. W szczególności Komisja złoży, w terminie do lipca 2003 r., sprawozdanie z realizacji zobowiązań niezbędnych do programowania funduszy strukturalnych.

Po przystąpieniu Komisja, w charakterze strażnika traktatów, będzie nadal kontrolować sposób implementacji wspólnotowego dorobku prawnego w nowych państwach członkowskich, wykorzystując te same mechanizmy, jakie mają zastosowanie do dotychczasowych państw członkowskich, w szczególności odnoszenie do wzorców, nacisk misji przeglądownych, roczne sprawozdania z implementacji prawa wspólnotowego i, w razie potrzeby,

⁷ Zob. *Dziewiętnaste sprawozdanie z obserwacji stosowania prawa wspólnotowego* (2001) z 28.06.2002 r., COM (2002) 324, wersja ostateczna.

wszczynanie postępowania o naruszenie *acquis* przed Trybunałem Sprawiedliwości. W odniesieniu do specyficznego obszaru bezpieczeństwa jądowego Rada Europejska w Laeken przewidziała potrzebę monitorowania zabezpieczeń i stanu bezpieczeństwa elektrowni jądowych w Unii.

Traktat o przystąpieniu, podobnie jak w przypadku poprzedniego rozszerzenia, będzie zawierał ogólną gospodarczą klauzulę ochronną. Klauzula ta już była omawiana przez grupę roboczą Rady ds. projektu traktatu na podstawie tekstu opartego na art. 152 Aktu akcesyjnego Austrii, Finlandii i Szwecji. Ponieważ państwa przystępujące nie należą do Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Komisja uważa, że okres obowiązywania klauzuli ochronnej powinien wynosić dwa lata, a nie rok, jak w przypadku poprzedniego rozszerzenia.

Powyższa ogólna gospodarcza klauzula ochronna ma zastosowanie do sytuacji „pojawienia się poważnych trudności, które mogą utrzymywać się w określonym sektorze gospodarki lub które mogą doprowadzić do poważnego pogorszenia sytuacji gospodarczej w danym regionie”. Klauzula ochronna pozwala Komisji określić niezbędne środki ochronne.

Powyższa klauzula ochronna będzie mogła być wykorzystana zarówno przez nowe, jak i obecne państwa członkowskie. Projekt tekstu, tak jak w przypadku poprzedniego rozszerzenia, przewiduje, że środki ochronne „nie powinny obejmować kontroli granicznych”.

Klauzula ochronna nie dotyczy sytuacji, które z jednej strony wynikają z niewykonywania zobowiązań wynikających z przystąpienia, a z drugiej – mogą mieć poważne konsekwencje pozagospodarcze, w takich dziedzinach, jak ochrona zdrowia lub życia ludzi, zwierząt lub roślin, ochrona własności intelektualnej lub dobro publiczne, określone w art. 30 Traktatu ustanawiającego WE. W powyższych przypadkach znajduje zastosowanie art. 30 Traktatu WE albo specyficzne klauzule ochronne, których wprowadzenie do legislacji sektorowej jest możliwe na podstawie art. 95 ust. 10 Traktatu ustanawiającego WE.

Jednakże w określonych przypadkach prawo wspólnotowe nie zawiera klauzuli ochronnej lub nie obejmuje ona szczególnych sytuacji wynikających z rozszerzenia. Toteż Komisja uważa, że traktat o przystąpieniu powinien, na zasadzie środka zapobiegawczego, przewidywać możliwość wprowadzenia szczególnego mechanizmu ochronnego w zakresie funkcjonowania rynku wewnętrznego.

Mechanizm taki mógłby się opierać na następujących elementach:

- Mechanizm ten powinien być wdrażany przez Komisję na wniosek państwa członkowskiego lub z jej własnej inicjatywy.
- Komisja powinna być upoważniona do podejmowania decyzji w sprawie niezbędnych środków. Środki powinny być proporcjonalne oraz ograniczone w czasie.
- Zakres zastosowania mechanizmu powinien zostać ograniczony do poważnego naruszenia funkcjonowania rynku wewnętrznego lub wyraźnego ryzyka takiego naruszenia, powinien również dotyczyć szczególnych sytuacji w odniesieniu do bezpieczeństwa żywności.

- Mechanizm powinien być uruchamiany w przypadku, gdy Komisja stwierdzi brak wykonania zobowiązań podjętych przez nowe państwa członkowskie w trakcie negocjacji akcesyjnych.
- W okresie stosowania środków ochronnych nowe państwo członkowskie, którego to dotyczy, powinno przekazywać Komisji regularne informacje na temat kroków podjętych w celu usunięcia naruszenia. Środki powinny być zniesione, gdy tylko Komisja stwierdzi, że naruszenie zostało usunięte.
- Klauzula ochronna powinna obowiązywać jedynie przez ograniczony czas. Możliwość skorzystania z mechanizmu ochronnego w zakresie rynku wewnętrznego powinna być ograniczona do 2 lat.

Wszelkie obszary, w przypadku których, wobec braku działań naprawczych, uruchomienie takich środków ochronnych może być brane pod uwagę. Pozwoli to także na przekazanie tzw. wczesnego ostrzeżenia przed uzyskaniem członkostwa. Ponadto, do czasu przystąpienia, będą mieć nadal zastosowanie klauzule ochronne wynikające z układów stowarzyszeniowych.

W powyższym kontekście na specjalne podkreślenie zasługuje szczególna sytuacja w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych. W przeciwieństwie do ostatniego rozszerzenia, istnieje obecnie znaczący wspólnotowy dorobek prawny w tej dziedzinie, który nadal się rozwija wraz z procesem wdrażania Traktatu Amsterdamskiego oraz konkluzji Rady Europejskiej z Tampere. Obejmuje on trudne i politycznie wrażliwe kwestie, w szczególności dotyczące swobody przepływu osób oraz skutków zniesienia granic wewnętrznych. Jak to zostało wyjaśnione w podpunkcie 3.5.3., wdrożenie powyższych celów dorobku z Schengen jest procesem dwuetapowym, który eliminuje potrzebę jakichkolwiek odrębnych mechanizmów ochronnych. Istnieją jednak inne – niezwiązane z dorobkiem Schengen, elementy w obszarze wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości (na przykład dotyczące wdrażania współpracy sądowej, a w szczególności wzajemnego uznawania orzeczeń), w których proces monitoringu może wskazać na konieczność wprowadzenia klauzul ochronnych *sui generis* w celu zajęcia się poważnym naruszeniem lub groźbą poważnego naruszenia funkcjonowania tego obszaru, np. poprzez wprowadzenie czasowego zawieszenia przepisów dotyczących wzajemnego uznawania.

3.5. Po rozszerzeniu

3.5.1. Wzmacnianie instytucji

Proces wzmacniania administracyjnego i sądowiczego potencjału musi trwać także i po rozszerzeniu. Fakt uzgodnienia w negocjacjach wielu rozwiązań przejściowych sam w sobie stanowi dowód, że w niektórych dziedzinach państwa kandydujące powinny kontynuować wysiłki do czasu osiągnięcia zdolności stosowania wspólnotowego dorobku prawnego w pełnym zakresie. Dlatego Komisja zaproponowała wprowadzenie, na pierwsze trzy lata po rozszerzeniu, specjalnego przejściowego mechanizmu wzmacniania instytucji (patrz Załącznik 2).

Komisja proponuje, aby kontynuować stosowanie, w określonych obszarach, wspólnotowych instrumentów finansowych, których przydatność została już udowodniona; są to

np. programy bliźniacze i *twinning light*. Co więcej, kontynuowany będzie tryb mobilizacji specjalistów z innych państw członkowskich, w ramach takich wypróbowanych mechanizmów jak TAIEX, w celu zapewnienia pomocy w ramach misji przeglądowych. Wreszcie, Komisja proponuje finansowanie krótkoterminowych pobytów studyjnych urzędników nowych państw członkowskich w instytucjach administracji Piętnastki. Można także wykorzystać przejściowy mechanizm wzmocnienia instytucji dla współfinansowania inwestycji w implementacji *acquis*, w szczególności w takich obszarach, jak kontrola graniczna, administracja celna, statystyka, bezpieczeństwo żywności i zintegrowane systemy administracji i kontroli w rolnictwie.

3.5.2. UGiW i euro

Zgodnie z Traktatem o Unii Europejskiej, nowe państwa członkowskie nie mogą przyjąć euro natychmiast po przystąpieniu. Niemniej jednak, podobnie jak w przypadku wszystkich państw członkowskich, ich polityka gospodarcza stanie się przedmiotem wspólnego zainteresowania, a zatem będzie podlegać procedurom koordynacji i wielostronnej kontroli. Podstawowym instrumentem koordynacji są: ogólne wytyczne polityki gospodarczej (*Broad Economic Policy Guidelines*), Pakt na rzecz Stabilności i Wzrostu oraz wiele procesów dotyczących określonych polityk. Przedmiotem wspólnego zainteresowania będzie także polityka kursowa. Oczekuje się, że nowe państwa członkowskie przystąpią do Systemu Stabilizacji Kursu Walutowego II po pewnym czasie po akcesji.

Udział w obszarze euro jest ostatecznym celem nowych państw członkowskich. Wówczas nastąpi włączenie ich w pełnym zakresie w procedurę koordynacji polityki gospodarczej i nadzoru, a także integracja z jednolitą, zorientowaną na stabilność polityką walutową i jednolitą polityką kursową. Zanim to nastąpi, traktat zobowiązuje państwa członkowskie do dążenia do wysokiego stopnia zrównoważonej konwergencji niezbędnej do przyjęcia euro, lecz nie określa harmonogramu osiągnięcia tego celu. Będzie to zależało od cech gospodarek poszczególnych państw i od tego, z jakim powodzeniem wdrażają one środki polityki ukierunkowane na osiągnięcie zrównoważonej konwergencji.

3.5.3. Schengen

Unia jasno stwierdziła, że zastosowanie dorobku Schengen w pełnym zakresie wymaga przeprowadzenia dwustopniowego procesu. W pierwszym etapie, do daty przystąpienia, państwa przystępujące powinny osiągnąć wysoki poziom kontroli granicznych, nawet jeśli dopuszcza się możliwość stosowania szczególnych rozwiązań, takich jak wspólne korzystanie przez kilka państw członkowskich z infrastruktury i urządzeń oraz wspólne patrole. Zniesienie kontroli na wewnętrznych granicach może nastąpić dopiero jakiś czas po przystąpieniu, na podstawie odrębnego procesu decyzyjnego prowadzonego indywidualnie wobec poszczególnych nowych państw członkowskich, w oparciu o pełne wdrożenie dorobku Schengen.

3.5.4. Europejski Obszar Gospodarczy

Państwa przystępujące będą musiały wystąpić o przyjęcie do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), zgodnie z art. 128 umowy o utworzeniu Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Aby zapewnić sprawne funkcjonowanie rozszerzonego EOG, przystąpienie państw kandydujących do EOG powinno nastąpić w momencie ich przystąpienia do UE. W związku z rozszerzeniem konieczne jest dostosowanie umowy o utworzeniu EOG, zgodnie z procedurami ustanowionymi w art. 128. Proces uzgadniania zasad i warunków

członkostwa w EOG powinien rozpocząć się niezwłocznie po zakończeniu negocjacji w sprawie przystąpienia do UE, aby w miarę możliwości zapewnić równoczesne wejście w życie członkostwa w UE i w EOG.

4. Zrewidowana strategia przystąpienia dla Bułgarii i Rumunii

Rada Europejska podczas posiedzenia w Sewilli zachęcała Bułgarię i Rumunię do kontynuowania wysiłków oraz potwierdziła *zamiar udzielenia im pełnego wsparcia w ich przygotowaniach do akcesji. W Kopenhadze należy przyjąć w odniesieniu do państw kandydujących, nadal uczestniczących w negocjacjach, zaktualizowaną mapę oraz zmodyfikowaną i wzmocnioną strategię przedakcesyjną. Należy również rozważyć ewentualność zwiększenia przedakcesyjnej pomocy finansowej. Ponadto, aby utrzymać obecne tempo, można by określić do końca roku dokładniejszy harmonogram procesu przystąpienia powyższych państw.*

Kryteria określone na posiedzeniach Rady Europejskiej w Kopenhadze i Madrycie, jak również zasady, które od samego początku określały proces akcesji, nadal pozostają w mocy. Oczekuje się, że wszystkie państwa kandydujące, na równych zasadach, staną się członkami Unii na podstawie tych samych kryteriów, w zależności od ich indywidualnych postępów. Jak to zostało potwierdzone podczas Rady Europejskiej w Laeken w 2001 r., proces przystąpienia jest obecnie nieodwracalny.

Ponieważ negocjacje z wszystkimi dwunastoma negocjującymi kandydatami są procesem otwartym, traktat o przystąpieniu powinien potwierdzić, że wyniki osiągnięte w negocjacjach z powyższymi kandydatami, którzy nie staną się członkami w pierwszej rundzie rozszerzenia, nie będą kwestionowane.

4.1. Dotychczasowy postęp

Tegoroczne raporty okresowe wskazują na dalszy postęp Bułgarii i Rumunii w spełnieniu kryteriów kopenhaskich. W celu pomyślnego zakończenia przygotowań państwa te muszą wzmocnić wysiłki w zakresie transpozycji, wdrażania i stosowania wspólnotowego dorobku prawnego. Muszą także kontynuować reformę administracji publicznej i sądownictwa.

Bułgaria i Rumunia osiągnęły znaczący postęp w negocjacjach. Bułgaria ma obecnie otwarte wszystkie rozdziały negocjacyjne, a Rumunia prawie wszystkie. Pozostałe rozdziały z Bułgarią otwarto w pierwszej połowie 2002 r., natomiast otwarcie ostatnich czterech rozdziałów z Rumunią będzie możliwe przed końcem bieżącego roku. Tym samym spełniony zostanie cel Rady Europejskiej w Laeken, aby w 2002 r. otworzyć wszystkie rozdziały negocjacyjne z tymi dwoma krajami.

4.2. Indykatorywna data

Bułgaria i Rumunia ustaliły rok 2007 jako indykatorywną datę ich przystąpienia do Unii Europejskiej. Na podstawie tej indykatorywnej daty akcesji dokonano tymczasowego zamknięcia rozdziałów negocjacyjnych. Z Bułgarią zamknięto tymczasowo 22 rozdziały, a z Rumunią 13.

Perspektywę tę uwzględniono w okresach czasowych, jakie zostały ustalone dla implementacji zobowiązań negocjacyjnych. Tak jak w przeszłości, postęp w negocjacjach akcesyjnych

będzie uzależniony od postępu w zakresie przyjmowania, wdrażania i stosowania niezbędnych rozwiązań w każdym państwie.

Komisja będzie w pełni wspierać oba te kraje w realizacji tego celu na podstawie zasad dyferencjacji i własnych osiągnięć.

4.3. Mapy drogowe przystąpienia

W Strategii rozszerzenia z 2001 r. Komisja zapowiedziała, iż przedstawi Radzie Europejskiej w Kopenhadze szczegółowe mapy drogowe dla Bułgarii i Rumunii, które zostaną opracowane na podstawie analizy raportów okresowych z 2002 r. Mapy te będą obejmowały okres do momentu akcesji i zostaną opracowane w ścisłym dialogu z każdym z tych państw.

Mapy drogowe będą uwzględniać zobowiązania przyjęte w trakcie negocjacji oraz wymogi związane ze spełnieniem kryteriów kopenhaskich. Będą one wskazywać kolejne kroki, jakie każde państwo zobowiązane jest podjąć w celu przygotowania się do członkostwa, ze szczególnym naciskiem na zdolność administracji i sądownictwa. Mapy drogowe będą zawierać klarowne kryteria, które będą stosowane w procesie monitorowania zobowiązań przyjętych podczas negocjacji oraz reform gospodarczych. Postęp wdrażania map drogowych będzie monitorowany w szczególności w ramach Układu Europejskiego oraz w okresowych raportach.

4.4. Pomoc przedakcesyjna

Komisja proponuje, aby w przyszłym roku dokonano zmian w Partnerstwach dla członkostwa dla Bułgarii i Rumunii – w świetle wniosków z raportów okresowych i map drogowych. Partnerstwa dla członkostwa będą nadal stanowiły podstawę planowania pomocy przedakcesyjnej, przy czym priorytety pomocy będą również określane na podstawie map drogowych, raportów okresowych i narodowych planów rozwoju. Pomoc w ramach PHARE nadal będzie koncentrowała się na wzmacnianiu administracji publicznej i sądownictwa, rozwoju instytucjonalnym, a także inwestycjach związanych z przyjęciem wspólnotowego dorobku prawnego, jak również na spójności ekonomicznej i społecznej oraz współpracy transgranicznej. Należy przyspieszyć prace w zakresie rozszerzania zdecentralizowanych systemów wdrożeniowych. Jeśli chodzi o program SAPARD, chociaż jest to instrument pomocy w pełni zdecentralizowany, będzie on nadal przygotowywał kraje kandydujące w zakresie struktury rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich oraz wzmacniania zdolności administracyjnych w tym obszarze. Program ISPA będzie nadal wspomagał inwestycje infrastrukturalne w obszarach środowiska i transportu.

Zdaniem Komisji należy stopniowo zwiększać pomoc finansową dla Bułgarii i Rumunii od daty pierwszej rundy akcesji, uwzględniając postępy we wdrażaniu map drogowych oraz zdolności absorpcyjnych.

5. Nowy impuls dla procesu rozszerzenia UE o Turcję

Rada Europejska w Sewilli w czerwcu 2002 r. uznała, że w Kopenhadze mogłyby zostać podjęte nowe decyzje w sprawie kolejnego etapu kandydowania Turcji, przy uwzględnieniu rozwoju wypadków przed szczytem Rady Europejskiej w Kopenhadze i na podstawie Okresowego Raportu Komisji oraz zgodnie z konkluzjami z Helsinek i Laeken.

Raport okresowy z 2002 r. szczegółowo analizuje postęp osiągnięty przez Turcję w ramach strategii przedakcesyjnej w ostatnich dwunastu miesiącach. Postęp Turcji jest oceniany za pomocą tych samych kryteriów i takiej samej metodologii, jaka jest stosowana w odniesieniu do wszystkich krajów kandydujących. Tak jak w przypadku pozostałych krajów kandydujących oraz zgodnie z konkluzjami posiedzeń Rady Europejskiej w Kopenhadze i Madrycie, raport zwraca uwagę zarówno na zmiany ustawodawcze, jak i zdolność administracyjną Turcji do wdrażania i stosowania wspólnotowego dorobku prawnego.

Raporty wskazują, że Turcja poczyniła postępy w trzech podstawowych obszarach objętych Partnerstwem dla członkostwa, chodzi o kryteria polityczne, gospodarcze i wspólnotowego dorobku prawnego ustanowione przez Radę Europejską w Kopenhadze w 1993 r.

Turcja osiągnęła znaczący postęp w spełnieniu kopenhaskich kryteriów politycznych. Podjęła się realizacji kilku kluczowych priorytetów określonych w Partnerstwie dla członkostwa poprzez reformę konstytucyjną oraz za pomocą wielu pakietów legislacyjnych. Szczególnie satysfakcjonujące są zmiany legislacyjne, które zostały przyjęte przez parlament w sierpniu 2002 r., ponieważ wskazują one na gotowość do realizacji daleko idących reform. Zniesiona została kara śmierci, z wyjątkiem okresu wojny, oraz podjęto istotne działania umożliwiające nadawanie programów radiowo-telewizyjnych i nauczanie w językach innych niż turecki. Zniesienie stanu wyjątkowego w dwóch z czterech prowincji, w których obowiązywał, oraz starania na rzecz zniesienia go w tym roku w dwóch prowincjach, w których nadal obowiązuje, powinno stworzyć możliwość lepszej ochrony praw człowieka.

Komisja z zadowoleniem przyjmuje te dokonania i uznaje, iż stanowią one istotny przełom polityczny w Turcji. Ponadto reformy zostały przyjęte w szczególnie trudnych okolicznościach. Reformy te są obiecujące na przyszłość, ponieważ pokazują wolę i zdolność tureckiego systemu politycznego do robienia postępów, nawet w obszarach, które dotychczas uznawane były za bardzo wrażliwe.

Mimo to, Turcja nie spełnia w pełni kryteriów politycznych. Po pierwsze, reformy zawierają wiele istotnych ograniczeń dotyczących przestrzegania podstawowych praw i wolności, które zostały przedstawione w Okresowym Raporcie. Po drugie, wiele reform wymaga przyjęcia rozporządzeń i innych rozwiązań administracyjnych oraz – dla zapewnienia ich skuteczności – konieczne jest ich wdrożenie w praktyce przez organy wykonawcze i sądowe na różnych szczeblach, w całym kraju. Po trzecie, wiele istotnych kwestii wynikających z kryteriów politycznych wymaga podjęcia adekwatnych działań. Chodzi tu o walkę ze stosowaniem tortur oraz znęcaniem się, niektóre kwestie dotyczące cywilnej kontroli nad wojskiem oraz sytuacji osób pozbawionych wolności za wyrażanie „niewłaściwych” poglądów oraz podporządkowywanie się decyzjom Europejskiej Rady Praw Człowieka.

W kontekście znaczącego postępu, jaki osiągnięto w ciągu ostatnich lat oraz w związku z pozostałymi obszarami, które wymagają dalszej uwagi, zachęca się Turcję do kontynuowania procesu reform w celu wzmocnienia w wymiarze prawnym i praktycznym demokracji i przestrzegania praw człowieka. Powinno to pozwolić Turcji uporać się z istniejącymi jeszcze przeszkodami w spełnieniu w pełni kryteriów politycznych.

Komisja przypomina, że wysiłki na rzecz rozwiązania kwestii cypryjskiej stanowią część szerokiego dialogu politycznego między Unią Europejską i Turcją. Mając na uwadze

oświadczenia Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych, wydane w związku z raportami specjalnego doradcy ds. Cypru sekretarza generalnego ONZ, p. Alvaro de Soto, Komisja zaleca wszystkim zainteresowanym stronom, a zwłaszcza Turcji, udzielenie Narodom Zjednoczonym pełnego wsparcia na rzecz kompleksowego rozwiązania kwestii cypryjskiej do końca bieżącego roku.

Jeśli chodzi o kryteria ekonomiczne, Turcja poczyniła postępy w zakresie funkcjonowania gospodarki rynkowej, co powinno poprawić jej zdolność do sprostania presji konkurencyjnej. Niemniej jednak Turcja nadal odczuwa skutki recesji i kryzysu finansowego.

Jeśli chodzi o kryteria wspólnotowego dorobku prawnego, Turcja osiągnęła postęp w zakresie harmonizacji prawa w obszarach obejmujących unię celne oraz w wielu innych sektorach, takich jak bankowość, telekomunikacja, energia i rolnictwo. Przeprowadzono restrukturyzację sektora finansowego i wzmocniono zdolność administracyjną w tej dziedzinie. W większości innych obszarów nadal występują znaczne różnice między wspólnotowym dorobkiem prawnym a ustawodawstwem tureckim.

Rozwiązań o charakterze priorytetowym wymagają kwestie dotyczące możliwości uczestnictwa Turcji w procesie decyzyjnym w ramach operacji UE, w których wykorzystywane są środki NATO.

5.1. Wzmocnienie i strategia przedakcesyjna

Rada Europejska w Helsinkach w 1999 r. przyjęła strategię przedakcesyjną dla Turcji. Rada Europejska w Laeken w ubiegłym roku udzieliła poparcia dla nowego etapu tej strategii. Od tego czasu osiągnięto znaczny postęp w jej wdrażaniu.

W tym kontekście Komisja zaleca, aby Unia Europejska zwiększyła wsparcie dla Turcji w zakresie jej przygotowań przedakcesyjnych, z myślą o kolejnym etapie jej kandydowania. Poniżej podano bardziej szczegółowe zalecenia dotyczące sposobu osiągnięcia tego celu.

- *Partnerstwo dla członkostwa* okazało się wartościowym instrumentem strategii przedakcesyjnej. Wymaga ono uaktualnienia i zmian, tak aby skoncentrować się na obszarach, które wymagają podjęcia priorytetowych działań.
- *Wzmocniony dialog polityczny* między UE i Turcją obejmuje reformy polityczne, prawa człowieka, kwestię cypryjską oraz sprawę pokojowego rozwiązania sporów granicznych i będzie intensywnie kontynuowany. Istnieje potrzeba szczegółowego omówienia różnych inicjatyw, jakie Turcja podejmuje w celu spełnienia kopenhaskich kryteriów politycznych. Poszukiwane będą nowe metody, które zapewnią lepsze zrozumienie reform i innych kwestii wymagających uwagi.
- Realizowany i kontynuowany będzie proces *przeglądu legislacji*, który koncentruje się na ściśle określonych kwestiach sektorowych i jest wspierany przez TAIEX. Proces ten wspomaga Turcję w zakresie wymogów związanych z transpozycją dorobku prawnego UE, łącznie ze zdolnością administracyjną i stosowaniem tego dorobku.
- Podejmuje się dodatkowe wysiłki na rzecz wzmocnienia i zwiększenia zakresu unii celnej, tak aby obejmowała ona usługi i zamówienia publiczne oraz usunęła bariery

w swobodnym przepływie towarów. Będzie to miało wpływ na szersze działania, jakie Turcja musi podjąć ze względu na jej status kraju kandydującego.

- Należy dążyć do pogłębienia *stosunków handlowych* z Turcją, zarówno w wymiarze stosunków dwustronnych, jak i stosunków z krajami trzecimi. Na przykład należy zwiększyć, na zasadzie wzajemności, preferencyjny dostęp do rynku w zakresie obrotu handlowego produktami rolnymi między UE a Turcją; wymaga to lepszej współpracy w kwestiach weterynaryjnych i fitosanitarnych. Podczas negocjacji umów handlowych z państwami trzecimi UE podejmie wzmożone wysiłki, aby zapewnić, by państwa te przyjęły podobne rozwiązania z Turcją. Należy zintensyfikować dialog między UE a Turcją dotyczący kwestii handlowych, a handlowe instrumenty ochronne należy utrzymywać pod kontrolą.
- W celu stymulowania *przepływu inwestycji* należy rozważyć wzajemne przyznanie klauzuli narodowej w odniesieniu do podejmowania działalności gospodarczej przez inwestorów.
- Należy wzmocnić współpracę z Turcją w obszarze *wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych*, włączając w to zagadnienia nielegalnej imigracji oraz przyjęcie i wdrożenie dorobku prawnego z Schengen, a także swobodny przepływ osób i bezpieczeństwo na morzu.
- Turcja weźmie udział w licznych *programach i agencjach wspólnotowych*.
- Efekty zaczął przynosić nowy system *zarządzania finansami*. Zostały wyjaśnione poważne zaległości w zobowiązaniach finansowych UE wobec Turcji. W pełni zostało wdrożone przedakcesyjne podejście w programach pomocy finansowej. Począwszy od 2003 r. władze Turcji zostaną obciążone większą odpowiedzialnością za wdrażanie tych programów.

Komisja podejmie wszelkie niezbędne inicjatywy, aby wdrożyć omawianą strategię przedakcesyjną. Komisja przedstawi zmienione Partnerstwo dla członkostwa, z uwzględnieniem obszarów, w których osiągnięto postęp, oraz tych, które wymagają dalszych wysiłków. Postęp zostanie omówiony na odpowiednim forum, jakim są Komitet ds. Stowarzyszenia WE-Turcja oraz Wspólny Komitet ds. Unii Celnej.

W związku z powyższym koniecznie należy zwiększyć pomoc finansową dla Turcji, mając na uwadze szczególne potrzeby Turcji oraz zdolność absorpcji tych funduszy.

5.2. Dodatkowe wsparcie finansowe

Aby przyspieszyć wdrażanie strategii przedakcesyjnej Turcji, począwszy od 2004 r. przewidziana jest zwiększona pomoc finansowa. Umożliwi to Turcji wzmocnienie jej administracji publicznej, wspomóc przyjmowanie dorobku prawnego oraz ułatwi integrację Turcji z gospodarką europejską.

Pomoc przedakcesyjna będzie skoncentrowana na wspieraniu Turcji w spełnieniu kryteriów kopenhaskich, a w szczególności na wzmocnieniu administracji publicznej na wszystkich szczeblach, budowie instytucji, inwestycjach związanych z przyjęciem wspólnotowego

dorobku prawnego. Jej celem będzie także poprawa funkcjonowania gospodarki tureckiej i jej zdolności do sprostania presji konkurencyjnej na rynku wewnętrznym. Promowana będzie również współpraca transgraniczna z obecnymi państwami członkowskimi UE oraz innymi państwami kandydującymi. Priorytety w odniesieniu do pomocy zostaną określone na podstawie Partnerstwa dla członkostwa i raportów okresowych.

W celu ułatwienia pełnej decentralizacji implementacji Turcja zmuszona będzie podjąć dodatkowe działania, które zapewnią wszechstronną kontrolę finansową.

Rozwój zdolności administracji publicznej w Turcji zostanie osiągnięty za pomocą środków przeznaczonych na inwestycje w infrastrukturę regulacyjną oraz w zakresie wspólnotowego dorobku prawnego, a także poprzez spójność ekonomiczną i społeczną. Turcja zostanie poproszona o przygotowanie narodowego planu rozwoju, który będzie określał przeznaczenie środków służących rozwiązywaniu problemów ekonomicznych i społecznych.

W przyszłym roku Komisja przedstawi Turcji znowelizowane Partnerstwo dla członkostwa, opracowane na podstawie priorytetów wynikających z tegorocznych raportów okresowych. W tym kontekście Komisja przekaze władzom budżetowym wniosek o przyznanie pomocy Turcji w ramach pozycji nr 7 Perspektywy finansowej na lata 2000-2006 oraz o jej stopniowe zwiększanie od roku 2004 do 2006. Wysokość rocznych alokacji będzie uzależniona od stopnia spełnienia kryteriów kopenhaskich oraz skutecznego zagospodarowania środków pomocy przedakcesyjnej. Należy się spodziewać, iż do 2006 r. całkowita pomoc zwiększy się przynajmniej dwukrotnie, zważywszy na możliwości absorpcyjne Turcji.

6. Wnioski i zalecenia

W związku z powyższym Komisja Europejska przyjmuje następujące wnioski i zalecenia:

- 1) Tegoroczne raporty okresowe wskazują, że wszystkie państwa kandydujące osiągnęły w ciągu minionego roku znaczny postęp w wypełnianiu kryteriów członkostwa.
- 2) Cypr, Czechy, Estonia, Węgry, Łotwa, Litwa, Malta, Polska, Słowacja i Słowenia spełniają kryteria polityczne. Mając na uwadze postęp, jaki osiągnęły te kraje, rezultaty w wypełnianiu przyjętych zobowiązań oraz biorąc pod uwagę prace przygotowawcze, które trwają lub wkrótce się rozpoczną, Komisja uważa, że kraje te wypełnią kryteria ekonomiczne oraz dotyczące wspólnotowego dorobku prawnego i będą gotowe do członkostwa na początku 2004 r. Dlatego też Komisja zaleca zakończenie negocjacji akcesyjnych z tymi państwami do końca bieżącego roku, z myślą o podpisaniu traktatu o przystąpieniu wiosną 2003 r.
- 3) Komisja wyraża nadzieję, że zjednoczony na nowo Cypr przystąpi do Unii Europejskiej na podstawie kompleksowego rozstrzygnięcia, stanowiące najlepsze wyjście dla wszystkich zainteresowanych stron. Stosownie do wskazań zawartych w konkluzjach Rady Europejskiej w Sewilli UE jest gotowa przystosować warunki rozstrzygnięcia politycznego w ustaleniach akcesyjnych do zasad, na jakich funkcjonuje Unia Europejska. Komisja wyraża nadzieję, że ONZ będzie dalej poważnie zaangażowana oraz zaleca wszystkim zainteresowanym stronom, a w szczególności Turcji, udzielenie pełnego wsparcia wysiłkom zmierzającym do osiągnięcia w tym roku kompleksowego

rozstrzygnięcia sporu. Warunki przystąpienia Cypru można przystosować w sposób odzwierciedlający to rozstrzygnięcie oraz ich znaczenie dla stosowania wspólnotowego dorobku prawnego na całej wyspie. Komisja przedstawiła wniosek dotyczący udostępnienia znacznych środków, co umożliwi północnej części wyspy nadrobienie zaległości oraz przyczyni się do poparcia przez nią rozstrzygnięcia. Jeśli to rozstrzygnięcie nie nastąpi, decyzje, jakie podejmie w grudniu Rada Europejska podczas spotkania w Kopenhadze, zostaną oparte na zasadach ustanowionych w 1999 r. przez Radę Europejską w Helsinkach.

- 4) Państwa przystępujące zobowiązane są wdrożyć wspólnotowy dorobek prawny do dnia przystąpienia, z wyjątkiem przypadków, gdy przyjęte zostaną ustalenia przejściowe. Zobowiązania przyjęte w trakcie negocjacji powinny zostać w pełni wykonane przed przystąpieniem. Poszczególne Okresowe Raporty określają wiele obszarów wymagających poprawy w kategoriach kryteriów politycznych i ekonomicznych oraz w związku z przyjęciem, wdrożeniem i stosowaniem wspólnotowego dorobku prawnego. Należy je energicznie realizować. W celu przeanalizowania postępu oraz ułatwienia pomyślnego przystąpienia do Unii Europejskiej, Komisja będzie regularnie monitorować powyższe kwestie i przedstawiać Radzie stosowne raporty. Trzy miesiące przed przewidywaną datą przystąpienia Komisja opracuje dla Rady i Parlamentu Europejskiego wyczerpujący raport z prowadzonej przez nią kontroli. Zdaniem Komisji do traktatu przystąpieniu należy wprowadzić szczególną klauzulę ochronną. Klauzula taka pozwoli Komisji podjąć w określonym czasie stosowne środki w dziedzinie rynku wewnętrznego.
- 5) Zakończenie negocjacji wymaga znalezienia koniecznych rozwiązań dotyczących pozostałych otwartych kwestii. Ze względu na finansową ofertę Unii rozwiązanie takie powinno się opierać na ramach finansowych dla negocjacji, przedstawionych przez Komisję 30 stycznia 2002 r., oraz na określonych tam zasadach.
- 6) Bułgaria i Rumunia wybrały rok 2007 jako indykatywną datę akcesji. Komisja będzie zdecydowanie wspierać te dwa kraje w osiągnięciu tego celu, kierując się, podobnie jak czyni to obecnie, zasadą dyferencjacji i oceny kandydatów na podstawie ich własnych zasług. Komisja przedstawi Radzie Europejskiej w Kopenhadze szczegółowe mapy drogowe dla Bułgarii i Rumunii, opracowane na podstawie analizy raportów okresowych z 2002 r. W celu przygotowania Bułgarii i Rumunii do członkostwa w Unii Europejskiej, większy nacisk zostanie położony na reformę sądownictwa i administracyjną. Należy też znacznie zwiększyć pomoc finansową dla Bułgarii i Rumunii od dnia pierwszej rundy akcesji, na podstawie postępu we wdrażaniu map drogowych. Ponieważ negocjacje w sprawie przystąpienia, prowadzone z dwunastoma państwami kandydującymi, stanowią proces inkluzywny, traktat o przystąpieniu powinien potwierdzać, iż wyniki negocjacji z tymi kandydatami, które nie zostaną włączone do pierwszej rundy rozszerzenia, nie będą kwestionowane.
- 7) Dzięki reformie konstytucyjnej oraz dzięki przyjęciu stosownego ustawodawstwa, Turcja poczyniła znaczne postępy w kierunku spełnienia kopenhaskich kryteriów politycznych oraz kryteriów ekonomicznych, a także w dostosowaniu do wspólnotowego dorobku prawnego. Jednakże Turcja musi zdobyć się na dalszy znaczny wysiłek. W tym kontekście oraz w związku z kolejnym etapem kandydowania Turcji, Komisja zaleca, aby Unia Europejska zwiększyła wsparcie dla Turcji w zakresie jej przygotowań poprzedzających przystąpienie oraz aby przeznaczyła na ten cel dodatkowe znaczne środki.

Komisja przedstawi propozycję znowelizowanego Partnerstwa dla członkostwa oraz nasili proces analiz ustawodawczych. Komisja zaleca ponowienie starań na rzecz poszerzenia unii celnej oraz poprawy jej funkcjonowania, z myślą o pogłębieniu stosunków handlowych między WE a Turcją i zwiększeniu przepływów inwestycyjnych. Zaleca się, aby Turcja kontynuowała proces reform, zbliżając się tym samym do członkostwa w UE.

Załączniki

Załącznik 1: Wnioski okresowych raportów

6.1. Bułgaria

W Opinii z 1997 r. Komisja przedstawiła wniosek, że Bułgaria spełniła kryteria polityczne. Od tego czasu Bułgaria zrobiła znaczne postępy w zakresie dalszej konsolidacji i pogłębienia stabilności instytucji gwarantujących demokrację, zasad państwa prawa, praw człowieka oraz poszanowania i ochrony mniejszości. Zostało to potwierdzone w minionym roku. Bułgaria nadal spełnia kopenhaskie kryteria polityczne.

Dzięki przyjęciu Planu działania oraz podstawowych zmian w ustawie o systemie sądownictwa, odnotowano znaczny postęp w zakresie strategii reformy sądownictwa. W celu poprawy funkcjonowania systemu wspomniany Plan działania oraz zmiany należy obecnie wprowadzić w życie. Pozostają do rozwiązania kwestie związane ze strukturą systemu sądowego oraz sprawy immunitetu.

Między innymi dzięki przyjęciu planu działania realizującego Krajową Strategię Anty-korupcyjną, odnotowano także dalszy postęp w walce z korupcją, która nadal stanowi powód do niepokoju. Ponieważ konieczność podjęcia walki z korupcją zajmuje nadal wysoką pozycję w przewidzianym programie, Bułgaria musi nadal podejmować wysiłki w celu implementacji odpowiednich środków.

Dzięki zmianom ram ustawodawczych oraz przyjęciu Strategii Modernizacji Administracji Państwowej, można mówić o rozwoju w zakresie reformy administracyjnej. Niemniej jednak, aby administracja publiczna stała się skuteczna, przejrzysta i odpowiedzialna, konieczne jest podjęcie wysiłków na rzecz kontynuowania i wdrożenia reform.

Bułgaria nadal przestrzega praw człowieka i podstawowych swobód obywatelskich. Bułgaria znacznie usprawniła ramy prawne w odniesieniu do walki z nielegalnym obrotem, korupcją i przestępczością zorganizowaną oraz spraw azytowych. Niemniej jednak istnieje wiele obszarów, które stanowią poważny powód do obaw. Nową kwestią, jaka została zidentyfikowana, są złe warunki życia osób przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, zwłaszcza dotyczy to osób niepełnosprawnych. Ta sprawa wymaga pilnego załatwienia. Bułgaria powinna także zwiększyć wysiłki zmierzające do zreformowania systemu opieki nad dziećmi, tak aby zapewnić ochronę interesów dziecka oraz zmniejszyć liczbę dzieci przebywających w placówkach opiekuńczych. Należy również zająć się sprawą złych warunków, w jakich przebywają osoby zatrzymane, zwłaszcza na posterunkach policji oraz w aresztach śledczych.

Ostatnie zmiany w Kodeksie karnym stanowią znaczący krok w kierunku wyeliminowania dyskryminacji na tle orientacji seksualnej.

Niewiele zrobiono na rzecz rozwiązania problemów dyskryminacji społecznej w odniesieniu do wspólnoty Romów oraz poprawy ich bardzo złych warunków życia. Przyjęcie ogólnego ustawodawstwa zwalczającego dyskryminację stanowiłoby istotny krok w dążeniu do osiągnięcia tego celu.

Bułgaria jest państwem z funkcjonującą gospodarką rynkową. Powinna sprostać w średniej perspektywie presji konkurencji i siłom rynkowych wewnątrz Unii, pod warunkiem kontynuowania wdrażania programu reform, co pozwoli także wyeliminować pozostałe trudności.

Bułgaria osiągnęła wysoki stopień stabilności makroekonomicznej, a obecne działanie mechanizmów rynkowych pozwala na lepszy podział środków. Znaczny postęp osiągnięto w zakresie reform strukturalnych, szczególnie w odniesieniu do przepływu towarów, restrukturyzacji sektora finansowego oraz prywatyzacji, ustanawiając tym samym mikroekonomiczne podstawy procesu stałego wzrostu.

Niemniej konieczne jest podjęcie dalszych wysiłków na rzecz poprawy elastyczności rynków. W szczególności należy wzmocnić potencjał administracyjny i sądowniczy, aby umożliwić podmiotom gospodarczym podejmowanie decyzji w klimacie stabilności i przewidywalności. Należy usprawnić działanie procedur administracyjnych, które mają wpływ na sektor przedsiębiorczości, łącznie z procedurami związanymi z upadłością. Poziom pośrednictwa finansowego jest nadal niski. Określone niedostatki na rynku gruntów niekorzystnie wpływają na wydajność tego rynku oraz na związane z nim sektory gospodarki. Wdrożenie reform powinno się przyczynić do wyższego poziomu inwestycji prywatnych i publicznych, które stanowią podstawowy wymóg stałego wzrostu i wystarczającej konkurencyjności w obrębie Unii.

Od czasu Opinii z 1997 r. Bułgaria osiągnęła znaczny postęp w większości obszarów wspólnotowego dorobku prawnego. Utrzymała w tym czasie ogólnie dobre tempo dostosowania ustawodawstwa oraz poczyniła postępy w zakresie rozwoju potencjału administracyjnego, aczkolwiek w wolniejszym tempie.

W ciągu minionego roku Bułgaria kontynuowała postęp w zakresie dostosowania prawnego i potencjału administracyjnego, przyspieszając wysiłki na rzecz reformy sądownictwa.

Ogólnie rzecz biorąc, w świetle ostatecznej daty przystąpienia, Bułgaria osiągnęła możliwy do przyjęcia stopień dostosowania do *acquis* w wielu obszarach. Rozwinęła także swój potencjał administracyjny, aczkolwiek wymagane jest podjęcie dalszych wysiłków w tym zakresie. Należy zwrócić większą uwagę na sposób wdrażania przepisów prawnych i ich realizację. W związku z tym należy kontynuować postęp w zakresie reformy administracji publicznej i sądownictwa.

Jeśli chodzi o *rynek wewnętrzny*, Bułgaria osiągnęła postęp w większości sektorów. Dzięki zmianom w ustawie o standaryzacji, które wyeliminowały sprzeczności między standaryzującą a funkcjami regulacyjnymi i/lub certyfikacją, osiągnięto postęp w dziedzinie *swobodnego przepływu towarów*. Konieczne jest podjęcie znacznych wysiłków na rzecz

wzmocnienia infrastruktury administracyjnej w odniesieniu do standaryzacji i certyfikacji oraz systemów krajowej oceny zgodności i nadzoru rynku. Nowa ustawa o zamówieniach publicznych to kolejny krok w kierunku wdrożenia wspólnotowego dorobku prawnego, aczkolwiek nie została ona jeszcze w pełni dostosowana. Należy zapewnić jej dostosowanie oraz realizację, zgodnie z zasadami prawa wspólnotowego. W odniesieniu do bezpieczeństwa żywności dokonano transpozycji znacznej części ustawodawstwa, lecz konieczne jest podjęcie wysiłków na rzecz odpowiedniego wprowadzenia w życie i stosowania *acquis*. Nadal istnieje potrzeba wzmocnienia potencjału administracyjnego, zwłaszcza w zakresie podniesienia standardów laboratoriów i akredytacji. W zakresie *swobody świadczenia usług* Bułgaria wprowadziła rzetelny system nadzoru praktyk bankowych. Osiągnęła odpowiedni postęp w zakresie wdrażania wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinie bankowości, aczkolwiek nadal jest mniej zaawansowana w dziedzinie ubezpieczeń i papierów wartościowych. Ustanowienie Rady Doradczej ds. Nadzoru Sektora Finansowego stanowi kolejny krok we właściwym kierunku. Bułgaria osiągnęła postępu w zakresie dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinie ochrony danych, lecz powinna zapewnić pełne dostosowanie do tego dorobku oraz podjąć kroki zmierzające do przyjęcia, wdrożenia i stosowania potencjału administracyjnego.

Dalej dostosowywano *prawa spółek*, niemniej wymaga ono pełnego dostosowania do elementów wspólnotowego dorobku prawnego, zwłaszcza w zakresie przejmowania, łączenia i podziału przedsiębiorstw. Wprowadzono dalsze udoskonalenia w sprawach ochrony własności intelektualnej i przemysłowej, aczkolwiek należy podjąć wysiłki, które zapewnią jej stosowanie na granicach, a także pozwolą szkolić organy wykonawcze i sądowe zajmujące się sprawami związanymi z ochroną tych własności. Znaczny postęp osiągnięto w zakresie *polityki konkurencji*, wprowadzając w życie ustawę o pomocy państwa. Obecnie należy podjąć dalsze wysiłki w kierunku opracowania wiarygodnego rejestru stosowania pomocy państwa. W zakresie ustawodawstwa antymonopolowego ustawodawstwo Bułgarii jest w istotnym zakresie zgodne z *acquis*. Bułgaria powinna kontynuować tworzenie rejestru skutecznego stosowania i wykonania przepisów. Należy dokładnie monitorować restrukturyzację sektora hutnictwa stali.

Jeśli chodzi o *politykę celną i podatkową*, Bułgaria powinna opracować systemy informatyczne, które umożliwią wymianę danych ze WE. Widoczny jest postęp we wdrażaniu reform w zakresie wzmocnienia potencjału administracyjnego służb celnych, choć postęp reformy administracji podatkowej jest ograniczony.

Postęp w zakresie dostosowania ustawodawstwa w sektorze weterynaryjnym i fitosanitarnym w *rolnictwie* zmierza w dobrym kierunku. Konieczne jest podjęcie dalszych wysiłków na rzecz transpozycji wspólnotowego dorobku prawnego. Niemniej jednak konieczne będzie także podjęcie znacznych wysiłków w celu opracowania niezbędnych mechanizmów inspekcji i kontroli administracyjnej, zwłaszcza takich, które pozwolą spełnić normy kontroli weterynaryjnej/higienicznej. Kontynuowano postęp w zakresie *rybołówstwa*, ale Bułgaria musi podjąć dalsze środki, by zapewnić pełną zgodność z wymogami wspólnotowymi dotyczącymi higieny i zdrowia.

W odniesieniu do *polityki społecznej i zatrudnienia* osiągnięto postęp w zakresie zmiany prawa pracy, tak aby dostosować go do *acquis* w aspekcie zwolnień grupowych. Wymagane jest podjęcie dalszych prac związanych z transpozycją prawa w obszarze równych

szans, prawa pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy. Istnieje potrzeba prowadzenia dialogu społecznego, zgodnie z praktykami obowiązującymi we Wspólnocie.

Bułgaria osiągnęła postęp w zakresie *polityki regionalnej*, przygotowując się do wdrożenia polityk strukturalnych, przyjmując strategię dla funduszy strukturalnych, która wyjaśnia instytucjonalną strukturę pomocy z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Bułgaria powinna skoncentrować swoje wysiłki na wzmocnieniu zdolności do wdrożenia w przyszłości funduszy strukturalnych w ministerstwach w zasadniczym znaczeniu, łącznie z odpowiednimi mechanizmami kontroli, monitorowania i oceny. Bułgaria powinna opracować spójny plan rozwoju, wymagany przez ustawodawstwo dotyczące funduszy strukturalnych, oraz połączyć go z krajowymi ramami budżetowymi i tworzenia polityki.

Bułgaria kontynuowała transpozycję dorobku prawnego w zakresie *środowiska*, przyjmując ustawę o ochronie środowiska naturalnego. Konieczne jest podjęcie wysiłków na rzecz opracowania szczegółowych wytycznych dla planów wdrożeniowych oraz strategii finansowania w odniesieniu do inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska oraz dopracowanie mechanizmów monitorowania ich skutecznego wprowadzenia w życie. Wdrożenie stanowi nadal podstawowe wyzwanie, ze względu na zapotrzebowanie na większe zdolności administracyjne i koszty dostosowania.

Bułgaria kontynuowała postęp w zakresie dostosowania ustawodawstwa w dziedzinie *transportu do *acquis**, głównie w sektorze transportu drogowego i kolejowego. Należy koniecznie wzmocnić nowo ustanowione struktury administracyjne. W przypadku transportu morskiego powodem do zmartwień pozostaje zły stan techniczny floty bułgarskiej i związane z tym zagrożenie bezpieczeństwa.

Bułgaria przyspieszyła postęp w zakresie reformy *sektora energetycznego*, którego restrukturyzacja w ubiegłych latach przebiegała wolno. Przyjęto nową krajową strategię energetyczną. Przyjęto podstawowe ustawodawstwo dla rynku zbytu, a prywatyzacja przedsiębiorstw dystrybucyjnych jest opracowywana. Bułgaria powinna obecnie ustalić jasne programy restrukturyzacji sektora energetycznego. Zaleca się przestrzeganie ścisłych zobowiązań w odniesieniu do zamknięcia elektrowni jądrowej w Kozłoduju oraz zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa jądrowego.

W zakresie *wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych* Bułgaria osiągnęła znaczny postęp w dostosowaniu do wspólnotowego dorobku prawnego w większości obszarów. Przyjęła plan działania w odniesieniu do przyjęcia wymogów w obszarze dorobku Schengen. Konieczne jest jednak podjęcie podstawowego wysiłku w kierunku wzmocnienia zdolności do ich wdrożenia.

Osiągnięto znaczny postęp we wzmacnianiu *kontroli finansowej*, poprzez wprowadzenie w życie nowych ustaw o publicznej wewnętrznej kontroli finansowej oraz w sprawie Krajowego Biura Kontroli Finansowej. Obecnie Bułgaria powinna się skoncentrować na wzmocnieniu wymaganych struktur instytucjonalnych, łącznie ze strukturami ochrony interesów finansowych WE.

Aby wdrożyć i stosować *acquis*, Bułgaria powinna podejmować nieustanne wysiłki w kierunku stworzenia niezbędnego potencjału administracyjnego i sądowniczego. Powinna również kontynuować horyzontalną reformę administracji publicznej oraz szczególnie dbać,

aby potencjał ten stanowił część rynku wewnętrznego, a dorobek prawny był stosowany w takich obszarach, jak polityka rolna, środowisko i polityka regionalna. Wymaga się również dalszych wysiłków na rzecz ustanowienia niezbędnego potencjału administracyjnego, aby zapewnić odpowiednią i skuteczną gospodarkę funduszami WE.

W negocjacjach w sprawie przystąpienia zamknięto tymczasowo 22 rozdziały. Zobowiązania podjęte w trakcie negocjacji zakładały przystąpienie od 2007 r. Bułgaria – ogólnie rzecz biorąc – wywiązała się z nich.

6.2. Cypr

Komisja wielokrotnie potwierdzała, że Cypr spełnia kryteria polityczne. Wniosek taki został przedstawiony na podstawie poprzednich raportów okresowych i został potwierdzony w ciągu minionego roku. Cypr nadal spełnia kopenhaskie kryteria polityczne.

Dzięki stworzeniu nowych stanowisk i promowaniu regularnych szkoleń, znacznie wzmocniono państwową administrację publiczną.

Cypr przestrzega praw człowieka i podstawowych wolności. Cypr usprawnił procedurę ochrony uchodźców. Zniósł ograniczenia dotyczące zawierania małżeństw z tureckimi Cypryjczykami mieszkającymi na południu wyspy.

Cypr jest krajem o funkcjonującej gospodarce rynkowej i powinien sprostać presji konkurencji i siłom rynkowym wewnątrz Unii.

Już pierwszy Okresowy Raport 1998 potwierdzał wysiłki na rzecz reformy gospodarczej, jakie władze cypryjskie podejmowały w ramach przygotowań do członkostwa w UE. Od tego czasu władze cypryjskie wywiązywały się z zobowiązań wynikających z wymogów ekonomicznych związanych z przystąpieniem do UE.

Poprawy wymaga funkcjonowanie rynków poprzez kontynuowanie liberalizacji sektora telekomunikacyjnego, energetycznego, transportu powietrznego i usług pocztowych. Realizacja programu konsolidacji fiskalnej przyczyni się do zmniejszenia deficytu na rachunku obrotów bieżących. Należy zwrócić uwagę na usprawnienie koordynacji nadzoru nad spółdzielczymi instytucjami finansowymi oraz bankami.

Od czasu raportu z 1998 r. Cypr osiągnął znaczny postęp w różnych obszarach *acquis*. W ostatnich latach proces dostosowania prawa został przyspieszony. Cypr nadal zwracał uwagę na struktury wdrażania i stosowania prawa.

W ciągu minionego roku Cypr poczynił postępy w zakresie harmonizacji prawa i umocnił swoją pozycję w odniesieniu do zdolności administracyjnej, zwłaszcza w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, kontroli weterynaryjnych i fitosanitarnych, usług farmaceutycznych, walki z procederem prania brudnych pieniędzy, kontroli statków, krajowych wpływów budżetowych, planowania, służb ochrony środowiska, ochrony konsumenta i zdrowia oraz polityki celnej.

Ogólnie rzecz biorąc, Cypr osiągnął dobry poziom dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego w większości obszarów i czyni postępy w kierunku osiągnięcia odpowiedniej

zdolności administracyjnej do wprowadzenia *acquis* w życie w znacznej liczbie dziedzin, chociaż istnieje potrzeba podjęcia dalszych wysiłków. W celu wypełnienia pozostałych luk zostały przyjęte szczegółowe plany, w szczególności w ramach negocjacji i w Planie działania.

Osiągnięto istotny postęp w różnych obszarach rynku wewnętrznego. W odniesieniu do *swobodnego przepływu towarów* dostosowanie zostało zakończone w wielu szczegółowych sektorach. Przyjęcie ramowego ustawodawstwa w dziedzinie tzw. nowego podejścia, mimo początkowego opóźnienia, umożliwiło znaczny postęp legislacyjny i stanowiło ważny krok w kierunku dalszego dostosowania do *acquis*. W zakresie zamówień publicznych nie osiągnięto jeszcze pełnego dostosowania. Jednocześnie wciąż konieczne są starania w kierunku transpozycji wspólnotowego dorobku prawnego dotyczącego procedury notyfikacyjnej, nadzoru rynku i bezpieczeństwa produktów. Ustanowiona ostatnio Spółka ds. Certyfikacji (*Company for Certification*) wzmocniła infrastrukturę związaną ze standaryzacją i certyfikacją. Cypr powinien kontynuować wysiłki na rzecz poprawy systemów nadzoru rynkowego. W zakresie *swobodnego przepływu osób* Cypr osiągnął znaczący postęp, a to dzięki przyjęciu ramowego ustawodawstwa w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych. Wyeliminował niekonsekwencje w koordynacji systemów zabezpieczeń socjalnych oraz osiągnął dobry poziom zdolności administracyjnej. W sprawach *swobody świadczenia usług* odnotowano postęp w zakresie harmonizacji prawa, który dotyczył w szczególności firm ubezpieczeniowych i banków, łącznie z bankami poza państwami stosującymi ścisłą kontrolę bankową. Poprawa potencjału administracyjnego wymaga dalszych działań, zwłaszcza dotyczy to organów nadzorujących usługi finansowe. Liberalizacja w obszarze *swobodny przepływ kapitału* jest bliska celu, czyli pełnemu dostosowaniu; powinien on zostać osiągnięty do czasu akcesji. Mimo poprawy potencjału administracyjnego związanego ze zwalczaniem procederu prania brudnych pieniędzy, co osiągnięto dzięki zatrudnieniu dodatkowych pracowników, Cypr powinien kontynuować wysiłki w tej dziedzinie.

W dziedzinie *prawa spółek* dostosowanie ustawodawstwa Cypru do *acquis* jest zaawansowane. Jeśli chodzi o prawa własności intelektualnej i przemysłowej, konieczne jest podjęcie dalszych wysiłków w celu wzmocnienia zdolności przeprowadzania kontroli granicznych, zwalczania piractwa i oszustw. W dziedzinie *polityki konkurencji* osiągnięto pewien postęp w przyjmowaniu ustawodawstwa antymonopolowego i dotyczącego pomocy państwa. Po latach zastoju widoczne jest znaczne usprawnienie w zakresie pomocy państwa i stosowania przepisów antymonopolowych. Państwowe organy ds. monitorowania oraz całkowicie niezależny organ ds. ochrony konkurencji funkcjonują dobrze, choć ich działania wymagają dalszych usprawnień.

Cypr osiągnął dobry poziom dostosowania prawa w dziedzinie *rolnictwa* i podjął znaczące działania na rzecz ustanowienia Wspólnych Organizacji Rynków. Niemniej potencjał administracyjny do wdrożenia i stosowania wspólnotowego dorobku prawnego w tym zakresie wymaga dalszego wzmocnienia. Należy nadać priorytet opracowaniu Zintegrowanego Systemu Zarządzania i Kontroli (IACS). Poziom dostosowania ustawodawstwa w obszarze *rybołówstwo* jest możliwy do zaakceptowania. Potencjał administracyjny istnieje, lecz wymaga on dalszego wzmocnienia. Cypr kontynuował wysiłki na rzecz zmniejszenia liczby statków rybackich pływających pod jego banderą, lecz Rejestr Statków Rybackich jeszcze w pełni sprawnie nie działa. Niemniej wprowadzono właściwą infrastrukturę dla ustanowienia tego rejestru, a mechanizmy wykonawcze są opracowywane.

Kompleksowa reforma podatkowa w zakresie zarówno opodatkowania pośredniego, jak i bezpośredniego przyczyniła się do osiągnięcia znacznego postępu w dziedzinie *podatków*. Cypr osiągnął także znaczny postęp dzięki zwiększeniu potencjału administracyjnego, którego poziom jest odpowiedni. Cypr może także polegać na dobrze zorganizowanej i funkcjonującej administracji celnej. Istnieje potrzeba przeprowadzenia dalszego dostosowania ustawodawstwa dotyczącego przetwórstwa wewnętrznego i zewnętrznego, tymczasowego wywozu, dóbr kultury oraz aspektów proceduralnych. Przyjęcie ustawodawstwa, które jest już przygotowywane, będzie istotnym krokiem w procesie dostosowania.

Niezbędne jest skoncentrowanie się na pełniej liberalizacji rynku telekomunikacji, przyspieszeniu wdrożenia *acquis* oraz ustanowieniu urzędów regulujących.

Dzięki ustanowieniu niezależności Banku Centralnego, odnotowano postęp w zakresie *Unii Gospodarczej i Walutowej*.

Ustawodawstwo w sektorze transportu jest w dużym stopniu zgodne z *acquis*, ale transpozycji wymaga pewna liczba przepisów wykonawczych, w szczególności dotyczących transportu powietrznego. Dzięki dostosowaniu prawa i wzmocnieniu zdolności administracyjnej, sprawy bezpieczeństwa bardzo się poprawiły. Należy kontynuować działania w obszarze transportu morskiego.

W odniesieniu do *polityki społecznej i zatrudnienia* Cypr osiągnął znaczący postęp. Całkowita zgodność prawa w tej dziedzinie powinna zostać osiągnięta w ciągu kilku lat. Istnieje potrzeba istotnego wzmocnienia zdolności administracyjnej.

Postęp w sektorze *energetycznym* dokonywał się w umiarkowanym tempie. Cypr poczynił jedynie niewielkie postępy, jeśli chodzi o wewnętrzny rynek energetyczny. Stanowczo zaleca się, aby Cypr systematycznie gromadził zapasy ropy naftowej oraz stworzył odpowiednie struktury, zgodnie z ustalonym programem. Należy kontynuować bez żadnych opóźnień prace legislacyjne, których celem jest dostosowanie do *acquis* związanego z wewnętrznym rynkiem energetycznym oraz ustanowienie struktur właściwych do gromadzenia zapasów ropy naftowej. Trzeba też kontynuować prace na rzecz zapewnienia możliwości magazynowania niezbędnych zapasów ropy naftowej.

Cypr skutecznie łączył kwestię *środowiska* z innymi politykami i osiągnął wysoki poziom dostosowania do prawa wspólnotowego w różnych sektorach ochrony środowiska i przyrody. Niemniej należy przyjąć środki w istotnych kwestiach jakości powietrza i wód, kontroli zanieczyszczeń przemysłowych, substancji chemicznych i organizmów zmodyfikowanych genetycznie. Należy zwrócić szczególną uwagę na gospodarkę odpadami i zwiększenie potencjału administracyjnego w tej dziedzinie. Wdrożenie *acquis* dotyczącego środowiska wymaga podjęcia w średnim czasie niezbędnych inwestycji.

Odnotowano znaczny postęp w zakresie *wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych*, w dziedzinach związanych z polityką wizową, azyłem, zwalczaniem przestępczości zorganizowanej oraz korupcją. Przyspieszono dostosowanie w zakresie polityki azylowej i ustanowiono niezależny organ kontrolny. W odniesieniu do dorobku prawnego z Schengen Cypr kontynuuje swoje przygotowania poprzez pełne wdrożenie istniejącego Planu działania Schengen oraz opracowanie krajowego systemu informacji. Cypr ratyfikował

konwencje dotyczące ochrony danych, zwalczania terroryzmu i przestępczości. Ogólnie rzecz biorąc, obszar ten wymaga dalszego wzmocnienia potencjału administracyjnego.

Jeśli chodzi o *politykę regionalną*, Cypr osiągnął istotny postęp w zakresie dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego, przygotowując się do uczestnictwa w instrumentach strukturalnych. Cypr jest także zaawansowany pod względem struktur administracyjnych.

Cypr osiągnął postęp w dziedzinie *kontroli finansowej*. System Publicznej Wewnętrznej Kontroli Finansowej został odpowiednio rozbudowany i właściwie spełnia międzynarodowe standardy kontroli. Niezbędne są dalsze wysiłki na rzecz zwiększenia zdolności administracyjnych w dziedzinie skarbowości.

Wzmocniony został potencjał administracyjny. W podstawowych obszarach zatrudniono dodatkowych pracowników i uwzględniono ich w dodatkowym budżecie na 2002 r., który nie został jeszcze zatwierdzony. Wzmocniono struktury w ważnych dziedzinach, jak np. przepływ kapitału, konkurencja, rolnictwo, podatki, polityka celna, środowisko oraz wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne. Wyjątkową uwagę należy poświęcić strukturom, które są konieczne do wprowadzenia w życie *acquis*, co będzie miało zastosowanie dopiero po przystąpieniu, w szczególności w odniesieniu do prawidłowego i skutecznego gospodarowania funduszami WE.

W negocjacjach akcesyjnych zamknięto tymczasowo 28 rozdziałów. Cypr w zasadzie wywiązuje się z zobowiązań, jakie przyjął na siebie podczas negocjacji. Niemniej jednak wystąpiły opóźnienia w ustanowieniu rejestru statków rybackich oraz prawnym dostosowaniu w odniesieniu do uzupełnienia zapasów ropy naftowej, jak również do dyrektywy w sprawie elektryczności. Kwestie te wymagają rozwiązania.

Mając na uwadze postęp, jaki został osiągnięty od czasu Okresowego Raportu 1998, obecny poziom dostosowania Cypru oraz jego osiągnięcia w zakresie wywiązywania się ze zobowiązań, których przyjął podczas negocjacji, kraj ten powinien przyjąć obowiązki związane z członkostwem w przewidywanym terminie. W okresie poprzedzającym przystąpienie Cypr zobowiązany jest kontynuować przygotowania zgodnie z zobowiązaniami, jakie przyjął podczas negocjacji.

6.3. Czechy

W Opinii z 1997 r. Komisja stwierdziła, że Czechy spełniają kryteria polityczne. Od tego czasu kraj ten poczynił znaczne postępy w dalszej konsolidacji i pogłębianiu stabilności instytucji gwarantujących demokrację, zasady państwa prawa, prawa człowieka oraz poszanowanie i ochronę mniejszości. Zostało to potwierdzone w ciągu minionego roku. Czechy w dalszym ciągu spełniają kopenhaskie kryteria polityczne.

Rząd podjął kolejne działania w kierunku usprawnienia funkcjonowania administracji centralnej. W szczególności przyjął ustawę o służbie cywilnej, która ustanawia prawne ramy funkcjonowania centralnej administracji publicznej oraz reformuje dotychczasowe rozwiązania w wielu podstawowych obszarach. W ustawie przewidziano, że jej postanowienia będą stopniowo wprowadzane w życie, w trakcie okresu przejściowego, który może się przedłużyć do końca 2006 r., tak aby zapewnić odpowiedni czas na ich skrupulatne stosowanie. Jednakże byłoby wskazane jak najszybsze pełne wdrożenie ustawy,

co umożliwiłoby czeskiej administracji publicznej sprostanie pozostałym wymogom członkostwa w Unii Europejskiej. Kontynuowany był proces decentralizacji, czego wyrazem było przenoszenie uprawnień na regiony oraz zarządy miast.

Osiągnięto postęp w reformie sądownictwa, w szczególności poprzez wprowadzenie nowego systemu prawa administracyjnego oraz wdrożenie nowego Kodeksu postępowania karnego. Niemniej konieczne jest podjęcie dalszych wysiłków w celu skrócenia czasu trwania postępowań sądowych, zwłaszcza w sprawach cywilnych. Ogólnie rzecz biorąc, ostatnie reformy wymagają wzmocnienia, co można osiągnąć dzięki rekrutacji dodatkowego personelu oraz poprzez zapewnienie środków materialnych, a także intensyfikację szkoleń w dziedzinie sądownictwa.

Podjęte zostały dodatkowe środki prawne i organizacyjne na rzecz zwalczania korupcji i przestępczości gospodarczej, która stanowi przedmiot poważnego niepokoju. Wysiłki te należy zintensyfikować. W szczególności należy koniecznie zapewnić odpowiednim organom wykonawczym kadry i środki techniczne. Ostatni raport rządu zwraca uwagę na znaczenie, jakie w tej dziedzinie ma zapewnienie pełnego wsparcia ze strony sił politycznych.

Czechy nadal przestrzegają praw człowieka i podstawowych wolności.

Zmiana ustawy o azylu, która weszła w życie w lutym 2002 r., zaostrza warunki jego udzielania. Ustanawia również niezależną instancję odwoławczą dla odrzuconych wniosków o udzielenie azylu. Rada ds. Równych Szans rozpoczęła pracę w styczniu 2002 r.

Podjęto dodatkowe działania w celu polepszenia trudnej sytuacji wspólnoty Romów. Niemniej jednak, w celu osiągnięcia znaczących wyników w przeciwdziałaniu dyskryminacji w dostępie do oświaty, zakwaterowania i zatrudnienia, konieczne jest przyjęcie rozwiązań strukturalnych. Przyjęcie pełnego ustawodawstwa na rzecz zwalczania dyskryminacji będzie stanowiło istotny postęp w tej dziedzinie.

Już Opinia z 1997 r. potwierdziła istotne wysiłki reformatorskie władz czeskich, jakie podjęto na rzecz transformacji gospodarki. Od czasu jej opublikowania oraz na tle wyzwania, jakie stawia międzynarodowa sytuacja gospodarcza, stan gospodarki poprawił się. Osiągnięto stabilizację makroekonomiczną, pogłębiono reformy, a władze czeskie wywiązały się z zobowiązań ekonomicznych wynikających z przystąpienia do UE.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że Republika Czeska jest krajem z funkcjonującą gospodarkę rynkową. Kontynuacja obecnego kierunku reform powinna umożliwić Czechom sprostanie presji konkurencji i siłom rynkowym wewnątrz Unii.

Sposoby gospodarowania finansami publicznymi mogłyby zostać udoskonalone, zwłaszcza poprzez rozwiązanie kwestii wysokich i rosnących obowiązkowych i quasi-obowiązkowych wydatków rządowych. Koniecznie należy przeprowadzić reformy wydatków na cele społeczne, takich jak system emerytalno-rentowy i opieki zdrowotnej. Natomiast bardziej zdecydowane podejście do wyprzedania prywatnym inwestorom nieodpowiednich zasobów Czeskiej Agencji ds. Konsolidacji uwolniłoby gospodarkę od niewłaściwie ulokowanych środków.

Od czasu publikacji Opinii Czechy osiągnęły duży postęp. Chociaż tempo dostosowania prawa w początkowym okresie było wolne, to w miarę upływu czasu nabrało znacznego przyspieszenia. W ubiegłych latach osiągnięto też znaczny postęp w tworzeniu zdolności administracyjnej do wdrażania wspólnotowego dorobku prawnego. Przeprowadzono reformę systemu sądownictwa.

W ciągu minionego roku Czechy osiągnęły postęp w dostosowaniu prawa, zwłaszcza w dziedzinie usług finansowych, ustawodawstwa fitosanitarnego, transportu drogowego, polityki społecznej, środowiska oraz wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych. Niemniej postęp w obszarze podatków był ograniczony. Należy kontynuować wysiłki na rzecz wzmocnienia potencjału administracyjnego, łącznie z przyjęciem ram prawnych dla administracji publicznej.

Ogólnie rzecz biorąc, Republika Czeska osiągnęła wysoki poziom dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego w wielu obszarach i jest bardzo zaawansowana na drodze do osiągnięcia odpowiedniej zdolności administracyjnej do wdrożenia wspólnotowego dorobku prawnego. Jednocześnie istnieje potrzeba podjęcia dalszych wysiłków. Aby wyeliminować istniejące braki, ustalono szczegółowe harmonogramy działania, zawarte zwłaszcza w ustaleniach negocjacyjnych oraz w Planie działania.

W dziedzinie rynku wewnętrznego transpozycja dorobku prawnego jest zaawansowana w obszarze czterech swobód, a działania należy skoncentrować na usuwaniu istniejących braków. Zdolność administracyjna jest generalnie wysoka. W odniesieniu do *swobodnego przepływu towarów* Czechy obecnie wdrażają prawie wszystkie zharmonizowane normy europejskie, łącznie z dotyczącymi artykułów żywnościowych. Należy jednak zwiększyć efektywność instytucji nadzoru nad rynkiem. Zakończenia wymagają dostosowania do *acquis* odnośnie do zamówień publicznych. W tym celu należy wykorzystać znaczące postępy, jakie ostatnio zrobiono. Jeśli chodzi o *swobodny przepływ osób*, dostosowanie osiągnęło wysoki poziom w odniesieniu do praw obywatelskich i swobodnego przepływu pracowników, jednakże konieczne są pilne działania w zakresie wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych. W przypadku *swobodnego przepływu usług* transpozycja prawa wspólnotowego w dziedzinie bankowości jest zaawansowana, aczkolwiek należy przeprowadzić dostosowanie w odniesieniu do innych sektorów finansowych. Należy usprawnić nadzór sektora finansowego. W przypadku *swobodnego przepływu kapitału* osiągnięto ostatnio istotny znaczny postęp w sprawach zniesienia ograniczeń związanych z nabywaniem nieruchomości oraz regulacji transgranicznych przekazów bankowych. Należy wzmocnić zdolność administracyjną w zakresie zwalczania procederu prania brudnych pieniędzy.

W odniesieniu do *prawa spółek* dostosowanie ustawodawstwa do prawa wspólnotowego jest zaawansowane, aczkolwiek konieczne jest usprawnienie stosowania prawa własności intelektualnej, w tym podjęcie walki z piractwem i podrabianiem towarów. W obszarze *konkurencji* ustawodawstwo w dużej mierze jest zgodne z prawem wspólnotowym, a Biuro ds. Ochrony Konkurencji ma na swoim koncie osiągnięcia w zakresie stosowania przepisów antymonopolowych i pomocy państwa. Należy dokładnie monitorować stosowanie ustawodawstwa w obszarze pomocy państwa oraz restrukturyzację sektora hutnictwa stali. W obszarze bankowości konieczne należy wprowadzić większą przejrzystość.

W zakresie spraw ekonomicznych i podatkowych osiągnięty został wysoki poziom dostosowania do dorobku prawnego w obszarze *unii gospodarczej i walutowej*, zapewniona została bowiem niezależność banku centralnego. Osiągnięto wysoki poziom dostosowania w obszarze *podatków*, niemniej należy zharmonizować istotne elementy podatku VAT oraz akcyzy. Konieczny jest dalszy postęp w ustanawianiu systemów informatycznych, co umożliwi wymianę danych ze Wspólnotą i państwami członkowskimi. Działania prowadzonej na rzecz wzmocnienia potencjału administracyjnego w tym obszarze powinny zostać zintensyfikowane. Osiągnięty został wysoki poziom zgodności ze wspólnotowym dorobkiem prawnym w zakresie *polityki celnej*. Konieczne należy zakończyć prace związane z komputeryzacją i kompleksowym połączeniem systemów krajowych ze wspólnotowymi systemami informatycznymi.

Polityki sektorowe osiągnęły ogólnie wysoki poziom dostosowania do *acquis*, a zdolność administracyjna jest zadowalająca. Ustawodawstwo dotyczące sektora *transportu* drogowego i lotniczego jest w dużej mierze zgodne ze wspólnotowym dorobkiem prawnym, niemniej należy podjąć dalsze wysiłki dostosowawcze w obszarze transportu kolejowego. Należy zapewnić dostateczną zdolność administracyjną do wdrażania wspólnotowego dorobku prawnego. Sektor *energetyczny* charakteryzuje się wysokim poziomem dostosowania, zwłaszcza w zakresie ustanowienia swobodnej konkurencji na rynku energii elektrycznej. Obecnie należy zapewnić pełne i terminowe wdrożenie przyjętego ustawodawstwa. Republika Czeska przyjęła i stosuje się do wszystkich zaleceń raportu Rady w sprawie bezpieczeństwa jądrowego w kontekście rozszerzenia.

Ogólny poziom przygotowań w dziedzinie *rolnictwa* jest dobry, zwłaszcza w odniesieniu do struktur odpowiedzialnych za wdrażanie Wspólnej Polityki Rolnej oraz dostosowania do ustawodawstwa fitosanitarnego. Konieczne są dalsze działania na rzecz zakończenia dostosowań i wzmocnienia kontroli w dziedzinie weterynarii.

Proces dostosowawczy w obszarze spójności gospodarczej i społecznej w odniesieniu do *polityki społecznej i zatrudnienia* jest odpowiednio zaawansowany, zwłaszcza w dziedzinie prawa pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy. Dalszego wzmocnienia wymaga zdolność administracyjna w odniesieniu do zdrowia i bezpieczeństwa zawodowego, wzmocnienia wymagają w szczególności inspektoraty pracy. W minionym roku osiągnięto istotny postęp w dziedzinie *polityki regionalnej*, a ramy prawne zostały w dużej mierze ustanowione. Należy kontynuować działania zmierzające do pełnego usprawnienia struktur implementacyjnych i kontrolnych oraz do technicznego opracowania projektów kwalifikujących się do finansowania przez Wspólnotę.

W dziedzinie *środowiska* Czechy osiągnęły wysoki poziom dostosowania legislacji, a znaczące inwestycje przyniosły wyniki godne uwagi, zwłaszcza w zakresie jakości powietrza i wód. Należy kontynuować wysiłki w celu zakończenia procesu transpozycji i wdrażania wspólnotowego dorobku prawnego w obszarze jakości wód, odpadów, ochrony przyrody i zapobiegania zanieczyszczeniom przemysłowym. Należy również zapewnić zdolność administracyjną na szczeblach lokalnych i regionalnych oraz opracować długoterminowe plany inwestycji finansowych.

W dziedzinie *telekomunikacji* Czechy osiągnęły ostatnio dalszy postęp, a także wysoki poziom dostosowania w zakresie rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej i dywersyfi-

kacji rynku. Niemniej wciąż trzeba dążyć do osiągnięcia pełnej liberalizacji rynku oraz zapewnić niezależność instytucji regulacyjnej.

Jeśli chodzi o sektor *audiowizualny*, Republika Czeska jest odpowiednio zaawansowana w dostosowywaniu prawa. Niemniej proces wdrażania przyjętego ustawodawstwa będzie wymagał wzmocnienia zdolności administracyjnej. Szczególnie istotne jest ustanowienie przejrzystych ram prawnych w sektorze audiowizualnym oraz skuteczny nadzór nad ich stosowaniem.

Znaczący postęp osiągnięto niemal we wszystkich obszarach *wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych*, a dostosowanie prawa jest w zasadzie zakończone. Należy kontynuować wysiłki na rzecz usprawnienia zarządzania granicami oraz wdrożenia Planu działania Schengen, a także zintensyfikować walkę z oszustwami, korupcją i przestępczością zorganizowaną.

Jeśli chodzi o kwestie finansowe, zakończono dostosowanie prawa w dziedzinie *kontroli finansowej*, lecz konieczne jest podejmowanie działań zapewniających pełne wdrożenie standardów UE w zakresie publicznej wewnętrznej kontroli finansowej. Generalnie, zdolność administracyjna Republiki Czeskiej została znacznie wzmocniona. Należy kontynuować wysiłki dostosowawcze, szczególnie w obszarach rolnictwa, środowiska, polityki regionalnej, wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych oraz kontroli finansowej. Należy zwrócić szczególną uwagę na przygotowanie instytucji do odpowiedniego i skutecznego zarządzania funduszami wspólnotowymi. W celu osiągnięcia całkowitej zdolności operacyjnej do momentu przystąpienia do UE, należy intensywnie kontynuować obecne działania ukierunkowane zwłaszcza na wzmocnienie jednostek kontroli wewnętrznej, poprzez zwiększenie zasobów ludzkich i intensyfikację szkoleń.

W negocjacjach akcesyjnych zamknięto tymczasowo 25 rozdziałów. Czechy w zasadzie wywiązują się z zobowiązań, jakie podjęły podczas negocjacji. Niemniej wystąpiły opóźnienia w pełnym dostosowaniu prawa w zakresie zamówień publicznych, w zakończeniu dostosowań w dziedzinie wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych, przyjęciu części ustawodawstwa weterynaryjnego oraz zakończeniu dostosowania opodatkowania VAT i akcyzą niektórych towarów i usług. Są to kwestie, które wymagają rozwiązania.

Mając na uwadze postęp, jaki Republika Czeska osiągnęła od czasu wydania Opinii, obecny poziom dostosowania i osiągniętą dotychczas zdolność administracyjną, a także osiągnięcia w zakresie wywiązywania się z zobowiązań, których się podjęła podczas negocjacji, Czechy powinny być w stanie przyjąć obowiązki związane z członkostwem w przewidywanym terminie. W okresie poprzedzającym przystąpienie Republika Czeska zobowiązana jest kontynuować przygotowania zgodnie ze zobowiązaniami, jakie przyjęła na siebie podczas negocjacji.

6.4. Estonia

W Opinii z 1997 r. Komisja stwierdziła, że Estonia spełnia kryteria polityczne. Od tego czasu Estonia poczyniła znaczne postępy w zakresie dalszej konsolidacji i pogłębiania stabilności instytucji gwarantujących demokrację, zasady państwa prawa, prawa człowieka oraz poszanowanie i ochronę mniejszości. Zostało to potwierdzone w ciągu minionego roku. Estonia w dalszym ciągu spełnia kopenhaskie kryteria polityczne.

Kontynuowano wdrażanie programu reform administracji publicznej, a funkcjonowanie estońskiej służby cywilnej i procedur administracyjnych jest nadal na zadowalającym poziomie. Pozostaje potrzeba poprawy przejrzystości w kwestiach personalnych oraz koordynacji różnych organów.

Modernizacja sądownictwa przebiegała prawidłowo. Zwiększono zakres niezależności oraz usprawniono administrację wymiaru sprawiedliwości. Nadal wprowadzano udoskonalenia w zakresie szkolenia sędziów i usprawniono sądowe systemy informacyjne. Estonia powinna podjąć wysiłki na rzecz obsadzenia wolnych etatów w organach prokuratury. Tak jak odnotowano w zeszłym roku, Estonia musi nadal wzmacniać skuteczność rozpatrywania spraw sądowych, a także poprawić poziom oraz usprawnić egzekucję wyroków sądowych.

Estonia nadal przestrzega praw człowieka i podstawowych wolności.

Estonia nadal wspierała proces integracji dotyczący osób, które nie mają obywatelstwa estońskiego, znosząc wymogi językowe dla kandydatów w wyborach parlamentarnych i lokalnych oraz wspierając naukę języka i wymianę kulturalną w ramach państwowego programu integracji. Estonia powinna kontynuować wysiłki na rzecz zwiększenia skali naturalizacji i ułatwienia tego procesu. Estonia powinna zapewnić, aby wprowadzenie w życie ustawodawstwa dotyczącego języka odbywało się zgodnie z zasadami uzasadnionego interesu publicznego oraz proporcjonalności, a także z międzynarodowymi zobowiązaniami Estonii i Układem Europejskim.

Już Opinia z 1997 r. potwierdziła wysiłki reformatorskie władz Estonii na rzecz transformacji gospodarki. Od tego czasu oraz w kontekście wyzwań, jakie stawia międzynarodowe środowisko gospodarcze, zwłaszcza kryzys rosyjski, stan gospodarki poprawił się. Osiągnięto stabilizację makroekonomiczną, pogłębiono reformy, a władze estońskie wywiązały się z zobowiązań ekonomicznych wynikających z przystąpienia do UE.

W związku z tym należy stwierdzić, że Estonia jest krajem z funkcjonującą gospodarką rynkową. Kontynuacja obecnego kierunku reform powinna umożliwić Estonii sprostanie presji konkurencji i siłom rynkowym wewnątrz Unii.

Rząd oraz sektor prywatny powinny się skoncentrować na poprawie funkcjonowania rynków pracy, poprzez aktywniejsze działania w rozwiązaniu problemu bezrobocia. Ponadto, w celu utrwalenia ostrożnych tendencji, jeśli chodzi o budżet, należy przeprowadzić konsolidację finansów władz lokalnych. Należy również przeprowadzić restrukturyzację sektora łupków ropośnych.

Od czasu Opinii Estonia osiągnęła znaczny postęp w zakresie przyjmowania prawa wspólnotowego, a ostatnio również poczyniła postępy w stopniowym wzmacnianiu potencjału administracyjnego do skutecznego wdrożenia wspólnotowego dorobku prawnego.

W ciągu minionego roku Estonia poczyniła kolejne postępy w wielu obszarach, łącznie z rynkiem wewnętrznym, rolnictwem oraz wymiarem sprawiedliwości i sprawami wewnętrznymi. Niemniej postęp przebiegał wolniej niż zakładały to estońskie prognozy zawarte w Narodowym programie przyjmowania *acquis*.

Ogólnie rzecz biorąc, Estonia obecnie osiągnęła wysoki poziom zgodności z *acquis* w większości obszarów. Jest również na stosunkowo zaawansowanym etapie budowy odpo-

wiedniego potencjału administracyjnego do wprowadzenia w życie wspólnotowego dorobku prawnego w istotnej liczbie dziedzin. W Estonii funkcjonuje większość niezbędnych instytucji. Niemniej w niektórych sektorach trzeba podjąć dalsze wysiłki na rzecz wzmocnienia potencjału instytucji. Aby wyeliminować pozostałe jeszcze luki, uzgodniono szczegółowe plany, zwłaszcza w ramach negocjacji i w Planie działania.

W odniesieniu do rynku wewnętrznego osiągnięto postęp w zakresie *swobodnego przepływu towarów*, w dostosowaniu zarówno horyzontalnego, jak i sektorowego ustawodawstwa. Niemniej należy udoskonalić system nadzoru rynku obejmujący bezpieczeństwo żywności. W przypadku *swobodnego przepływu osób* przeprowadzono dalsze dostosowanie w zakresie wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych, praw obywatelskich i swobodnego przepływu pracowników, chociaż istnieje potrzeba pełnego dostosowania standardów kształcenia zawodowego do przepisów wspólnotowych. W odniesieniu do *swobody świadczenia usług*, *swobodnego przepływu kapitału*, *prawa spółek*, *konkurencji oraz ochrony konsumentów i zdrowia*, gdzie przygotowania są stosunkowo zaawansowane, dokonano dalszego dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego. Obszary, w których wzmocniono potencjał administracyjny, obejmują nowy skonsolidowany Urząd Nadzoru Finansowego oraz wprowadzenie transgranicznego systemu płatności. Uwagi wymaga również rozwijanie zdolności Inspektoratu Ochrony Danych, Biura Zamówień Publicznych oraz Jednostki Informacji Finansowej (zapobiegającej procederowi prania brudnych pieniędzy). Istnieje także potrzeba zapewnienia skutecznego stosowania *acquis* w obszarze konkurencji oraz usprawnienia egzekwowania prawa w sprawach piractwa i podrabiania towarów.

Jeśli chodzi o *rolnictwo*, kontynuowano przygotowania do Wspólnej Polityki Rolnej oraz przeprowadzono dalsze dostosowania w sektorze weterynaryjnym i fitosanitarnym. Ustanowiono nową Fundację ds. Rozwoju Obszarów Wiejskich. Należy kontynuować prace na rzecz wzmocnienia przyszłej agencji płatniczej oraz Ministerstwa Rolnictwa w tworzeniu systemów Wspólnej Polityki Rolnej, w tym Zintegrowanego Systemu Zarządzania i Kontroli. Należy także kontynuować działania zmierzające do wzmocnienia potencjału w dziedzinie weterynarii, wzmocnienia Inspektoratu ds. Ochrony Roślin i kontroli granicznych, a także w zakresie zapewniania przestrzegania norm jakości żywności. Tempo postępu w sektorze *rybołówstwa* było wolne, aczkolwiek podjęte zostały pewne kroki w zakresie gospodarowania zasobami, inspekcji i kontroli. Niezbędne jest szybkie wprowadzenie udoskonaleń, zwłaszcza dotyczy to rozwoju systemu informacyjnego w dziedzinie rybołówstwa, opracowania i wdrożenia polityki strukturalnej i rynkowej oraz poprawy potencjału administracyjnego i koordynacji działań między Ministerstwem Rolnictwa i Ministerstwem Środowiska. Opracowywane jest ustawodawstwo rynkowe oraz kilka projektów związanych z analizą organizacji producenckich, baz danych i rejestrów rybołówstwa. Estonia podjęła wysiłki na rzecz lepszej koordynacji administracji rybołówstwa, lecz wymagają one poważnego wzmocnienia. Wdrożenie wszystkich środków przewidzianych w Planie działań pomogłoby wypełnić obecne luki w przygotowaniach.

W zakresie *polityki transportowej* Estonia kontynuowała równomierny postęp w dostosowaniu i wdrażaniu ustawodawstwa, łącznie z ustanowieniem niezależnego Departamentu ds. Badania Ruchu Drogowego. Należy zakończyć dostosowania w sektorze kolejowym, wdrożyć *acquis* w zakresie polityki społecznej w transporcie drogowym oraz poprawić bezpieczeństwo w transporcie morskim. Postęp w obszarze *energia* dotyczył eliminacji wypaczeń cen rynkowych, doskonalenia regulacji oraz bezpieczeństwa jądrowego. Estonia

powinna kontynuować dostosowania ustawodawstwa, zwłaszcza w odniesieniu do wewnętrznego rynku energii elektrycznej i gazu, rozbudowy odnawialnych źródeł energii i dalszego wzmacniania instytucji regulacji rynku energetycznego. Ogólnie rzecz biorąc, Estonia powinna zakończyć proces restrukturyzacji w dziedzinie *polityki przemysłowej*, poprzez skoncentrowanie się na sektorze łupków ropośnych. Dostosowanie ustawodawstwa w dziedzinie *telekomunikacji* oraz *kultury i polityki audiowizualnej* zostało w dużej mierze sfinalizowane. Niemniej Estonia powinna zapewnić powszechny dostęp do usług w tej dziedzinie.

W obszarze *polityki społecznej i zatrudnienia* Estonia osiągnęła postęp w dostosowaniu ustawodawstwa dotyczącego zdrowia i bezpieczeństwa. Usprawniono działanie Krajowego Zarządu ds. Zatrudnienia i ustanowiono go punktem centralnym dla Europejskiej Agencji ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa w Pracy. Konieczne jest podjęcie dalszych działań na rzecz dostosowania prawa pracy, ustawodawstwa w zakresie równouprawnienia oraz zwiększenia zdolności do wdrożenia i stosowania ustawodawstwa dotyczącego zdrowia publicznego, zdrowia i bezpieczeństwa w pracy. Należy kontynuować rozwój dialogu społecznego. W zakresie *polityki regionalnej* odnotowano równomierny postęp w przygotowaniach do korzystania z funduszy strukturalnych. Niemniej jednak Estonia powinna zwiększyć potencjał władz powołanych do programowania i wdrażania wspólnotowej polityki regionalnej po przystąpieniu, łącznie z opracowaniem rzetelnych zasad kontroli finansowej.

Postęp odnotowano w sektorze *środowiska*. Estonia musi kontynuować dostosowania, zwłaszcza w odniesieniu do odpadów, przyrody, substancji chemicznych, ochrony powietrza i w zakresie ochrony przed promieniowaniem. Powinna także inwestować w infrastrukturę, w tym w utylizację odpadów i ścieków, oraz powinna wzmocnić potencjał administracyjny, zarówno na szczeblu centralnym, jak i samorządowym. Estonia powinna również nadal prowadzić działania na rzecz poprawy stosowania ustawodawstwa w dziedzinie ochrony środowiska.

W dziedzinie *wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych* Estonia osiągnęła postęp w zakresie ochrony danych, kontroli granicznych, wiz, migracji współpracy policyjnej i sądowej. Wprowadzono nowe systemy – elektroniczny rejestr wiz oraz elektroniczny rejestr kryminalny dla służb policyjnych. Należy zakończyć dostosowania prawa, zwłaszcza w obszarze polityki migracyjnej, azylowej i procedury prania brudnych pieniędzy. Należy także zwrócić uwagę na wdrożenie Planu działania Schengen, wzmocnić kontrole graniczne oraz nasilić walkę z przestępczością zorganizowaną.

W dziedzinie *podatków* osiągnięto postęp w dostosowaniu ustawodawstwa związanego z podatkiem VAT. Estonia powinna kontynuować dostosowanie oraz wzmocnić potencjał administracji podatkowej. W sprawach *unii celnej* Estonia osiągnęła postęp w dostosowaniach oraz informatyzacji. Ustanowiła również departament dochodzeniowy przy Urzędzie Celnym. Niezbędne jest pilne podjęcie intensywnych wysiłków na rzecz rozwoju zdolności administracyjnej do wprowadzenia w życie środków celnych, zgodnych ze standardami wspólnotowymi, oraz przeprowadzenie odpowiednich szkoleń dla urzędników celnych. Estonia powinna kontynuować prace związane z zapewnieniem kompatybilności własnych systemów informatycznych z systemami WE; w związku z tym otrzymuje obecnie poważne wsparcie ze strony Wspólnoty. Ponadto Estonia powinna kontynuować i przyspieszyć przygotowania do wdrożenia, w momencie przystąpienia, procedur celnych związanych z pobieraniem bądź zawieszeniem opłat celnych oraz reorganizację służb celnych.

W dziedzinie *kontroli finansowej* osiągnięto odpowiedni postęp we wdrażaniu wewnętrznej kontroli finansowej, wprowadzaniu ustawodawstwa w zakresie zewnętrznej kontroli finansowej oraz ochrony interesów finansowych WE. W zakresie *procedur finansowych i budżetowych* osiągnięto zauważalny postęp we wprowadzaniu nowych procedur budżetowych. Wzmocnienia wymaga zdolność do kalkulacji środków własnych.

W większości obszarów Estonia jest na stosunkowo zaawansowanym poziomie w budowie potencjału administracyjnego do wdrażania i stosowania *acquis*. Niemniej, stosownie do powyższych uwag, istnieją pewne dziedziny, w których podjęto już wiele działań, lecz do zakończenia prac niezbędne są dalsze wysiłki. W szczególności dotyczy to swobodnego przepływu osób, rybołówstwa, rolnictwa, podatków, polityki społecznej i zatrudnienia, energii, polityki regionalnej, środowiska, polityki celnej oraz wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych.

W negocjacjach akcesyjnych zamknięto tymczasowo 28 rozdziałów. Estonia w zasadzie wywiązuje się z zobowiązań, jakie przyjęła na siebie podczas negocjacji. Niemniej wystąpiły opóźnienia w przyjmowaniu ustawodawstwa w dziedzinie rybołówstwa, we wdrożeniu systemów informatycznych dla rybołówstwa, zapewnieniu pełnej operatywności i zgodności Rejestru Statków Rybackich oraz w zakresie dostosowania ustawodawstwa dotyczącego jakości powietrza i ochrony przed promieniowaniem. Te kwestie wymagają rozwiązania.

Mając na uwadze postęp, jaki Estonia osiągnęła od czasu Opinii, obecny poziom dostosowania i dotychczasową zdolność administracyjną, a także osiągnięcia w wywiązywaniu się z obowiązków przyjętych podczas negocjacji, Estonia powinna być zdolna przyjąć obowiązki związane z członkostwem w przewidywanym terminie. W okresie poprzedzającym przystąpienie Estonia powinna kontynuować przygotowania, zgodnie z zobowiązaniami wynikającymi z negocjacji.

6.5. Węgry

W Opinii z 1997 r. Komisja stwierdziła, że Węgry spełniają kryteria polityczne. Od tego czasu Węgry poczyniły znaczące postępy w zakresie dalszej konsolidacji i pogłębiania stabilności instytucji gwarantujących demokrację, zasady państwa prawa, prawa człowieka oraz poszanowanie i ochronę mniejszości. Zostało to potwierdzone w ciągu minionego roku. Węgry w dalszym ciągu spełniają kopenhaskie kryteria polityczne.

Reforma administracji publicznej na szczeblu centralnym została już w dużej mierze przeprowadzona. Pod tym względem ustawa o pracownikach służby cywilnej, której część przepisów weszła w życie w 2002 r., stanowiła istotny krok w kierunku konsolidacji ram prawnych dla pracowników służby cywilnej. Po kompleksowym przeglądzie struktury zarobków nastąpiło dalsze zmniejszenie dysproporcji między zarobkami w sektorach publicznym i prywatnym. Do tej pory nie przeprowadzono reformy finansowej samorządów lokalnych.

W zakresie wymiaru sprawiedliwości konstytucyjne i ustawodawcze gwarancje niezależności sądownictwa są na Węgrzech właściwe, a system wewnętrznej administracji funkcjonuje sprawnie. Decyzje o wprowadzeniu okręgowych sądów apelacyjnych oraz w sprawie wzmocnienia niezależności finansowej wymiaru sprawiedliwości stanowią znaczący krok na rzecz usprawnienia funkcjonowania sądownictwa.

Zgodnie ze swoją strategią zwalczania korupcji, rząd węgierski kontynuował przyjmowanie wielu środków prawnych i praktycznych, których celem jest zwalczanie korupcji, nadal budzącej poważne zaniepokojenie. Istotne jest szybkie wdrożenie nowych decyzji, tak aby móc lepiej zaradzić tej sytuacji.

Węgry nadal przestrzegają praw człowieka i podstawowych wolności. W obszarze mediów publicznych przywrócono pełną reprezentację najważniejszych partii politycznych w radach nadzorczych. Podjęto kolejne kroki w kierunku usprawnienia dialogu politycznego.

W celu poprawy trudnej sytuacji społeczności Romów nadal wdrażany jest średnioterminowy program z 1997 r. Wzmocniono ramy instytucjonalne oraz wprowadzono nowy system monitorowania. Polityka związana ze społecznością Romów wciąż nie jest właściwie zintegrowana z ogólnymi strategiami rozwoju społecznego i funkcjonuje na zasadzie równoległego, lecz odrębnego projektu. Romowie nadal doświadczają dyskryminacji. Obecnie rząd dokonuje rewizji swojej polityki wobec Romów. Przewidywane przyjęcie kompleksowej strategii długoterminowej i kompleksowego ustawodawstwa zapobiegającego dyskryminacji stanowiłoby istotny postęp w omawianym obszarze.

Już Opinia z 1997 r. potwierdziła wszechstronne wysiłki reformatorskie, jakie władze węgierskie podejmują na rzecz transformacji gospodarki. Od czasu wydania Opinii oraz w kontekście wyzwań, jakie stawia międzynarodowe środowisko gospodarcze, stan gospodarki poprawił się. Osiągnięto stabilizację makroekonomiczną, kontynuowano reformy, a władze węgierskie wywiązały się z zobowiązań ekonomicznych wynikających z przystąpienia do UE.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że Węgry są krajem mającym funkcjonującą gospodarkę rynkową. Kontynuacja obecnej ścieżki reform powinna umożliwić Węgrom sprostanie presji konkurencji i siłom rynkowym wewnątrz Unii.

Można wprowadzić udoskonalenia w zakresie polityki makroekonomicznej, redukując wielkość deficytu sektora finansów publicznych, zapobiegając tym samym swoistej prookresowości polityki i przyczyniając się do dalszej redukcji stopy inflacji. Obecnie należy konieczne podjąć głębszą reformę systemu opieki zdrowotnej. Płace należy ponownie dostosować do wzrostu wydajności, tak by nie narażać konkurencyjności kraju na szwank. Od czasu publikacji Opinii Węgry osiągnęły postęp w dostosowaniu prawa do wspólnotowego dorobku prawnego we wszystkich obszarach. Proces wdrażania nowego ustawodawstwa postępował właściwie w większości sektorów. Podjęto znaczące wysiłki w kierunku odpowiedniego wprowadzenia dorobku prawnego w życie.

W ciągu minionego roku Węgry poczyniły postępy w zakresie przyjęcia i stosowania wspólnotowego dorobku prawnego w wielu obszarach, takich jak polityka społeczna, wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne, telekomunikacja, kultura oraz polityka audiowizualna i energia. Do grupy sektorów, w których postęp we wzmacnianiu administracji był ograniczony w roku sprawozdawczym, zalicza się jedynie rolnictwo i politykę regionalną. Niemniej zwiększono zdolność administracyjną w wielu innych sektorach, zwiększając tym samym poziom przygotowań do skutecznego wprowadzenia w życie i stosowania ustawodawstwa wspólnotowego. Ogólnie rzecz biorąc, Węgry osiągnęły wysoki poziom dostosowania prawa do wspólnotowego dorobku prawnego oraz wysoki poziom zaawansowania w zakresie osiągnięcia odpowiedniej zdolności administracyjnej do

wprowadzenia dorobku prawnego w życie. Aby wyeliminować braki, ustalono szczegółowe harmonogramy działań zawarte w Planie działania oraz wynikające z negocjacji.

Właściwe postępy można odnotować w sektorze *rynku wewnętrznego*. Tak jak opisano to w ubiegłorocznym raporcie, przyjęta została większa część dorobku prawnego oraz ustanowione zostały struktury administracyjne. Z uwagi na fakt, że transpozycja dorobku prawnego w odniesieniu do *swobodnego przepływu towarów* jest bardzo zaawansowana, aktualnie kładzie się nacisk na kwestie stosowania przepisów i tworzenie instytucji za to odpowiedzialnych, na przykład na skuteczne ustanowienie Agencji ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz nadzór rynku. Powołano niezbędne instytucje w obszarze standaryzacji i certyfikacji. Można odnotować postęp w zakresie przyjmowania ustawodawstwa dotycząca zamówień publicznych w sektorze budowy autostrad. Niemniej konieczne są dalsze wysiłki w kierunku ogólnego dostosowania zamówień publicznych do dorobku prawnego Wspólnoty. Ustawodawstwo Węgier w dziedzinie *usług* zostało w dużej mierze dostosowane. Jednakże należy przeprowadzić dostosowanie w zakresie ochrony danych i wzmocnić odpowiednie struktury administracyjne. Węgry, w konsekwencji przyjęcia ustawodawstwa w sprawie zwalczania procederu prania brudnych pieniędzy, w czerwcu 2002 r. zostały usunięte z listy Financial Action Task Force OECD, obejmującej kraje niechętne do współpracy. W sektorze *swobodnego przepływu kapitału* również przyjęto nowe ustawodawstwo dotyczące gruntów. Niemniej konieczne są dalsze dostosowania. Odpowiednia jest zdolność administracyjna do zapewnienia właściwego nadzoru usług finansowych. W dziedzinie *prawa spółek* ustawodawstwo węgierskie jest w dużej mierze zgodne ze wspólnotowym dorobkiem prawnym. Aczkolwiek Węgry mają stosunkowo dobre wyniki w zakresie stosowania prawa, konieczne jest wzmocnienie kontroli granicznej, w celu uzyskania wyższego poziomu ochrony praw własności intelektualnej oraz zintensyfikowanie walki z piractwem i podrabianiem towarów. W obszarze *polityki konkurencji* należy podjąć dalsze wysiłki na rzecz dostosowania planów pomocy państwa, w szczególności planów pomocy związanej z opodatkowaniem. Zarówno organy odpowiedzialne za stosowanie prawa w obszarze polityki antymonopolowej, jak i pomocy państwa kontynuowały swoje prace w sposób zadowalający.

W dziedzinie *podatków* ustawodawstwo węgierskie jest w dużej mierze dostosowane do prawa wspólnotowego. Należy jednak zakończyć transpozycję dorobku prawnego Wspólnoty, co zwłaszcza dotyczy podatku VAT oraz akcyzy. Należy kontynuować wysiłki zmierzające do zapewnienia, przed przystąpieniem, sprawnego działania komputerowych systemów informacji podatkowej, również zapewniając ich połączenie z systemami informacji celnej oraz systemami WE. Ustawodawstwo w zakresie *polityki celnej* jest w znacznej mierze dostosowane do dorobku prawnego Wspólnoty. Podjęte zostały dalsze wysiłki dotyczące składów celnych, tymczasowego przywozu, wyceny i niehandlowych partii towaru. Węgry kontynuowały wzmocnianie zdolności administracyjnej i operacyjnej węgierskiego Urzędu Celnego i Straży Finansowej oraz podjęły istotne kroki na rzecz ożywienia rozwoju systemów wzajemnych połączeń.

W odniesieniu do *polityki przemysłowej oraz małych i średnich przedsiębiorstw* tzw. plan Széchenyiego będzie teraz skoncentrowany na rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz na projektach przedakcesyjnych WE i zostanie włączony do Narodowego programu rozwoju.

Osiągnięto (kontynuując ten proces) istotny postęp w dziedzinie *środowiska*, głównie za sprawą przyjęcia ustawodawstwa w sektorach kontroli powietrza, wody, zanieczyszczeń

przemysłowych i organizmów zmodyfikowanych genetycznie. Niemniej nadal istnieje konieczność przyjęcia krajowego planu zagospodarowania odpadów. Usprawniona została zdolność administracyjna w tym sektorze, między innymi dzięki zmianom w zakresie odpowiedzialności poszczególnych ministerstw, lecz kwestia ta nadal wymaga odpowiedniego rozwiązania w przyszłości. Ponadto należy zwiększyć inwestycje na rzecz środowiska.

W zakresie *rolnictwa* Węgry mają solidne podstawy do wdrożenia wspólnotowego dorobku prawnego. Niemniej doszło do opóźnienia opracowania podstawowych instrumentów zarządzania, takich jak agencja ds. płatności oraz Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli (IACS). Oczekiwane jest podjęcie wielu decyzji w sprawie podziału obowiązków. Konieczne jest podjęcie znaczących wysiłków na rzecz zapewnienia sprawnego funkcjonowania systemu w najbliższej przyszłości. Pojawiły się także opóźnienia w ustanowieniu agencji do spraw SAPARD-u. Równomierny postęp można odnotować w dziedzinie weterynarii i przepisów fitosanitarnych, lecz odpowiedniej uwagi wymaga usprawnienia działania punktów kontroli granicznej oraz zakładów. Należy zintensyfikować działania prowadzone w tym zakresie. Odnotowano postęp w dostosowaniu prawa w dziedzinie *transportu*, zwłaszcza w transporcie drogowym i kolejowym. Mimo podjęcia dodatkowych działań, tak aby w pełni wprowadzić w życie wspólnotowy dorobek prawny w zakresie dostępu do rynku, należy przeprowadzić restrukturyzację sektora transportu kolejowego. Ponadto w sektorze tym należy wzmocnić wysiłki na rzecz wzmacniania instytucji.

W sektorze *energetycznym* odnotowano znaczący postęp, a to dzięki przyjęciu ustawy o energii elektrycznej, która utorowała drogę do liberalizacji węgierskiego rynku. Natomiast w sektorze gazu nie osiągnięto takiego postępu. Zdolność administracyjna jest na zaawansowanym poziomie. Odpowiedni postęp widać w sektorze *audiowizualnym*, za sprawą przyjęcia ustawy o mediach. Konieczne jest jednak podjęcie dalszych wysiłków na rzecz pełnego dostosowania.

Węgry osiągnęły znaczny postęp w obszarze *polityki społecznej i zatrudnienia*, głównie dzięki przyjęciu nowych przepisów wykonawczych w zakresie prawa pracy. Jeśli chodzi o dialog społeczny, nowy rząd wprowadził środki budowy zaufania i podjął decyzję o ustanowieniu Krajowej Rady ds. Pogodzenia Interesów, co pozwoli zintensyfikować rzeczywisty dialog. Zwiększyła się zdolność do wprowadzenia w życie wspólnotowego dorobku prawnego w zakresie bezpieczeństwa zawodowego i zdrowia, w związku z wzmocnieniem inspektoratów pracy, niemniej wymaga ona dalszej uwagi.

W odniesieniu do *polityki regionalnej* w czerwcu 2002 r. podjęto decyzję o ustanowieniu bardziej skutecznych ram instytucjonalnych programowania i wdrożenia funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Niemniej należy zwiększyć potencjał instytucji zarządzających i płatniczych. Konieczny jest dalszy postęp w zakresie technicznego opracowania projektów kwalifikujących się do finansowania ze strony Wspólnoty. Podczas gdy osiągnięto postęp w ustanowieniu systemów zarządzania i kontroli finansowej, proces programowania ucierpiał na skutek opóźnień w okresie objętym raportem. Węgry muszą znacznie przyspieszyć przygotowania do korzystania z instrumentów strukturalnych.

Węgry osiągnęły znaczący postęp w sektorze *telekomunikacji*; w tej dziedzinie węgierski rynek został otwarty na konkurencję, a to dzięki przyjęciu ustawy o telekomunikacji.

Znaczny postęp osiągnięto w dziedzinie *wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych*. Stała się to za sprawą dalszego dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinie polityki wizowej, migracyjnej i azylowej. Przyjęcie nowej legislacji i wzmocnienie struktur instytucjonalnych usprawniło walkę z oszustwami, korupcją i procederem prania brudnych pieniędzy. Zrewidowany Plan działania Schengen uwzględnia najważniejsze elementy wspólnotowego dorobku prawnego.

Jeśli chodzi o *wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwo*, Węgry muszą osiągnąć porozumienie ze Słowacją i Rumunią (w sprawie implementacji ustawy o mniejszości węgierskiej zamieszkującej państwa sąsiadujące). W dniu przystąpienia do UE będzie wymagane dostosowanie tej ustawy do prawa wspólnotowego.

Jeśli chodzi o *kontrolę finansową*, konieczne jest podjęcie bardzo zdecydowanych wysiłków w sektorze publicznej wewnętrznej kontroli finansowej, zarówno w kategoriach dostosowania prawa, jak i zdolności administracyjnej. Aby stawić czoło rozpoznanej słabości, zgodnie z międzynarodową praktyką, Węgry ponownie określają swoje działania i struktury kontrolne oraz nowelizują stosowne ustawodawstwo. Działania te należy jednak przyspieszyć.

Węgry kontynuowały postęp, jakie już osiągnęły w zakresie budowania *zdolności administracyjnej* do stosowania dorobku prawnego w większości obszarów. Niemniej należy podjąć dalsze starania, szczególnie w takich obszarach, jak rolnictwo, transport, polityka regionalna, środowisko i kontrola finansowa. Należy kontynuować działania zmierzające do ustanowienia potencjału administracyjnego, aby zapewnić odpowiedni oraz właściwe kontrolowanie zarządzanie funduszami WE.

W negocjacjach akcesyjnych zamknięto tymczasowo 26 rozdziałów. Węgry w zasadzie wywiązują się z zobowiązań, jakie podjęły podczas negocjacji. Niemniej wystąpiły opóźnienia w odniesieniu do transpozycji części wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinie weterynarii, w ustawodawstwie dotyczącym kontroli wielkości importowanych ryb, w przyjęciu ustawy o gazie i kilku elementów ustawodawstwa w dziedzinie środowiska (strategia zmiany klimatu krajowego, krajowy plan zagospodarowania odpadów, regionalne i lokalne plany zagospodarowania odpadów, opakowania i odpady opakowaniowe oraz odpady tłuste). Kwestie te wymagają rozwiązania.

Mając na uwadze postęp, jaki Węgry osiągnęły od czasu ogłoszenia Opinii, obecny poziom dostosowania i dotychczasowa zdolność administracyjna, a także osiągnięcia w wywiązywaniu się z zobowiązań, które podjęły podczas negocjacji, Węgry powinny być w stanie przyjąć obowiązki związane z członkostwem w przewidywanym terminie. W okresie poprzedzającym przystąpienie Węgry zobowiązane są kontynuować przygotowania zgodnie z zobowiązaniami, jakie przyjęły podczas negocjacji

6.6. Łotwa

W swojej Opinii z 1997 r. Komisja stwierdziła, że Łotwa spełnia kryteria polityczne. Od tego czasu kraj ten poczynił znaczne postępy w dalszej konsolidacji i pogłębianiu stabilności swoich instytucji gwarantujących demokrację, praworządność, prawa człowieka oraz poszanowanie i ochronę mniejszości narodowych. Zostało to potwierdzone w ciągu ostatniego roku. Łotwa nadal spełnia kopenhaskie kryteria polityczne.

Gdy chodzi o reformę administracji publicznej, Łotwa nadal zajmowała się pozostałymi kwestiami dotyczącymi reformy. System ustawodawczy i administracyjny stanie się w pełni spójny po wdrożeniu ustawy o służbie cywilnej oraz ustawy o administracji publicznej. Obecnie ważne znaczenie ma przyspieszenie wprowadzania jednolitego systemu wynagradzania służby cywilnej oraz zapewnienie jej właściwego finansowania.

Ogólnie rzecz biorąc, chociaż stwierdzono wiele niedostatków, jeżeli chodzi o system wymiaru sprawiedliwości, zajęto się jedynie ich częścią. Należy zintensyfikować wysiłki w tej dziedzinie, aby przeprowadzić rzetelną reformę systemową, opartą na politycznym wsparciu modernizacji systemu wymiaru sprawiedliwości, a także wystarczającego finansowania. Ramy ustawodawcze powinny zostać uzupełnione, a rosnące zaległości, jeżeli chodzi o sprawy sądowe, powinny zostać zmniejszone. Kwestia aresztu prewencyjnego wymaga stałej uwagi. Konieczne są dalsze istotne działania na rzecz umocnienia rzeczywistej niezawisłości, wydajności i poziomu wymiaru sprawiedliwości. Należy zakończyć unowocześnianie infrastruktury sądowej.

Łotwa poczyniła postępy w zwalczaniu korupcji, która nadal stanowi powód do poważnego niepokoju. Podstawy ustawodawcze zostały ulepszone, ramy instytucjonalne wzmocnione; podnosi się społeczna świadomość, jak również zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego. Jednakże niezbędne są kolejne wysiłki w celu zakończenia budowy ram instytucjonalnych oraz wyposażenia nowego Biura Antykorupcyjnego w niezbędne środki, tak aby mogło ono osiągnąć wymierne rezultaty.

Łotwa nadal przestrzega praw człowieka i podstawowych wolności.

Łotwa przyczyniła się do dalszej integracji osób, które nie są jej obywatelami, ze społeczeństwem łotewskim, poprzez rezygnację z wymogów językowych w ordynacji wyborczej, rosnące poparcie dla ułatwienia procesu naturalizacji, jak również poprzez działalność Fundacji Integracji Społecznej. Jednakże proces integracji powinien zostać przyspieszony i należy mu zapewnić wystarczające środki finansowe, aby wspierać proces naturalizacji oraz przeprowadzać szkolenia językowe. Łotwa powinna zapewnić, aby na wszystkich poziomach wdrażanie ustawy językowej odbywało się to z poszanowaniem zasad uzasadnionego interesu publicznego i proporcjonalności, międzynarodowych zobowiązań Łotwy oraz Układu Europejskiego.

W Opinii z 1997 r. już odnotowano wysiłki podjęte przez władze łotewskie w dziele reformowania gospodarki. Od tego czasu nawet w obliczu pełnej wyzwania międzynarodowej sytuacji ekonomicznej, w szczególności kryzysu rosyjskiego, stan gospodarki łotewskiej poprawił się. Osiągnięto stabilizację makroekonomiczną, reformy zostały przyspieszone, a determinacja władz łotewskich w spełnianiu wymogów ekonomicznych przystąpienia do Unii Europejskiej została utrzymana na tym samym poziomie.

Stwierdza się więc, że Łotwa ma funkcjonującą gospodarkę rynkową. Kontynuowanie obecnego kierunku reform powinno pozwolić Łotwie sprostać presji konkurencji oraz siłom rynkowym wewnątrz Unii.

Można wprowadzić ulepszenia w funkcjonowaniu rynków pracy, szczególnie poprzez aktywne środki odnoszące się do rynku pracy na rzecz niekorzystnie usytuowanych grup społecznych, wzmocnienie infrastruktury publicznej i prywatnej niezbędnej do zapewnienia

mobilności siły roboczej oraz dalsze reformy w systemie oświaty. W polityce podatkowej należy utrzymać ostrożne podejście, również ze względu na obecnie występujący wysoki deficyt na rachunku bieżącym bilansu płatniczego. Ponadto poprawa ogólnych warunków działalności gospodarczej oraz wzmocnienie zdolności administracyjnej i sądowniczej wsparłoby w większym stopniu rozwój sektora prywatnego.

Od czasu Opinii, a szczególnie w ciągu ostatnich dwóch lat, Łotwa czyniła systematyczne postępy w dziedzinie dostosowywania swojego ustawodawstwa do wspólnotowego dorobku prawnego. Jednocześnie podjęto znaczące działania w celu wzmocnienia jej zdolności administracyjnej, chociaż postęp w tej dziedzinie nie osiągnął samego zakresu, co w ustawodawstwie.

W ciągu ostatniego roku Łotwa poczyniła postępy, jeśli chodzi o zakończenie procesu dostosowania oraz stworzenia lub restrukturyzacji wyspecjalizowanych organów w większości dziedzin. Aby spełnić wymogi wynikające ze wspólnotowego dorobku prawnego, zintensyfikowała również szkolenie w wielu dziedzinach.

Ogólnie rzecz biorąc, Łotwa osiągnęła wysoki poziom dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego w wielu dziedzinach, jak również poczyniła postępy w kierunku osiągnięcia odpowiedniej zdolności administracyjnej do wdrożenia wspólnotowego dorobku prawnego w większości dziedzin. Mimo to należy podejmować dalsze wysiłki, szczególnie dotyczy to zdolności administracyjnej Łotwy w wielu dziedzinach, jak również uzupełnienia ustawodawstwa w pewnych sektorach. Uzgodniono już szczegółowe plany, szczególnie w trakcie negocjacji, jak również w Planie działania, tak by wyeliminować istniejące luki.

Przygotowania do udziału w rynku wewnętrznym są dosyć zaawansowane. Łotwa osiągnęła znaczny poziom dostosowania w tej dziedzinie. Co się tyczy *swobodnego przepływu towarów*, system prawny i instytucjonalny został już wprowadzony. Nastąpił zrównoważony rozwój systemu standaryzacji, który jednakże wymaga wzmocnienia. Reforma systemu nadzoru rynku oraz jego infrastruktury, włączając bezpieczeństwo żywności i zamówienia publiczne, wymaga dalszej intensyfikacji. Proces dostosowania ustawodawstwa łotewskiego i struktur, jeśli chodzi o *swobodny przepływ osób*, do wymogów wspólnotowego dorobku prawnego rozwijał się w sposób zadowalający, chociaż niezbędne są dalsze wysiłki, szczególnie w sferze wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych, jak również wzmocnienia potencjału instytucjonalnego. W dziedzinie *swobody świadczenia usług* odnotowano postępy w dostosowaniu ustawodawstwa, szczególnie gdy chodzi o usługi finansowe i bankowość, lecz konieczne jest podjęcie dalszych prac w dziedzinie ubezpieczeń i papierów wartościowych. W obszarze *przepływu kapitału* dostosowanie ustawodawstwa postępuje zadowalająco, lecz proces ten powinien zostać zakończony, gdy chodzi o przepływy kapitału oraz płatności. Zdolność administracyjna została wzmocniona, chociaż konieczne jest ugruntowanie systemu. W zakresie *prawa spółek* ważnym krokiem było niedawne wejście w życie Kodeksu handlowego, który obecnie wymaga wdrożenia. O ile łotewskie prawo jest dosyć zaawansowane w dziedzinie praw własności intelektualnej i przemysłowej, efektywne działania w celu zwalczania piractwa oraz oszustw to nadal duże wyzwanie. W dziedzinie *konkurencji* dostosowanie ustawodawstwa łotewskiego, zdolność administracyjna oraz postępy w dziedzinie egzekwowania przepisów są raczej zaawansowane, lecz nadal należy podejmować wysiłki na rzecz rozwinięcia praktyk efektywnego wdrażania ustawodawstwa w dziedzinie konkurencji.

W *sprawach celnych* ustawodawstwo jest w dużej mierze dostosowane. Należy kontynuować restrukturyzację organizacyjną i wdrażanie przepisów. Podobnie jest w przypadku *podatków*, w której to dziedzinie ustawodawstwo należy uzupełnić w zakresie podatków bezpośrednich i pośrednich. Łotwa powinna zaktualizować obecnie prowadzone prace legislacyjne oraz zdecydowanie przyspieszyć przygotowania do uruchomienia wzajemnych połączeń elektronicznych. W jednym i drugim przypadku Łotwa zobowiązała wprowadzić odpowiednie systemy informatyczne, tak aby umożliwić wymianę danych elektronicznych ze Wspólnotą i jej państwami członkowskimi. Dalsze istotne prace są konieczne, bowiem zapewnienie funkcjonalności tych systemów przed datą akcesji to sprawa priorytetowa.

Łotwa zrobiła dalsze postępy w dziedzinie *rolnictwa*. Zmodernizowano struktury administracyjne odpowiedzialne za wdrażanie Wspólnej Polityki Rolnej. Utworzenie Służby do spraw Żywności i Weterynarii, wspólnego organu odpowiedzialnego za kontrolę całego procesu produkcji żywności, oraz akredytacja agencji obsługującej program SAPARD to znaczne osiągnięcie. Jednakże przed Łotwą stoją inne ważne wyzwania. Są to: zakończenie dostosowania oraz wzmocnienie potencjału instytucjonalnego, tak by umożliwić wdrożenie Wspólnej Polityki Rolnej i przyjętych w jej ramach środków wykonawczych, włączając utworzenie agencji płatniczej, Zintegrowanego Systemu Zarządzania i Kontroli (IACS) oraz Organizacji Wspólnego Rynku (CMO). W dalszym ciągu powinny być podejmowane szczególne wysiłki w dziedzinie kontroli weterynaryjnej i bezpieczeństwa żywności, jak również modernizacji przedsiębiorstw w branży spożywczej, co pozwoli Łotwie sprostać standardom wspólnotowym. W odniesieniu do *rybołówstwa* ustawodawstwo łotewskie zostało dostosowane w umiarkowanym zakresie, nadal istnieją luki, szczególnie gdy chodzi o działania strukturalne i politykę rynkową. Częściowo ustanowiono struktury administracyjne. Wysiłki Łotwy powinny się obecnie skupić na wzmocnianiu zdolności administracyjnej oraz zapewnieniu odpowiedniego poziomu finansowania.

W dziedzinie *transportu* łotewskie ustawodawstwo jest w dużym zakresie dostosowane do prawa wspólnotowego, odpowiednie ustawy ramowe (oprócz transportu morskiego) zostały już przyjęte, a zdolność administracyjna jest wzmocniana. Konieczne jest podjęcie dalszych działań w celu zakończenia procesu dostosowania, szczególnie w dziedzinie transportu kolejowego i morskiego, jak również wzmocnienie administracji w transporcie drogowym, kolejowym i lotniczym. Ostatnio odnotowany wzrost zdolności administracyjnej w odniesieniu do bezpieczeństwa morskiego oraz państwa bandery powinien być dalej kontynuowany.

W dziedzinie *polityki społecznej i zatrudnienia* znaczącym krokiem było przyjęcie nowego Kodeksu pracy. Dostosowanie ustawodawstwa w tej dziedzinie jest dosyć zaawansowane, lecz powinno zostać zakończone. Efektywne wdrażanie i wzmocnienie w odniesieniu do prawa pracy, zdrowia i bezpieczeństwa oraz zdrowia publicznego nadal mają duże znaczenie. W dziedzinie *energii* osiągnięto znaczący poziom dostosowania ustawodawstwa oraz zdolności administracyjnej, lecz proces ten powinien zostać zakończony, szczególnie w odniesieniu do wewnętrznego rynku energetycznego (elektryczność i gaz), zapasów ropy naftowej, zwiększonej wydajności energetycznej oraz wzmocnienia zdolności administracyjnej różnych organów. Łotwa osiągnęła znaczący postęp dostosowawczy do wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinie *środowiska*. Proces ten powinien zostać zakończony, a zdolność administracyjna powinna być jeszcze bardziej wzmocniona, szczególnie gdy chodzi o inspekcję, współpracę oraz koordynację na wszystkich szczeblach. Należy zwiększyć inwestycje.

Wraz z przyjęciem ustawy o telekomunikacji oraz utworzeniem Komisji Użyteczności Publicznej w charakterze organu regulacyjnego, ustawodawstwo zostało w znacznym stopniu dostosowane, a odpowiednie instytucje już istnieją. Jednakże niezbędne jest prowadzenie działań na rzecz dalszej liberalizacji rynku *telekomunikacyjnego*, wzmocnienia niezależności oraz skuteczności organu regulacyjnego oraz dostosowania ustawodawstwa w dziedzinie usług pocztowych. Ostatnio osiągnięto szczególnie postęp, jeśli chodzi o wzmocnienie instytucjonalne w dziedzinie kultury oraz polityki audiowizualnej, w przypadku których łotewskie ustawodawstwo jest w znacznej mierze zgodne ze wspólnotowym dorobkiem prawnym.

W dziedzinie *wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych* osiągnięto znaczący postęp pod względem dostosowania prawnego, jak również odnotowano dalsze wzmocnienie zdolności administracyjnej. Wysiłki Łotwy powinny się obecnie skoncentrować na zakończeniu dostosowania prawa, szczególnie w zakresie migracji, prania brudnych pieniędzy i ochrony interesów finansowych Wspólnot oraz współpracy i wdrażania wysokiej jakości Planu działania Schengen. Konieczne jest dalsze wzmocnienie organów egzekwowania prawa, ze szczególnym uwzględnieniem zwalczania handlu narkotykami, przemytu, oszustw, korupcji oraz przestępczości zorganizowanej, w tym poprzez udoskonaloną współpracę między różnymi zainteresowanymi organami. Wzmocnienie zintegrowanej kontroli granicznej oraz uzupełnienie lub modernizacja struktur są również sprawami priorytetowymi.

W *polityce regionalnej i koordynacji instrumentów strukturalnych* osiągnięto postęp we wdrażaniu polityk strukturalnych oraz wyznaczeniu głównych zainteresowanych instytucji. Jednakże należy skoncentrować wysiłki wokół budowy odpowiedniego i efektywnego potencjału administracyjnego do zarządzania funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności na wszystkich szczeblach. Ponadto należy przyspieszyć proces przygotowania ujednoliconego projektu dokumentu programowania i zapewnić koordynację międzyresortową. Generalnie wszystkie systemy i procedury dotyczące efektywnego monitoringu, zarządzania finansowego oraz kontroli powinny zostać wzmocnione, a ramy prawne uzupełnione. Istnieje szczególnie potrzeba osiągnięcia postępu w odniesieniu do przygotowania technicznego projektów kwalifikujących się do finansowania przez Wspólnotę. Łotwa rozpoczęła przyjmowanie środków w celu rozwiązania stwierdzonych słabości, w tym poprzez odpowiednią rekrutację zasobów kadrowych. Działania powinny być kontynuowane oraz istotnie zintensyfikowane. Proces tworzenia publicznego wewnętrznego systemu *kontroli finansowej* jest w miarę zaawansowany, lecz powinien zostać zakończony, co również dotyczy dostosowań prawnych.

Przygotowanie potencjału administracyjnego do członkostwa pozostaje jednym z największych wyzwań, na jakie napotyka Łotwa. Mając na uwadze zobowiązania, jakie Łotwa będzie musiała przyjąć w odniesieniu do przyjmowania oraz wdrażania wspólnotowego dorobku prawnego po przystąpieniu, znaczna część niezbędnych instytucji została poddana restrukturyzacji lub została utworzona. Chociaż proces ten jest dosyć zaawansowany, konieczne jest przeprowadzenie dalszych działań w celu zapewnienia, aby powyższe instytucje funkcjonowały w odpowiedni sposób. Jest to szczególnie ważne w takich dziedzinach, jak rynek wewnętrzny, rolnictwo, rybołówstwo, transport, polityka regionalna, środowisko, wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne oraz w odniesieniu do wdrażania systemów technologii informatycznych, jak również administracji podatkowej

i celnej. Wreszcie, konieczne są stałe wysiłki w celu wzmocnienia potencjału Łotwy, który zapewni trwałe, efektywne i kontrolowane zarządzanie funduszami WE.

W ramach negocjacji akcesyjnych, tymczasowo zamknięto 27 rozdziałów. Łotwa generalnie przestrzega zobowiązań podjętych podczas negocjacji.

Mając na uwadze postępy Łotwy od czasu wydania Opinii, a szczególnie w ciągu ostatniego okresu, poziom dostosowania potencjału administracyjnego, jakie Łotwa osiągnęła dotychczas, a także jej osiągnięcia we wdrażaniu zobowiązań podjętych w trakcie negocjacji, Komisja uważa, że Łotwa będzie w stanie przyjąć zobowiązania wynikające z członkostwa zgodnie z przewidywanym harmonogramem. W okresie poprzedzającym przystąpienie Łotwa powinna kontynuować przygotowania, zgodnie z zobowiązaniami podjętymi w negocjacjach akcesyjnych.

6.7. Litwa

W swojej Opinii z 1997 r. Komisja stwierdziła, że Litwa spełnia kryteria polityczne. Od tego czasu kraj ten osiągnął znaczący postęp w dalszej konsolidacji i pogłębianiu stabilności instytucji gwarantujących demokrację, praworządność, prawa człowieka i poszanowanie oraz ochronę mniejszości narodowych. Zostało to potwierdzone w ciągu ostatniego roku. Litwa nadal spełnia kryteria polityczne.

Litwa osiągnęła znaczący postęp w przeprowadzaniu reformy administracji, szczególnie poprzez przyjęcie nowej ustawy o służbie cywilnej oraz towarzyszącego ustawodawstwa wykonawczego. Litwa powinna zapewnić należyte wdrażanie powyższej reformy we wszystkich rodzajach służb, jak również zapewnić odpowiednie finansowanie, traktując to jako zadanie priorytetowe.

Osiągnięto istotny postęp w reformowaniu systemu wymiaru sprawiedliwości, w szczególności poprzez przyjęcie ustawy o sądach. Szczególna uwaga powinna zostać skoncentrowana na zapewnieniu właściwego wdrażania nowego ustawodawstwa. Konieczne są dalsze działania w celu poprawy kwalifikacji zawodowych sędziów i prokuratorów. Ma to zasadnicze znaczenie dla poziomu postępowania prawnego oraz poszanowania praw procesowych i etyki zawodowej. Dalszy postęp jest konieczny również w celu przyspieszenia postępowań sądowych oraz zapewnienia wykonywania orzeczeń.

Znaczny postęp został osiągnięty w odniesieniu do zwalczania korupcji – wraz z przyjęciem Narodowego programu antykorupcyjnego oraz ustawy o zapobieganiu korupcji. Organy egzekwowania prawa oraz ministerstwa powinny podjąć wysiłki w celu zapewnienia właściwego i efektywnego wdrażania środków przeciwko korupcji w administracji, która nadal stanowi powód do szczególnego niepokoju.

Litwa nadal przestrzega praw człowieka i podstawowych wolności.

Już w Opinii z 1997 r. uznano wysiłki reformatorskie podjęte przez władze litewskie, których celem była transformacja gospodarki. Od czasu wydania Opinii, nawet w obliczu pełnej wyzwań międzynarodowej sytuacji ekonomicznej, w szczególności kryzysu rosyjskiego, stan gospodarki litewskiej poprawił się. Osiągnięto stabilizację makroekonomiczną,

reformy zostały przyspieszone, a determinacja władz litewskich w spełnieniu gospodarczych wymogów przystąpienia do Unii Europejskiej została utrzymana na tym samym poziomie.

Stwierdza się więc, że Litwa ma funkcjonującą gospodarką rynkową. Kontynuowanie obecnej drogi reform powinno pozwolić Litwie na sprostanie presji konkurencji oraz siłom rynkowym wewnątrz Unii.

Można wprowadzić ulepszenia na rynku pracy, poprzez rozwiązanie problemu wysokiego bezrobocia. Zarządzanie finansami publicznymi może się poprawić, w szczególności poprzez rozwiązanie, na szczeblu gminnym, akumulacji zaległości płatniczych. Ponadto zakończenie reformy emerytalnej, poprzez planowane wprowadzenie finansowanych obowiązkowych systemów emerytalnych, powinno doprowadzić do zrównoważenia finansów publicznych w długim okresie oraz wesprzeć rozwój rynków finansowych. Poza tym wzmocnienie potencjału administracyjnego i sądowiczego oraz uproszczenie procedur w dziedzinach odnoszących się do sektora gospodarczego, w tym w zakresie prawa upadłościowego i restrukturyzacji przedsiębiorstw, ograniczyłoby bariery wejścia i wyjścia na/z rynku.

Od czasu wydania Opinii Litwa poczyniła znaczące postępy zarówno w procesie transpozycji wspólnotowego dorobku prawnego, jak i rozwoju zdolności administracyjnej. O ile początkowe działania były niesystematyczne, w ostatnich latach tempo i zakres transpozycji prawa znacznie się poprawiły, a wiele starań poświęcono tworzeniu niezbędnego potencjału administracyjnego, który jest poważnym wyzwaniem.

W ciągu ostatniego roku Litwa osiągnęła dalsze postępy w przygotowaniu do przystąpienia, szczególnie w dziedzinach *swobodnego przepływu towarów, swobodnego przepływu osób, konkurencji, energii, polityki regionalnej oraz wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych*. Ograniczony postęp odnotowano natomiast w dziedzinach *kontroli finansowej i rybołówstwa*. Chociaż osiągnięto pewien postęp w *rolnictwie i środowisku*, niezbędne są tu dalsze wysiłki.

Ogólnie Litwa osiągnęła dobry poziom dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego w większości dziedzin, a w niektórych z nich poziom dostosowania jest obecnie wysoki. Litwa utworzyła większość struktur administracyjnych, jakie są konieczne do wdrożenia wspólnotowego dorobku prawnego; jednakże niezbędne są dalsze zrównoważone wysiłki w celu wzmocnienia zdolności administracyjnej, szczególnie w odniesieniu do szkolenia i utrzymania wykwalifikowanych pracowników oraz zapewnienia efektywnej koordynacji między poszczególnymi instytucjami. Szczegółowe plany zostały już uzgodnione, zwłaszcza w trakcie negocjacji oraz w ramach Planu działania. Ich realizacja ma ograniczyć istniejące luki.

Litwa nadal czyni postępy w obszarze rynku wewnętrznego. W zakresie *swobodnego przepływu towarów* ustawodawstwo jest w znacznym stopniu dostosowane. Podstawowe struktury administracyjne istnieją, lecz nie w pełni właściwie funkcjonują. Jeśli chodzi o nadzór rynku, niezbędne są dalsze działania na rzecz rozwoju infrastruktury, szczególnie dotyczy to badań i certyfikacji. W dziedzinie bezpieczeństwa żywności osiągnięto postęp pod względem dostosowania i tworzenia potencjału administracyjnego, lecz konieczne są dalsze wysiłki, gdy chodzi o zniesienie systemu zezwoleń dla artykułów spożywczych przed ich wejściem na rynek. Ustawodawstwo w dziedzinie zamówień publicznych zostało

w dużym stopniu dostosowane, choć wymaga jeszcze niewielkich dostosowań; dalszego wzmocnienia wymaga urząd zamówień publicznych. Co się tyczy *swobodnego przepływu osób*, Litwa osiągnęła znaczący poziom dostosowania, chociaż istniejące struktury administracyjne jeszcze nie działają zadowalająco. W dziedzinie wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych nadal konieczne są działania, jeśli chodzi o uznawanie kwalifikacji medycznych. W dziedzinie *swobody świadczenia usług* ustawodawstwo jest dostosowane w znacznym stopniu, lecz struktury administracyjne nie działają jeszcze w sposób w pełni zadowalający. Znaczny postęp został osiągnięty w sprawach bankowości i papierów wartościowych. Ustawodawstwo dotyczące sektora ubezpieczeń i ochrony danych powinno być dalej dostosowywane, tak aby przede wszystkim zagwarantować organom nadzorczym niezależność. Współpraca między organami nadzorczymi powinna zostać wzmocniona. Postęp został osiągnięty w dziedzinie *swobodnego przepływu kapitału*, w której Litwa już osiągnęła wysoki stopień liberalizacji. Niezbędne są dalsze zrównoważone wysiłki w odniesieniu do systemów płatności oraz zwalczania procederu prania brudnych pieniędzy.

Gdy chodzi o *prawo spółek*, Litwa osiągnęła znaczny poziom dostosowania, a struktury administracyjne już istnieją, choć nie w pełni właściwie funkcjonują. Osiągnięto postęp w zakresie praw patentowych i własności intelektualnej. Zwalczanie piractwa i oszustw wymaga znacznej intensyfikacji, podobnie jak współpraca między zainteresowanymi organami w dziedzinie egzekwowania przepisów o prawach własności intelektualnej. W dziedzinie *polityki konkurencji* ustawodawstwo jest dostosowane w szerokim zakresie, a odpowiednie struktury administracyjne istnieją i działają sprawnie. Litwa powinna nadal rozwijać doświadczenia dotyczące właściwego funkcjonowania i wdrażania swoich przepisów prawnych. Rada ds. konkurencji powinna się bardziej skoncentrować na polityce sankcji prewencyjnych w dziedzinie antymonopolowej oraz skupić uwagę na pomocy dla ratowania przedsiębiorstw i ich restrukturyzacji.

Gdy chodzi o *podatki*, Litwa osiągnęła znaczący poziom dostosowania, a potencjał administracyjny istnieje, choć wymaga dalszego wzmocnienia. Litwa osiągnęła znaczący postęp w dostosowywaniu swojego ustawodawstwa podatkowego, chociaż konieczne są dalsze działania dotyczące podatku VAT i akcyzowego. Reforma administracji podatkowej także przynosi znaczące efekty. W obszarze *unii celnej* Litwa osiągnęła wysoki poziom dostosowania, a potencjał administracyjny już częściowo istnieje. Jednakże konieczne są dalsze działania w zakresie wzmocnienia współpracy między poszczególnymi instytucjami oraz wdrażania obowiązujących przepisów dotyczących oszustw, praw własności intelektualnej i antykorupcyjnych. W tych dziedzinach należy podjąć szczególne wysiłki, tak aby zapewnić odpowiednie systemy informatyczne, które umożliwią wymianę danych ze Wspólnotą Europejską oraz jej państwami członkowskimi.

W dziedzinie *rolnictwa* transpozycja ustawodawstwa postępuje zadowalająco. Odpowiednie struktury administracyjne częściowo już istnieją, lecz konieczne są dalsze ulepszenia. Litwa powinna się skoncentrować na wzmocnieniu punktów kontroli granicznej, Zintegrowanego Systemu Zarządzania i Kontroli, poprawie zdolności administracyjnej w zarządzaniu Wspólną Polityką Rolną, wzmocnieniu agencji odpowiedzialnej za realizację płatności, modernizacji przedsiębiorstw oraz usuwaniu odpadów zwierzęcych.

Jeśli chodzi o *rybołówstwo*, ustawodawstwo zostało w znacznym zakresie dostosowane, chociaż nadal istnieją luki, szczególnie dotyczy to rynku i polityki strukturalnej. Struktury administracyjne zostały częściowo utworzone. Konieczne są dalsze działania w celu

rozwijania rynku oraz polityk strukturalnych, jak również wzmocnienia funkcji kontrolnych i inspekcyjnych. Należy zamknąć proces tworzenia rejestru statków.

Ustawodawstwo w dziedzinie *transportu* jest obecnie w znacznym stopniu zgodne ze wspólnotowym dorobkiem prawnym, chociaż niezbędne są dalsze działania w odniesieniu do transportu kolejowego. Odpowiednie ustawy ramowe zostały przyjęte i tylko pewna liczba przepisów wykonawczych pozostaje do wdrożenia. Struktury administracyjne w znacznej części już istnieją, lecz wymagają dalszego wzmocnienia. W dziedzinie *energii* Litwa osiągnęła wysoki poziom dostosowania ustawodawstwa; odpowiednie struktury administracyjne w znacznej części powstały, ale wymagają wzmocnienia. Osiągnięto znaczny postęp, gdy chodzi o wewnętrzny rynek energii. W kwestiach bezpieczeństwa jądrowego Litwa podjęła bardzo istotne działanie, potwierdzając formalnie, że blok 1 elektrowni jądrowej w Ignalinie zostanie zamknięty przed rokiem 2005, oraz zobowiązała się do zamknięcia bloku 2 do 2009 r. Unia Europejska wyraziła gotowość, zgodnie z zasadą solidarności wspólnotowej, do dalszego świadczenia odpowiedniej dodatkowej pomocy wspólnotowej z przeznaczeniem na wyłączenie elektrowni z eksploatacji po przystąpieniu Litwy do Unii. Wysiłki Litwy powinny się obecnie skupić na: zapewnieniu pełnego i niezwłocznego wdrożenia ustawodawstwa, bezpieczeństwie jądrowym obejmującym rychłe zainstalowanie odrębnego drugiego systemu zabezpieczeń w bloku 2 elektrowni jądrowej w Ignalinie, przygotowaniu do wyłączenia jej z eksploatacji oraz wzmocnieniu zdolności administracyjnej, szczególnie organu regulacji energetyki i organu do spraw bezpieczeństwa jądrowego.

W obszarze *polityki społecznej* ustawodawstwo zostało transponowane w znacznym stopniu, a odpowiednie struktury administracyjne już istnieją, lecz wymagają wzmocnienia. Postęp odnotowano wraz z przyjęciem Kodeksu pracy oraz nowych przepisów dotyczących umów zbiorowych. Litwa powinna zakończyć transpozycję i efektywne wdrożenie wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinach zdrowia publicznego i bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym, poprzez wzmocnienie odpowiednich instytucji, powinna rozwijać dialog społeczny i ochronę społeczną, jak również nadal wzmacniać struktury administracyjne zarządzające wsparciem ze strony Europejskiego Funduszu Społecznego. W obszarze *środowisko* transpozycja osiągnęła stosunkowo dobry poziom, lecz wdrażanie nie jest jeszcze w pełni zadowalające. Litwa powinna się skoncentrować na zakończeniu transpozycji prawa oraz wzmocnieniu zdolności administracyjnej. Szczególną uwagę należy poświęcić wdrażaniu wspólnotowego dorobku prawnego dotyczącego gospodarki odpadami, jakości wody, kontroli zanieczyszczeń przemysłowych, substancji chemicznych, organizmów zmodyfikowanych genetycznie oraz ochrony przyrody.

W obszarze dotyczącym *telekomunikacji* Litwa osiągnęła znaczny poziom dostosowania, lecz konieczne jest dokonanie transpozycji przepisów wykonawczych. Potencjał administracyjny już istnieje, lecz nie jest w pełni wykorzystywany. Niezależność organu regulacji łączności została w poważny sposób wzmocniona. Konieczne są działania prowadzące do zakończenia dostosowywania ustawodawstwa oraz przygotowań do pełnej liberalizacji, jak również mające na celu wzmocnienia zdolności administracyjnej organu regulacyjnego.

W obszarze *wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych* Litwa osiągnęła wysoki poziom dostosowania ustawodawstwa. Struktury administracyjne zasadniczo istnieją, chociaż konieczne są działania w tej kwestii. Litwa zaktualizowała i nadal wdraża Plan działania Schengen. Litwa powinna skoncentrować swoje działania na zakończeniu

dostosowania (szczególnie w zakresie wiz, przepisów dorobku Schengen, azylu, procedur prania brudnych pieniędzy oraz ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich), jak również na wzmacnianiu instytucji egzekwujących prawo, szczególnie dotyczy to ochrony danych, ochrony granic zewnętrznych oraz zwalczania korupcji.

W obszarze *polityki regionalnej i koordynacji instrumentów strukturalnych* ramy instytucjonalne w zasadzie zostały stworzone, lecz zdolność administracyjna oraz przygotowanie techniczne projektów nie osiągnęło jeszcze wymaganego poziomu. Został wzmocniony potencjał administracyjny, a współpraca międzyresortowa udoskonalona. Został również osiągnięty postęp w sprawach programowania i partnerstwa. Litwa powinna skupić działania na uzupełnieniu dokumentów programowania, określających docelowe struktury wykonawcze, oraz wzmacnianiu zdolności administracyjnej, szczególnie w odniesieniu do przygotowania technicznego projektów kwalifikujących się do finansowania ze środków wspólnotowych, na monitorowaniu, zarządzaniu finansowym i kontroli.

W dziedzinie *kontroli finansowej*, mimo trwającej transpozycji wspólnotowego dorobku prawnego, konieczne są dalsze działania w celu skonsolidowania przepisów prawnych dotyczących publicznej kontroli wewnętrznej w jednolitą ustawę. Struktury administracyjne częściowo już istnieją, choć nie w pełni właściwie funkcjonują. Powinny one być istotnie wzmocnione, w celu efektywnego wdrażania skonsolidowanego ustawodawstwa. Prace nad podręcznikami do audytu, jakie są prowadzone, powinny zostać zakończone. Pełne wdrożenie środków przewidzianych w Planie działania w odniesieniu do wdrażania metodologii zarządzania finansowego oraz kontroli, audytu wewnętrznego w ramach instytucji rządowych oraz szkolenia personelu potrwa jeszcze przez pewien czas, lecz pozwoli to na wyeliminowanie istniejących luk w potencjale administracyjnym i wykonawczym w zakresie wspólnotowego dorobku prawnego. W dziedzinie przepisów finansowych i budżetowych ramy prawne w zasadzie już istnieją, lecz potencjał administracyjny powinien być jeszcze ulepszony, szczególnie gdy chodzi o obliczanie, kontrolę i zapewnianie własnych zasobów przed przystąpieniem.

Co się tyczy potencjału administracyjnego, Litwa osiągnęła wystarczającą, chociaż raczej kruchą zdolność do zapewnienia efektywnego wdrażania i egzekwowania wspólnotowego dorobku prawnego, szczególnie w dziedzinie rynku wewnętrznego oraz różnych polityk wspólnotowych. Litwa powinna zapewnić, aby jej struktury administracyjne były w pełni funkcjonalne, zwłaszcza zaś zagwarantowały jednolite i prowadzone w przewidywalny sposób wdrażanie wspólnotowego dorobku prawnego. Na szczególną uwagę zasługują struktury, jakie są niezbędne do wdrożenia tej części wspólnotowego dorobku prawnego, który będzie mieć zastosowanie dopiero po przystąpieniu, szczególnie w odniesieniu do solidnego i efektywnego zarządzania funduszami WE.

W ramach negocjacji akcesyjnych z Litwą zamknięto tymczasowo 28 rozdziałów. Litwa generalnie spełnia zobowiązania, jakie podjęła podczas negocjacji. Jednakże pojawiły się pewne opóźnienia w odniesieniu do *rybołówstwa* (zakończenie procesu tworzenia rejestru statków rybackich), *statystyki* (przeprowadzenie spisu rolnego) oraz *środowiska* (ustawodawstwo dotyczące opakowań i środków biobójczych); zagadnienia te wymagają stałej uwagi.

Mając na względzie postęp osiągnięty od czasu wydania Opinii, poziom dostosowania i potencjał administracyjny, jakie Litwa osiągnęła na tym etapie, jak również dotychczasowe osiągnięcia Litwy we wdrażaniu zobowiązań podjętych w trakcie negocjacji, Komisja

uważa, że Litwa będzie zdolna do przyjęcia na siebie zobowiązań wynikających z członkostwa, zgodnie z przyjętym harmonogramem. W okresie poprzedzającym przystąpienie Litwa powinna kontynuować przygotowania, zgodnie ze zobowiązaniami podjętymi w trakcie negocjacji akcesyjnych.

6.8 Malta

Komisja wielokrotnie stwierdzała, że Malta spełnia kryteria polityczne. Wniosek taki wynikał z poprzednich raportów okresowych i został potwierdzony w ciągu ostatniego roku. Malta nadal spełnia kopenhaskie kryteria polityczne.

Malta podjęła kolejne środki w celu poprawy poziomu służby cywilnej, jak również systemu sądownictwa.

Na Malcie nadal są przestrzegane prawa człowieka i podstawowe wolności. Osiągnęła ona dalszy postęp, a to dzięki poprawie systemu prawnego w dziedzinie azylu, zwalczania rasizmu i handlu ludźmi.

Malta ma dobrze funkcjonującą gospodarkę rynkową oraz powinna być zdolna do sprostania presji konkurencyjnej i siłom rynkowym wewnątrz Unii.

W zaktualizowanej wersji Opinii z 1999 r. już wyrażono uznanie dla reform ekonomicznych podjętych przez władze maltańskie w kontekście przystąpienia do UE. Od czasu wydania powyższego dokumentu przestrzeganie przez władze maltańskie wymogów ekonomicznych odnoszących się do przystąpienia do UE zostało utrzymane na tym samym poziomie.

Poprawy wymaga zarządzanie makroekonomiczne, poprzez zmniejszenie ogólnego deficytu oraz reformę wydatków publicznych, w celu zapewnienia średnioterminowej równowagi fiskalnej. Większy postęp można osiągnąć w dziedzinie restrukturyzacji dużych, przynoszących straty przedsiębiorstw państwowych oraz przedsiębiorstw użyteczności publicznej. Należy skoncentrować uwagę na kontroli nieprzynoszących zysków pożyczek w sektorze bankowym.

Od czasu opublikowania zaktualizowanej Opinii Malta osiągnęła zasadniczy postęp w dostosowywaniu swojego prawa do *acquis* oraz znacznie udoskonaliła swój potencjał administracyjny, szczególnie w odniesieniu do *swobodnego przepływu towarów, statystyki, telekomunikacji, polityki regionalnej, wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych oraz kontroli finansowej*. Odnotowano postęp, chociaż nierównomierny, we wszystkich pozostałych dziedzinach wspólnotowego dorobku prawnego.

W ciągu ostatniego roku Malta osiągnęła znaczący postęp dostosowawczy w dziedzinach *swobodnego przepływu usług, środowiska oraz unii celnej*, jak również dalszy postęp w innych dziedzinach, szczególnie w odniesieniu do *swobodnego przepływu towarów, swobodnego przepływu osób oraz statystyki*. Nadal doskonaliła swój potencjał administracyjny, szczególnie w dziedzinach standaryzacji i nadzoru rynku, *statystyki, polityki regionalnej, wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych oraz kontroli finansowej*. Jeśli jednak chodzi o rolnictwo, rybołówstwo, transport oraz politykę społeczną, postęp był ograniczony.

Ogólnie rzecz biorąc, Malta osiągnęła istotny poziom dostosowania do *acquis* w wielu dziedzinach i jest poważnie zaawansowana, jeśli chodzi o potencjał administracyjny służący wdrażaniu prawa wspólnotowego w wielu dziedzinach. Konieczne są dalsze wysiłki, szczególnie w obszarach *rolnictwo* i *środowisko*. Szczegółowe plany już zostały uzgodnione, głównie w trakcie negocjacji i w ramach planów działań, tak aby wyeliminować pozostałe luki.

W sprawach rynku wewnętrznego osiągnięto znaczący postęp legislacyjny w zakresie *swobodnego przepływu towarów*. Malta osiągnęła wysoki poziom dostosowania do *acquis* w tej dziedzinie. Malta powinna zakończyć proces dostosowania swojego ustawodawstwa dotyczącego zamówień publicznych, zwłaszcza w zakresie systemu środków odwoławczych oraz organów prawa publicznego. Jej potencjał administracyjny w tej dziedzinie jest – ogólnie rzecz biorąc – właściwy. W obszarze *swobodnego przepływu osób* odnotowano postęp w przyjmowaniu przepisów prawnych dotyczących wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych. Dostosowanie jest jednak nadal niepełne co do praw obywatelskich i swobodnego przepływu pracowników. Malta uczyniła postępy w obszarach *swobodnego przepływu usług i kapitału*, obejmujące zwłaszcza usługi finansowe i ochronę danych, jednakże konieczne są dalsze dostosowania legislacyjne, co szczególnie dotyczy prawa działalności gospodarczej oraz swobody świadczenia usług. W dziedzinie *prawa spółek* zanotowano nieznaczny postęp w ciągu ostatniego roku. Aby osiągnąć pełną zgodność swego prawa z *acquis*, Malta nadal powinna transponować niektóre dyrektywy dotyczące praw własności intelektualnej i przemysłowej. W zakresie polityki *konkurencji* Malta poczyniła postępy we wdrażaniu norm dotyczących pomocy państwa, lecz powinna przyjąć odpowiednie przepisy o przedsiębiorstwach państwowych. Niezbędne jest zapewnienie zgodności pomocy przyznawanej stoczniom. Potencjał administracyjny Rady ds. Konkurencji oraz organu zajmującej się kontrolą pomocy świadczonej przez państwo powinien osiągnąć zadowalający poziom, o ile będą kontynuowane działania zmierzające do ich wzmocnienia.

W sprawach *podatków* Malta osiągnęła wysoki poziom dostosowania co do akcyzy, lecz konieczne jest dalsze dostosowanie dotyczące VAT-u (zakres transakcji zwolnionych) oraz Kodeksu postępowania w dziedzinie podatków bezpośrednich. Potencjał administracyjny jest zadowalający w zakresie podatku VAT i podatku bezpośredniego, lecz konieczne są działania dotyczące akcyzy. W dziedzinie *unii celnej*, po przyjęciu nowego Kodeksu celnego, maltańskie ustawodawstwo celne jest obecnie w znacznym stopniu zgodne z *acquis*, a potencjał administracyjny ma szansę spełnić wymagania w tej dziedzinie.

W ciągu ostatniego roku odnotowano nieznaczny postęp w obszarze *polityka transportowa*, głównie w transporcie morskim. Malta powinna dokonać transpozycji znacznej części *acquis*. Po wdrożeniu przez Maltę stosownego planu działań odnotowano poprawę w zakresie bezpieczeństwa morskiego. Potencjał administracyjny wymaga wzmocnienia. Działania w zakresie bezpieczeństwa morskiego powinny być prowadzone w sposób umożliwiający usunięcie z tzw. czarnej listy paryskiego Memorandum o porozumieniu. Morski plan działań wprowadził wiele ulepszeń w tej dziedzinie, niemniej działania powinny być kontynuowane. W dziedzinie *energii* Malta osiągnęła postęp w transpozycji *acquis*, szczególnie w zakresie wydajności energetycznej. Ostatnio odnotowany postęp, szczególnie w dziedzinie wewnętrznego rynku energii, powinien być kontynuowany, tak by dostosować maltańskie ustawodawstwo w tej dziedzinie do prawa wspólnotowego. Potencjał administracyjny powinien być wzmocniany.

W dziedzinie *rolnictwa* odnotowano pewne postępy legislacyjne, natomiast niewiele zrobiono w zakresie zwiększenia potencjału administracyjnego. Malta nadal powinna przyjąć wiele elementów *acquis* z zakresu rolnictwa. Zdolność do wdrożenia wspólnotowego dorobku prawnego jest wciąż powodem do szczególnego niepokoju. Zdolność ta powinna zostać wzmocniona, co powinno być traktowane jako zadanie priorytetowe. W szczególności Malta powinna zwiększyć potencjał administracyjny w zakresie wdrażania Wspólnej Polityki Rolnej oraz programów WE dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, jak również udoskonalic przepisy dotyczące inspekcji weterynaryjnej i fitosanitarnej, a także przepisy o kontroli granicznej. Podjęto działania, których celem jest utworzenie zintegrowanego systemu kontroli administracyjnej oraz agencji płatności, przeznaczono też środki na wzmocnienie potencjału administracyjnego w zakresie rozwoju wsi. Jednakże kompleksowy plan dotyczący wzmocnienia zdolności administracyjnej w tej dziedzinie nie został – jak dotychczas – przyjęty. Działania na rzecz wzmocnienia potencjału administracyjnego oraz znoszenia podatków powinny być intensywnie kontynuowane. W obszarze *rybołówstwo* Malta powinna również doprowadzić do końca proces dostosowywania prawa do *acquis* oraz do pełnego wdrożenia planów znacznego wzmocnienia potencjału administracyjnego. Aktualne plany, których celem jest wzmocnienie departamentu rybołówstwa, to kroki we właściwym kierunku. Konieczne są jednak dalsze wysiłki w tej dziedzinie.

Malta osiągnęła pewien postęp w dziedzinie *polityki społecznej*, głównie w kwestii bezpieczeństwa i higieny pracy. Dostosowanie do *acquis* jest niewystarczające w dziedzinie prawa pracy oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn. Malta ma szansę osiągnięcia odpowiednich zdolności do wdrażania przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, o ile będzie konsekwentnie prowadziła obecne działania. Konieczne jest wzmocnienie zdolności w zakresie zdrowia publicznego. Odnotowano dalszy postęp w dziedzinie *polityki regionalnej*, w przypadku której wprowadzono ogólne ramy prawne w celu wdrożenia funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Malta powinna zakończyć prace nad jednolitym dokumentem programowania. Jeśli chodzi o potencjał administracyjny, to określone organy uczestniczące w procesie wdrażania przepisów muszą zostać wzmocnione. W zakresie *środowiska* osiągnięto znaczący postęp legislacyjny, lecz Malta powinna dążyć do przyspieszenia procesu dostosowawczego. Powinna też poważnie wzmocnić swój potencjał administracyjny w tej dziedzinie. W tym celu zasadnicze znaczenie ma wdrożenie przez Maltę planu dotyczącego zwiększenia zatrudnienia we właściwych organach w tej dziedzinie (głównie w maltańskim Urzędzie ds. Ochrony Środowiska i Planowania) oraz ugruntowanie praktyk dotyczących wydawania pozwoleń i inspekcji. Powyższe plany powinny być ściśle przestrzegane.

Malta osiągnęła znaczący poziom dostosowania do prawa wspólnotowego w zakresie *telekomunikacji* (choć konieczne są dalsze wysiłki) oraz w obszarze *kultura i polityka audiowizualna*. Potencjał administracyjny Malty w powyższych dziedzinach jest w zasadzie odpowiedni.

W dziedzinie *wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych* osiągnięto postęp, szczególnie jeśli chodzi o dorobek prawny dotyczący azylu, ochrony danych, polityki wizowej oraz prania brudnych pieniędzy, jak również dzięki przyjęciu Planu działania Schengen i wzmocnieniu administracyjnemu w obszarze kontroli granic oraz azylu. Malta osiągnęła znaczący poziom dostosowania do *acquis*, lecz konieczny jest postęp w zakresie imigracji i współpracy sądowej. Potencjał administracyjny w tej dziedzinie jest generalnie odpowiedni, ale wszystkie aktualne plany dotyczące jego wzmocnienia w dziedzinach ochrony danych, prania brudnych pieniędzy, azylu i kontroli granic powinny zostać zrealizowane.

W dziedzinie *kontroli finansowej* ramy regulacyjne i potencjał instytucjonalny są zasadniczo zadowalające, a kolejne działania powinny się skupić na ostatecznym przyjęciu przepisów dotyczących zwalczania oszustw i ochrony interesów finansowych WE. W dziedzinie *statystyki* potencjał administracyjny jest zasadniczo odpowiedni i Malta jest na dobrej drodze do pełnego dostosowania metodologii do standardów WE, pod warunkiem kontynuowania aktualnie prowadzonych działań.

Ogólnie rzecz biorąc, o ile wdrożony zostanie plan dotyczący wzmocnienia potencjału administracyjnego, Malta będzie zdolna skutecznie wdrażać *acquis* oraz we właściwy sposób uczestniczyć w procesach podejmowania decyzji w Unii. Zdolność Malty do zapewnienia solidnego, efektywnego i kontrolowanego zarządzania funduszami WE jest generalnie dobra i powinna być w pełni dostosowana po zrealizowaniu planów dotyczących organu odpowiedzialnego za zwalczanie oszustw i ochronę interesów finansowych WE.

Podczas negocjacji akcesyjnych zamknięto tymczasowo 25 rozdziałów. Malta w zasadzie przestrzega zobowiązań, jakie podjęła podczas negocjacji. Jednakże pewne opóźnienia wystąpiły w dziedzinach *swobodnego przepływu osób* (prawa obywatelskie oraz swobodny przepływ pracowników), *rybołówstwa* (kontrola statków, polityka rynkowa), *rolnictwa* (utworzenie Agencji Płatności), *polityki transportowej* (transport drogowy i morski) oraz *polityki społecznej i zatrudnienia* (prawo pracy i równe traktowanie kobiet i mężczyzn). Zagadnienia te będą przedmiotem dalszych działań.

Mając na uwadze postęp osiągnięty od czasu opublikowania zaktualizowanej Opinii w 1999 r., poziom dostosowania i potencjał administracyjny, jakie Malta osiągnęła dotychczas, a także jej osiągnięcia we wdrażaniu zobowiązań podjętych w trakcie negocjacji, powinna ona być zdolna do przyjęcia na siebie zobowiązań wynikających z członkostwa zgodnie z przewidywanym harmonogramem. W okresie poprzedzającym przystąpienie Malta powinna kontynuować przygotowania, zgodnie ze zobowiązaniami przyjętymi podczas negocjacji akcesyjnych.

6.9. Polska

W swojej Opinii z 1997 r. Komisja stwierdziła, że Polska spełnia kryteria polityczne. Od tego czasu Polska poczyniła znaczące postępy w dalszej konsolidacji i pogłębianiu stabilności swoich instytucji gwarantujących demokrację, prawa, prawa człowieka oraz poszanowanie i ochronę mniejszości. Zostało to potwierdzone w ciągu ostatniego roku. Polska nadal spełnia kopenhaskie kryteria polityczne.

Wzmocnienie potencjału administracyjnego w służbie cywilnej jest ważnym zagadnieniem. Ostatnie zmiany w tej dziedzinie przyniosły mieszane wyniki i konieczne są dalsze wysiłki. W dziedzinie administracji publicznej postęp we wdrażaniu ustawy o służbie cywilnej z 1999 r. został ograniczony ze względu na czasowe zawieszenie systemu rekrutacji w drodze otwartych konkursów. Istotne jest, aby tempo wdrażania, szczególnie w odniesieniu do rekrutacji, zostało przyspieszone, tak aby zapewnić istnienie niezależnej, dobrze wyszkolonej i opłacanej służby cywilnej w chwili przystąpienia.

Polska zrobiła postępy w reformie sądownictwa oraz tworzeniu warunków, które pozwolą ograniczyć najpoważniejsze tzw. wąskie gardła w postępowaniu sądowym. Wysiłki powinny być obecnie skoncentrowane na tym, aby dotychczasowy postęp przyniósł oczekiwane

rezultaty, jeśli chodzi o poprawę efektywności sądownictwa. Podejmowane aktualnie działania w zakresie immunitetu sędziowskiego powinny być kontynuowane. Podobny priorytet należy nadać szkoleniu sędziów, szczególnie w zakresie prawa wspólnotowego. Chociaż stale są prowadzone działania w tym zakresie, należy przygotować zrównoważony, spójny program szkolenia.

Korupcja jest nadal powodem poważnego zaniepokojenia. Przyjęto wszechstronną strategię jej zwalczania. Wymagane są znaczące działania, które przyniosłyby rzeczywiste efekty, zwłaszcza w zakresie rozwoju kultury politycznej, administracyjnej i gospodarczej, która potrafiłaby oprzeć się korupcji.

Polska nadal przestrzega praw człowieka i podstawowych wolności.

Już w Opinii z 1997 r. podkreślono wysiłki podjęte przez władze polskie w ramach wszechstronnej transformacji gospodarki. Od tego czasu, mimo wyzwań międzynarodowej sytuacji ekonomicznej, stan gospodarki poprawił się. Osiągnięto stabilizację makroekonomiczną, kontynuowano reformy, a dążenie polskich władz do spełnienia wymogów ekonomicznych przystąpienia do UE zostało utrzymane.

Stwierdza się więc, że Polska jest krajem o funkcjonującej gospodarce rynkowej. Kontynuacja obecnych reform powinna umożliwić Polsce sprostanie presji konkurencji i siłom rynkowym wewnątrz Unii.

Dalsze udoskonalenia mogą zostać podjęte w dziedzinie polityki fiskalnej – poprzez wdrożenie nowych norm dotyczących wydatków rządowych na wszystkich szczeblach administracji, w ramach szerszej, strukturalnej reformy finansów publicznych, która ma na celu polepszenie konsolidacji fiskalnej. Należy też zakończyć restrukturyzację i prywatyzację, przede wszystkim w przemyśle ciężkim, sektorze finansowym, sektorze dystrybucji energii i w rolnictwie. Udoskonalenia wymagają również procedury upadłościowe oraz system ksiąg wieczystych. I wreszcie, należy utrzymać niezależność banku centralnego, tak aby zapewnić stabilność makroekonomiczną oraz zaufanie inwestorów.

Postępy Polski od czasu opublikowania Opinii cechował słaby początek, po którym nastąpiło przyspieszenie w zakresie przyjmowania ustawodawstwa. W rezultacie większość podstawowego *acquis* została już przyjęta, chociaż w niektórych dziedzinach istnieją znaczące luki w wydawaniu przepisów wykonawczych, na przykład w weterynarii, ochronie środowiska i bezpieczeństwie żywności. Od czasu Opinii znacząco wzmocniono potencjał administracyjny, lecz postęp nie był aż tak dynamiczny jak w przypadku dostosowania ustawodawstwa.

W ciągu ostatniego roku Polska osiągnęła postęp w zakresie dostosowywania ustawodawstwa, szczególnie w dziedzinie transportu oraz swobodnego przepływu osób. Istnieją znaczne różnice między poszczególnymi sektorami dotyczące działań w zakresie przyjmowania przepisów wykonawczych. Rozwój potencjału administracyjnego odzwierciedlał postęp we wdrażaniu przepisów wykonawczych.

Ogólnie rzecz biorąc, Polska osiągnęła wysoki poziom dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego w wielu dziedzinach i jest wysoce zaawansowana, jeśli chodzi o zapewnienie odpowiedniego potencjału administracyjnego do wdrażania *acquis* w wielu

obszarach, choć konieczne są dalsze wysiłki w horyzontalnym wzmacnianiu potencjału administracyjnego, a w wielu sektorach także w dostosowywaniu prawa. W celu wyeliminowania istniejących luk zostały już uzgodnione szczegółowe plany, przede wszystkim podczas negocjacji oraz w Planie działania.

Jeśli chodzi o rynek wewnętrzny, w dziedzinie *swobodnego przepływu towarów* osiągnięto znaczący postęp w ciągu ostatnich dwóch lat, szczególnie dzięki wprowadzeniu niezbędnego ustawodawstwa ramowego oraz rozwoju struktur instytucjonalnych potrzebnych do jego wdrażania. Dotychczas osiągnięto wysoki poziom dostosowania ustawodawstwa, a jeśli chodzi o potencjał administracyjny, poziom dostateczny. Kształtowanie ustawodawstwa w dziedzinie nadzoru rynku powinno się opierać na wzmacnianiu niezbędnego potencjału administracyjnego. W dziedzinie bezpieczeństwa żywności nie odnotowano postępu w przyjmowaniu przepisów wykonawczych, uznanych za niezbędne w ostatnim Okresowym Raporcie, a potencjał administracyjny pozostaje słaby. Konieczne są również dalsze prace w celu zapewnienia gotowości struktur do wdrażania *acquis* w dziedzinie zamówień publicznych. Osiągnięto wysoki ogólny poziom dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego i rozwinięto znaczny potencjał administracyjny w dziedzinie *swobodnego przepływu osób*. W dziedzinie *swobodnego przepływu usług*, generalnie, osiągnięto właściwy poziom dostosowania oraz solidny potencjał administracyjny. Jednakże konieczne są dalsze działania w dostosowywaniu obowiązującego ustawodawstwa dotyczącego bankowości, ubezpieczeń i papierów wartościowych. Uzgodniono program działań mający na celu rozwiązanie powyższych trudności. W rezultacie zaleceń grupy przeglądowej Polska przedstawiła plan działań, jednakże pozostaje kilka kwestii problematycznych, np. wymogi językowe o charakterze dyskryminacyjnym, utrudnienia związane ze strukturami administracyjnymi i zapewnianie niezależności struktur nadzorczych. Polska odnotowuje stały postęp w sferze *swobodnego przepływu kapitału*, zarówno w dostosowywaniu ustawodawstwa, jak również w rozwijaniu niezbędnych struktur administracyjnych. Polska w dużym stopniu osiągnęła zgodność *prawa spółek* ze wspólnotowym *acquis*. Systematyczny postęp osiągnięto we wzmacnianiu potencjału administracyjnego, który ma już rozsądny poziom, z wyjątkiem wdrażania przepisów dotyczących własności intelektualnej. Budowa potencjału administracyjnego ma szczególne znaczenie dla zapewnienia efektywnego wdrażania przepisów prawnych. W dziedzinie *konkurencji* proces dostosowawczy jest prawie zakończony, chociaż pozostają pewne luki w zakresie pomocy państwa. Dotychczasowe działania koncentrowały się na tworzeniu wiarygodnej praktyki wdrażania przepisów w dziedzinie pomocy państwa. Powyższe wysiłki powinny być kontynuowane i zintensyfikowane, ze szczególnym uwzględnieniem pilnej restrukturyzacji sektora hutnictwa stali, w którym pomoc może być udzielana tylko wówczas, gdy zostanie uzgodniony akceptowalny program ogólnej restrukturyzacji, obejmujący środki niezbędne do osiągnięcia rentowności oraz redukcji zdolności produkcyjnych.

W dziedzinie *telekomunikacji* Polska czyniła stałe postępy, od czasu wydania Opinii, w dostosowywaniu przepisów do wspólnotowego dorobku prawnego oraz w liberalizacji swojego rynku. W ciągu ostatniego roku poprawiło się wdrażanie obowiązującego ustawodawstwa; oczekuje się na dalsze dostosowania prawne.

Jeśli chodzi o *Unię Gospodarczą i Walutową*, dostosowanie jest prawie zakończone, chociaż należy dokonać zmian w prawie w celu zagwarantowania niezależności Narodowego Banku Polskiego, przewidzianej we wspólnotowym dorobku prawnym.

Poczyniono postępy w dostosowywaniu stawek *podatków* pośrednich. Ogólnie Polska osiągnęła odpowiedni poziom dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego oraz umiarkowany poziom zdolności administracyjnej. Konieczne są poważne prace nad uruchomieniem systemów pozwalających na komputerową wymianę danych między WE i Polską do czasu przystąpienia. W obszarze *ceł* sytuacja jest podobna. Osiągnięto dobre wyniki w procesie dostosowania i gorsze we wzmacnianiu instytucji. Utworzenie niezbędnej infrastruktury informatycznej będzie wymagało dalszych zdecydowanych działań, jeśli Polska chce dotrzymać zamierzonych terminów. Konieczne jest zastosowanie podejścia, zgodnie z którym uwaga zostanie skoncentrowana na przyspieszeniu prac nad komputeryzacją i wzajemnymi połączeniami elektronicznymi oraz pokonywaniu trudności spowodowanych reorganizacją centralnych służb celnych. Podjęto odpowiednie kroki na rzecz zapewnienia koniecznego finansowania, ale kwestia ta będzie przedmiotem analizy Komisji, która zamierza przedstawić raport z postępów pod koniec I połowy 2003 r. Działania powinny się koncentrować na zakończeniu dostosowania polskiego ustawodawstwa celnego do prawodawstwa wspólnotowego, w szczególności poprzez przyjęcie zmian w Kodeksie celnym, które są obecnie przygotowywane.

Konieczna jest dalsza transformacja w zakresie strategii, prawa oraz struktury w sektorze *rolnictwa*, gdzie ogólna sytuacja, gdy chodzi o dostosowanie ustawodawcze oraz w szczególności o zdolność administracyjną, jest słaba. Odnotowano znaczący postęp w odniesieniu do ustawodawstwa pierwotnego. W sektorze weterynaryjnym dotychczasowe dobre wyniki nie zostały wsparte dalszymi działaniami, co wymaga zwrócenia szczególnej uwagi. Odnotowano pewne działania w rozwiązywaniu poważnych słabości w zdolności administracyjnej. Jednakże działania powyższe należy zintensyfikować, w szczególności na poziomie regionalnym, jeśli mają one przynieść oczekiwane skutki. Konieczne są dalsze poważne działania w zakresie modernizacji przedsiębiorstw oraz zapewnienia odpowiednich przepisów w zakresie kontroli na granicach. Należy w szczególności uruchomić Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli (IACS), jeśli Polska ma być zdolna do efektywnego zarządzania i kontrolowania programów pomocowych w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. Potrzeba taka została uznana poprzez podjęcie działań przez władze polskie. Należy je jednak zintensyfikować.

W sektorze *rybołówstwa* osiągnięto skromny stopień dostosowania. Należy odnotować pewien postęp ustawodawczy oraz podejmowane wysiłki w celu wzmocnienia potencjału administracyjnego na poziomie centralnym, chociaż potencjał na poziomie regionalnym nadal jest niewielki. Konieczne są większe wysiłki na rzecz realizacji celów określonych w planie działań.

W dziedzinie *społecznej* stopień dostosowania różni się znacząco w poszczególnych sektorach. Zwrócono pewną uwagę na zdolność do wdrożenia wspólnotowego dorobku prawnego, lecz prace te powinny zostać zintensyfikowane. Konieczne będzie przeprowadzenie dodatkowych działań, szczególnie w celu dalszego dostosowania i wdrożenia wspólnotowego prawa pracy oraz wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy. Przyjęcie oczekującego ustawodawstwa doprowadzi do znacznego dostosowania w tej dziedzinie. Odnotowano rozwój, gdy chodzi o ustawodawstwo w dziedzinie *polityki regionalnej*. Konieczne jest zwrócenie szczególnej uwagi na szybkie zrealizowanie planów wdrażania oraz dalszego wzmocnienia potencjału administracyjnego, w tym wzmocnienia współpracy międzyresortowej i partnerstwa. W związku z tym cele określone w Planie działania powinny zostać jak najszybciej zrealizowane. Na szczególną uwagę zasługuje techniczne przygotowanie projektów kwalifikujących się do finansowania ze

środków wspólnotowych. Istniejące plany dotyczące wdrażania prawa i osiągnięcia zdolności administracyjnej, włączając zwiększenie kadr w instytucjach zarządzających i instytucji płatniczej, powinny zostać przeprowadzone z należytą dynamiką.

W dziedzinie *środowiska* odnotowano dalszy postęp w zakresie ustawodawstwa, w przypadku którego mamy do czynienia z wysokim poziomem dostosowania. Konieczne jest przyjęcie i wdrożenie niezbędnych przepisów wykonawczych oraz stworzenie towarzyszącego im potencjału administracyjnego, szczególnie na poziomie regionalnym. Ze względu na ograniczony potencjał administracyjny wdrażanie celów określonych w Planie działania powinno się stać przedmiotem szczególnej uwagi. Zapewnienie odpowiednich inwestycji, przewidzianych w planach inwestycyjnych w dziedzinie środowiska, ma również zasadnicze znaczenie.

Sektor *energii* znamionuje zaawansowanie procesu dostosowawczego, a potencjał administracyjny jest odpowiedni. Konieczne jest przeprowadzenie prac w celu dalszego dostosowania obowiązującego ustawodawstwa do wspólnotowego dorobku prawnego, a w szczególności dotyczącego wewnętrznego rynku energii (szczególnie gazu). W sektorze *transportu* także odnotowano właściwy poziom dostosowania. Obecnie należy skupić uwagę na wprowadzeniu niezbędnych przepisów wykonawczych oraz wzmocnieniu potencjału administracyjnego do wdrażania powyższych przepisów. Plan działań określa wiele celów w tym kontekście.

Osiągnięto dalszy postęp w *wymiarze sprawiedliwości i sprawach wewnętrznych*, szczególnie gdy chodzi o Straż Graniczną oraz zarządzanie granicą. Kontynuowano działania mające na celu poprawę sytuacji w odniesieniu do organów egzekwujących prawo, zajmujących się zwalczaniem zorganizowanej przestępczości i narkotyków, a szczególnie policji. Powyższe działania powinny być zintensyfikowane, a odpowiednie zasoby, finansowe i ludzkie, powinny zostać przyznane w celu wdrożenia Planu działania Schengen oraz innych strategii, których realizacja zapewni niezbędny potencjał administracyjny do wdrażania prawa wspólnotowego. Ogólnie rzecz biorąc, poziom dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego jest zadowalający, lecz potencjał administracyjny nie został rozwinięty w tym samym stopniu.

Odnotowano dalsze postępy legislacyjne w zakresie wewnętrznej *kontroli finansowej*, gdzie obecnie mamy do czynienia z odpowiednim poziomem dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego. Stałym wyzwaniem jest uruchomienie niezbędnych mechanizmów kontrolnych poprzez zakończenie dostosowania (PIFC oraz ochrona finansowych interesów WE), uzupełnienie i wzmocnienie wymaganej struktury instytucjonalnej oraz inne działania, głównie w zakresie zarządzania funduszami przedakcesyjnymi i tworzenia niezbędnych struktur i odpowiedniego potencjału administracyjnego do wdrażania przyszłych funduszy strukturalnych, szczególnie dotyczących wewnętrznej kontroli finansowej. Będzie to wymagało intensywnego wcielania w życie postanowień zawartych w planie działań.

Nadal istnieją pewne różnice między postępem w przyjmowaniu ustawodawstwa oraz wzmocnieniem potencjału administracyjnego. Konieczne są dalsze działania w celu stworzenia lub wzmocnienia tego potencjału w wielu dziedzinach, w szczególności w odniesieniu do nadzoru rynku, rolnictwa, bezpieczeństwa żywności, rybołówstwa i polityki regionalnej, w sferze społecznej, w ochronie środowiska i w sprawach celnych oraz w wymiarze sprawiedliwości i sprawach wewnętrznych. Szczególna uwaga jest konieczna w odniesieniu do struktur wymaganych do wdrażania tych części wspólnotowego dorobku prawnego,

które będą stosowane dopiero po przystąpieniu. Szczególne działania należy skupić na dostosowaniach, które mają zasadnicze znaczenie dla wiarygodnego i skutecznego zarządzania funduszami WE.

W trakcie negocjacji akcesyjnych zostało zamkniętych tymczasowo 27 rozdziałów. Polska, generalnie, przestrzega zobowiązań podjętych podczas negocjacji. Jednakże mają miejsce opóźnienia w dziedzinie rolnictwa (wdrożenie systemu identyfikacji i rejestracji zwierząt), rybołówstwa (przyjęcie ustawodawstwa dotyczącego zarządzania zasobami, inspekcji i kontroli oraz w dziedzinie polityki rynkowej), środowiska (przyjęcie przepisów wykonawczych dotyczących jakości wody, kontroli zanieczyszczeń przemysłowych i zarządzania ryzykiem oraz substancji chemicznych). Powyższe zagadnienia wymagają podjęcia pilnych działań.

Mając na uwadze postęp osiągnięty od czasu opublikowania Opinii, poziom dostosowania i potencjał administracyjny, a także postępy, jakie Polska poczyniła dotychczas, oraz poziom wdrożenia przez nią zobowiązań podjętych w trakcie negocjacji, powinna być ona zdolna do przyjęcia zobowiązań wynikających z członkostwa zgodnie z przewidywanym harmonogramem. W okresie poprzedzającym przystąpienie Polska powinna kontynuować przygotowania, zgodnie z zobowiązaniami przyjętymi podczas negocjacji akcesyjnych.

6.10. Rumunia

W swojej Opinii z 1997 r. Komisja stwierdziła, że Rumunia spełnia kryteria polityczne. Od tego czasu kraj ten poczynił znaczne postępy w dalszej konsolidacji i pogłębianiu stabilności swoich instytucji gwarantujących demokrację, rządy prawa, prawa człowieka oraz poszanowanie i ochronę mniejszości. Zostało to potwierdzone w ciągu ostatniego roku. Rumunia nadal spełnia kopenhaskie kryteria polityczne.

Rozpoczęcie realizacji programu reformy administracyjnej jest ważnym krokiem, a zapewnienie pomyślnego wdrożenia powyższej reformy powinno być traktowane jako zadanie priorytetowe. Osiągnięto znaczący postęp w rezultacie decyzji w sprawie demilitaryzacji policji. Zwiększy to odpowiedzialność publiczną funkcjonariuszy policji, chociaż konieczne są dalsze kroki na rzecz zapewnienia proporcjonalności ich działań. Zostały stworzone nowe struktury instytucjonalne służące zwalczaniu korupcji, która nadal daje powody do poważnego niepokoju; należy jednak jeszcze poczekać na efekty podjętych działań.

Rumunia powinna nadal doskonalić procesy podejmowania decyzji oraz mechanizmy legislacyjne. W szczególności zaufanie rządu do rozporządzeń nadzwyczajnych powinno być mniejsze, zdolność zaś parlamentu do kontrolowania ustawodawstwa powinna się zwiększyć. Reforma systemu wymiaru sprawiedliwości jest ograniczona. Brak zasobów oznacza, że system wymiaru sprawiedliwości jest w poważny sposób ograniczony, a zaangażowanie władzy wykonawczej w sprawy sądowe praktycznie nie zostało ograniczone. W celu rozwiązania powyższych problemów sprawa reformy sądownictwa powinna się stać politycznym priorytetem; należy też przygotować strategię, która umożliwi poprawę funkcjonowania systemu sądowniczego.

Rumunia nadal przestrzega praw człowieka i podstawowych wolności. Osiągnęła ona znaczący postęp w dziedzinie ochrony praw dziecka, zmniejszając liczbę dzieci przebywających w domach opieki oraz poprawiając realne warunki życia. Postęp osiągnięto również w promowaniu równych szans między mężczyznami i kobietami; temu procesowi

towarzyszył rozwój struktur, które służą ograniczeniu handlu ludźmi oraz ukształtowaniu ram instytucjonalnych do zwalczania dyskryminacji. Rozwijał się system nadzoru sądowego, chociaż warunki w miejscach odbywania kar pozbawienia wolności nadal są bardzo złe. Należy podjąć dodatkowe wysiłki w celu zwiększenia gwarancji dotyczących wolności słowa.

Pozytywne działania są widoczne w zakresie traktowania mniejszości narodowych. Ustawodawstwo poszerzające urzędowe używanie języków mniejszości zostało wprowadzone stosunkowo łagodnie. Zostały podjęte ważne kroki na drodze do wdrożenia Narodowej strategii polepszenia warunków życia Romów, której celem jest skuteczne zwalczanie dyskryminacji oraz polepszenie warunków życia tej społeczności, chociaż niezbędne są dodatkowe środki finansowe, aby poczynić postępy w tej kwestii.

Rumunia kontynuowała postępy w kierunku funkcjonującej gospodarki rynkowej. Lepsze są perspektywy osiągnięcia tego celu. Zrównoważone i pełne wdrożenie planowanych środków, wraz z zakończeniem realizacji programu reform, powinny pozwolić Rumunii na sprostanie konkurencji i siłom rynkowym wewnątrz Unii w średnim okresie.

W ciągu ostatnich lat osiągnięto pewną, lecz znaczącą stabilizację makroekonomiczną. Bardziej odpowiednie podejście polityczne polega na zmniejszeniu inflacji; przywrócony został wzrost gospodarczy, a pozycja zewnętrzna została utrzymana. Znaczący postęp osiągnięto w tworzeniu niezbędnych instytucji rynkowych. Aktualna restrukturyzacja sektora bankowego, sukcesywna poprawa przepisów regulacyjnych i nadzorczych w odniesieniu do rynków finansowych oraz postępy w prywatyzacji stopniowo zaostrzyły dyscyplinę finansową przedsiębiorstw. Liberalizacja cen i handlu, połączona w ciągu ostatniego roku ze znaczącą rewaloryzacją opłat za energię oraz ważnymi reformami systemu podatkowego, stworzyły warunki do bardziej efektywnego podziału środków. Restrukturyzacja postępuje we właściwy sposób w wielu sektorach.

Aby wykorzystać już osiągnięty postęp, władze powinny przyjąć za priorytet ugruntowanie stabilizacji makroekonomicznej, opartej na dalszym zmniejszaniu inflacji, poprzez stosowanie odpowiednich, uzupełniających się polityk, a zarazem połączenie tych działań z wdrażaniem dyscypliny finansowej przedsiębiorstw. Zobowiązania do ograniczenia wydatków w sektorze publicznym powinny być przestrzegane. Ostatni ostry wzrost podaży pieniądza oraz kredytów wymaga ostrożnej kontroli oraz gotowości do podejmowania niezwłocznych działań. Ustanowienie dyscypliny finansowej przedsiębiorstw wymaga poprawy administracji podatkowej oraz przestrzegania, spójnego i przejrzystego wdrażania ostatnio przyjętych środków, mających na celu zmniejszenie zadłużenia użytkowników energii, zdeterminowanego i przejrzystego wykorzystywania ostatnio przyjętych przepisów prawnych (dotyczących przyspieszonej prywatyzacji) oraz gotowości do likwidacji przynoszących straty przedsiębiorstw. Zakończenie prywatyzacji w sektorze bankowym, stałe reformowanie wydatków publicznych i procedur budżetowych oraz zapewnienie wdrażania ulepszonych ram regulacyjnych i prawnych również wsparłoby kształtowanie funkcjonującej gospodarki rynkowej oraz rozwój zdolności Rumunii, tj. działań niezbędnych do sprostania konkurencji i siłom rynkowym wewnątrz Unii.

Od czasu wydania Opinii w 1997 r. Rumunia czyniła systematyczne postępy w przyjmowaniu wspólnotowego dorobku prawnego. Jednakże w wielu dziedzinach pogłębia się luka między postępem w transpozycji prawa a ograniczonym potencjałem rumuńskiej administracji do wdrażania i egzekwowania nowo przyjętego ustawodawstwa.

W ciągu ostatniego roku Rumunia przyspieszyła proces transpozycji prawa oraz kontynuowała prace, chociaż w wolniejszym tempie, w zakresie rozwoju struktur administracyjnych wymaganych na mocy wspólnotowego dorobku prawnego.

Ogólnie rzecz biorąc oraz mając na uwadze docelową datę przystąpienia Rumunii, postępy tego kraju są umiarkowane, niemniej ustawodawstwo krajowe zostało dostosowane do wspólnotowego dorobku prawnego w wielu dziedzinach. Budowanie potencjału administracyjnego będzie wymagać wszechstronnej reformy strukturalnej zarówno administracji publicznej, jak i systemu sądownictwa.

W obszarze rynku wewnętrznego ramowe ustawodawstwo w dziedzinie tzw. nowego i globalnego podejścia pozwoliło na przyspieszenie dostosowania do specyficznego dla każdego sektora wspólnotowego dorobku prawnego w zakresie *swobodnego przepływu towarów*. Znaczący postęp osiągnięto w tworzeniu organów, które mają zarządzać wspólnotowym dorobkiem prawnym. Dalsze wysiłki powinny się skupić na polepszaniu standaryzacji i certyfikacji, wzmacnianiu systemów nadzoru rynku, restrukturyzacji systemu kontroli żywności oraz efektywnym wdrażaniu przepisów dotyczących zamówień publicznych. Podstawy do osiągania postępu w dziedzinie *swobodnego przepływu osób* zostały już stworzone, chociaż konieczna jest dalsza transpozycja prawa w celu rozwiązania niedoborów w dziedzinie wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych, a potencjał administracyjny powinien zostać wzmocniony we wszystkich obszarach. Znaczące postępy zrobiono w zakresie ułatwienia *swobodnego przepływu usług*, chociaż nowo rozwijane ramy instytucjonalne do nadzorowania usług finansowych nadal powinny być wspierane. Kontynuowano liberalizację w dziedzinie *swobodnego przepływu kapitału*. Rumunia przestrzega harmonogramu zniesienia kontroli wymiany walut oraz innych ograniczeń w przepływach kapitału. Dalsze działania są szczególnie potrzebne w celu dokonania przeglądu ram prawnych w dziedzinie prania brudnych pieniędzy. Rumunia dostosowała swoje przepisy do większej części wspólnotowego dorobku prawnego dotyczącego *prawa spółek*, chociaż piractwo i oszustwa są nadal poważnym problemem i egzekwowanie przepisów powinno zostać ulepszone. W dziedzinie *polityki konkurencji* poczyniono pewne postępy przy transpozycji wspólnotowego dorobku prawnego, głównie w dziedzinie ustawodawstwa antymonopolowego, lecz praktyka egzekwowania przez Rumunię powyższych przepisów, zarówno w odniesieniu do pomocy państwa, jak i ustawodawstwa antymonopolowego, wymaga dalszej poprawy. Restrukturyzacja sektora hutnictwa stalowego będzie musiała być uważnie monitorowana.

Rumunia czyniła stałe postępy w dostosowaniu do wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinie *podatków*, chociaż konieczne są dalsze dostosowania, a zdolność do wdrażania i egzekwowania ustawodawstwa podatkowego pozostaje ograniczona. Mimo wysokiego poziomu harmonizacji ze wspólnotowym dorobkiem prawnym w dziedzinie *celnej*, konieczne są dalsze działania dostosowawcze, podobnie jak wysiłki w celu ograniczenia korupcji w administracji celnej. Należy kontynuować prace nad rozwijaniem systemów informatycznych w celu umożliwienia wymiany skomputeryzowanych danych między Rumunią a WE. W celu rozwinięcia pomyślnej *polityki przemysłowej* oraz promocji *małych i średnich przedsiębiorstw* konieczne są dalsze wysiłki na rzecz uproszczenia i stabilizacji warunków gospodarczych.

Dostosowanie do wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinie polityki rolnej zostało przyspieszone, chociaż rozwojowi legislacyjnemu nie towarzyszy, jak dotychczas, rozwój

struktur administracyjnych zdolnych do efektywnego wdrażania wspólnotowego dorobku prawnego. Reformy strukturalne są wprowadzane powoli. Przepisy dotyczące inspekcji powinny zostać udoskonalone w sektorze fitosanitarnym oraz, jeszcze w szybszym tempie, w sektorze weterynaryjnym. W dziedzinie *rybołówstwa* Rumunia przyjęła niezbędne ustawodawstwo ramowe, chociaż odnotowuje się opóźnienia w tworzeniu niezbędnych struktur administracyjnych.

Rumunia dokonała transpozycji znacznej części wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinie *polityki społecznej i zatrudnienia*. Postęp jest szczególnie znaczący w odniesieniu do kwestii związanych z prawem pracy, równym traktowaniem mężczyzn i kobiet oraz zdrowiem i bezpieczeństwem w pracy.

Postęp w dziedzinie *polityki regionalnej* był powolniejszy. Rumunia nie ma jeszcze jasnej i jednolitej polityki spójności. Rozpoczęto prace nad rozwojem potencjału administracyjnego, lecz niezbędne są stałe wysiłki w celu opracowania systemów zarządzania i wdrażania.

Postęp Rumunii w dziedzinie *transportu* jest niejednorodny. Jest on zadowalający, gdy chodzi o transport drogowy i kolejowy, umiarkowany w sprawach lotnictwa, a ograniczony w przypadku bezpieczeństwa morskiego. Podstawowe problemy, na jakie napotyka Rumunia, to rozwój instytucji zdolnych egzekwować stosowanie ostatnio przyjętych przepisów oraz zapewnienie finansowania dużych inwestycji wymaganych na mocy wspólnotowego dorobku prawnego. Mimo postępów w zakresie dostosowania przepisów prawnych należy rozwiązać wiele trudności strukturalnych w sektorze *energetyki* oraz należy skonsolidować nowe struktury operacyjne. Mimo dokonania transpozycji znacznej części ustawodawstwa w dziedzinie *środowiska* Rumunia nie ma zasobów administracyjnych ani środków finansowych do jego wdrożenia. Przyszłe działania powinny się skupiać w mniejszym stopniu na dostosowaniu ustawodawstwa, a w większym na zdolności do wdrażania, jak również na zagwarantowaniu zasobów służącym inwestycjom w ochronie środowiska. Kontynuowano proces dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinie *ochrony konsumentów*, stworzono struktury wdrażające, chociaż współpraca międzyresortowa powinna być poprawiona.

Osiągnięto stały postęp w dostosowaniach do wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinie *telekomunikacji*, osiągnięto postęp w przygotowywaniu do liberalizacji rynków łączności i usług pocztowych. Przyszłe działania powinny się koncentrować na przekształceniu nowo utworzonego organu regulacyjnego w instytucję rzeczywiście efektywną i niezależną.

Rumunia rozpoczęła wdrażanie reform strukturalnych w dziedzinie *wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych*, chociaż znaczna część prac nadal pozostaje do wykonania; dotyczy to zbliżenia przepisów prawnych, a przede wszystkim wzmocnienia potencjału administracyjnego i sądowiczego. Mimo niedawnych reform, obejmujących przyjęcie Planu działania Schengen, efektywność sił policyjnych jest ograniczona, a infrastruktura graniczna i zarządzanie granicą wymaga poprawy. Konieczna jest realizacja poważnych działań, które zwiększą skuteczność systemu wymiaru sprawiedliwości.

W dziedzinie stosunków zewnętrznych zlikwidowano, co działo się stopniowo, bariery w handlu i Rumunia osiągnęła generalnie wysoki poziom dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego.

Osiągnięto postęp w sprawach *kontroli finansowej*. Wprowadzono nowoczesne systemy zarządzania i kontroli finansowej. Konieczne są dalsze prace w celu ochrony interesów finansowych Wspólnoty, należy wzmocnić potencjał administracyjny w odniesieniu do publicznej wewnętrznej kontroli finansowej oraz należy zagwarantować niezależność Trybunału Obrachunkowego.

Ogólna zdolność administracji publicznej do wdrażania wspólnotowego dorobku prawnego pozostaje nadal ograniczona i stanowi poważną przeszkodę w procesie przygotowawczym do przystąpienia Rumunii. O ile pewna część administracji jest zdolna do efektywnego funkcjonowania, w wielu ważnych sektorach słabość administracji daje powody do poważnego niepokoju. Powyższe problemy wykraczają poza przyjęcie wspólnotowego dorobku prawnego i odnoszą się również do zarządzania finansową pomocą WE. Sprawą tą zaczyna się zajmować rząd, który ogłosił poważny program reform. Jednakże powyższe reformy są dopiero na etapie projektowania i dopiero muszą być przeprowadzone.

W trakcie negocjacji akcesyjnych zamknięto tymczasowo 13 rozdziałów. Zobowiązania podjęte podczas negocjacji, w perspektywie przystąpienia w 2007 r., generalnie są przestrzegane.

6.11. Słowacja

O ile w Opinii z 1997 r. i w Okresowym Raporcie 1998 stwierdzono, że Słowacja nie spełnia kryteriów politycznych, Okresowy Raport 1999 zawierał po raz pierwszy pozytywną ocenę w tym względzie. Od tego czasu kraj ten osiągnął znaczny postęp w dalszej konsolidacji i pogłębianiu stabilności swoich instytucji gwarantujących demokrację, rządy prawa, prawa człowieka oraz poszanowanie i ochronę mniejszości. Zostało to potwierdzone w ciągu ostatniego roku. Słowacja nadal spełnia kopenhaskie kryteria polityczne.

Osiągnięty został postęp dotyczący struktury i funkcjonowania administracji, szczególnie dzięki utworzeniu Urzędu Służby Cywilnej oraz zdecentralizowaniu administracji regionalnej. Pojawiły się opóźnienia we wdrażaniu ustawy o służbie cywilnej. Właściwe funkcjonowanie samorządu może być utrudnione, ponieważ przeniesienie kompetencji władz centralnych na poziom regionalny nie jest przeprowadzane jednocześnie z decentralizacją finansów publicznych.

Podjęto dalsze ważne kroki na rzecz wzmocnienia niezależności systemu wymiaru sprawiedliwości. W szczególności zostały przyjęte zasadnicze akty prawne oraz utworzono Radę Sądownictwa. Nowe przepisy i instytucje powinny być w pełni wykorzystywane w celu zagwarantowania zawodowej bezstronności oraz politycznej neutralności władzy sądowniczej.

Odnotowano pewien postęp w zwalczaniu korupcji (która nadal pozostaje przedmiotem poważnej troski), szczególnie poprzez dalsze wdrażanie odpowiednich planów działań oraz przygotowywanie kodeksów etycznych dla sektora publicznego. Powyższe wysiłki powinny być kontynuowane.

Słowacja nadal przestrzega praw człowieka i podstawowych wolności.

W szczególności wzmocniono legislację oraz administrację w walce z nielegalnym handlem ludźmi. Przyjęto nowe prawo azyłowe, przewidujące między innymi utworzenie nie-

zależnego organu, który będzie działać jako druga instancja w postępowaniu o udzielenie azylu.

Podjęto kolejne ważne kroki, jeśli chodzi o rozwój i praktyczne stosowanie właściwego podejścia w ochronie praw mniejszości. W szczególności został wzmocniony Urząd Pełnomocnika Rządu do spraw Romów, wzmocniono odpowiednią strategię oraz zwiększono środki finansowe. Powyższe działania powinny być kontynuowane i ugruntowane (co powinno być traktowane jako zadanie priorytetowe) w celu efektywnego zwalczania dyskryminacji i polepszenia warunków życia społeczności Romów. Przyjęcie całościowego ustawodawstwa antydyskryminacyjnego byłoby ważnym krokiem w tym zakresie.

Już w Opinii z 1997 r. doceniono wysiłki reformatorskie władz słowackich w kierunku transformacji gospodarki. Od czasu Opinii, mimo pełnej wyzwań międzynarodowej sytuacji ekonomicznej, stan gospodarki poprawił się. Osiągnięto stabilizację makroekonomiczną, przyspieszono reformy, a dążenie władz słowackich do spełnienia wymogów ekonomicznych członkostwa w UE zostało utrzymane.

Stwierdza się więc, że Republika Słowacka ma w pełni funkcjonującą gospodarkę rynkową. Kontynuacja obecnych reform powinna umożliwić Republice Słowackiej sprostanie presji konkurencji i siłom rynkowym wewnątrz Unii.

Można poprawić sytuację makroekonomiczną, która pilnie wymaga przyjęcia środków w celu zmniejszenia deficytu budżetowego oraz deficytu na rachunku obrotów bieżących. Reformy wydatkowania, w szczególności w obszarze emerytalno-rentowym oraz dotacji i gwarancji, mają znaczenie zasadnicze. Problem bezrobocia wymaga realizacji całego wachlarza reform strukturalnych, łącznie z likwidacją antymotywacyjnych skutków systemu ochrony społecznej oraz wprowadzenia bardziej elastycznego prawa pracy. Nadzór sektora finansowego może zostać bardziej wzmocniony. Efektywne wdrażanie ram prawnych gospodarki rynkowej powinno być zintensyfikowane.

Od czasu ogłoszenia Opinii Słowacja zrobiła znaczne postępy w dostosowaniu przepisów prawnych oraz, coraz bardziej, we wzmacnianiu potencjału administracyjnego. Słabości strukturalne, które nadal występują w wielu dziedzinach, takich jak prawo spółek, polityka transportowa, środowisko i kontrola finansowa, są stopniowo likwidowane.

W ciągu ostatniego roku Słowacja poczyniła postępy w dziedzinie dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego oraz wzmocnienia swojego potencjału administracyjnego. Szczególny postęp osiągnięto w dziedzinie swobodnego przepływu towarów, swobody świadczenia usług, rolnictwa, transportu, energii, środowiska oraz wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych. Do sektorów, w których w okresie sprawozdawczym odnotowano jedynie ograniczony postęp, należą polityka regionalna i koordynacja instrumentów strukturalnych.

Ogólnie rzecz biorąc, Słowacja osiągnęła wysoki poziom dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego w wielu dziedzinach, a proces rozwoju potencjału administracyjnego do wdrażania wspólnotowego dorobku prawnego w poważnej liczbie dziedzin jest w miarę zaawansowany, chociaż konieczne są dalsze działania. Szczegółowe plany, służące eliminacji istniejących luk, już zostały uzgodnione, szczególnie w trakcie negocjacji oraz w Planie działania.

W odniesieniu do rynku wewnętrznego Słowacja osiągnęła zadowalający stopień dostosowania. Odnotowano stosunkowo zadowalający poziom zaawansowania w tworzeniu odpowiedniego potencjału administracyjnego. Gdy chodzi o *swobodny przepływ towarów*, dostosowanie zostało w dużej mierze zakończone, a potencjał administracyjny został w szerokim zakresie osiągnięty. Słowackie instytucje w obszarze normalizacji i akredytacji funkcjonują poprawnie. Działania należy skupić na transpozycji pozostałego wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinie żywności oraz na wzmocnieniu właściwych struktur administracyjnych. W szczególności nadal istnieje potrzeba stworzenia odpowiedniej infrastruktury nadzoru oraz wzmocnienia struktur w zakresie zamówień publicznych. W dziedzinie *swobodnego przepływu osób*, gdzie przygotowania są zaawansowane, to jednak ustawodawstwo (w szczególności dotyczące wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych) powinno zostać uzupełnione, a potencjał administracyjny, niezbędny do przyszłego koordynowania systemów zabezpieczenia społecznego, również powinien być wzmocniony. Jeśli chodzi o *swobodę świadczenia usług*, w ostatnim roku osiągnięto znaczny postęp w dziedzinie usług finansowych. Niezależnie od zaawansowanego poziomu dostosowań w tej dziedzinie, Słowacja powinna skupić swoje wysiłki na ich zakończeniu, szczególnie w sektorze ubezpieczeń, oraz na wzmocnieniu struktur administracyjnych, w szczególności w odniesieniu do nadzoru finansowego. Dostosowanie w dziedzinie *swobodnego przepływu kapitału* jest w dużej mierze zaawansowane; Słowacja powinna skupić swoje wysiłki zwłaszcza na wzmocnieniu potencjału administracyjnego do zwalczania procederu prania brudnych pieniędzy.

W odniesieniu do prawa spółek Słowacja osiągnęła zadowalający poziom dostosowania, jak również odnotowano zadowalający poziom zaawansowania pod względem przygotowań administracyjnych. Trzeba w szczególności odnotować postęp, jaki w ciągu ostatniego roku osiągnięto w legislacji z dziedziny znaków handlowych, projektów i patentów. Struktury administracyjne do zwalczania piractwa i podrabiania towarów powinny zostać wzmocnione. Gdy chodzi o *politykę konkurencji*, osiągnięto znaczny poziom dostosowania, a utworzone struktury administracyjne już funkcjonują. W ciągu ostatniego roku została wprowadzona praktyka wdrażania przepisów. Jednak zasady przyznawania pomocy państwa w sektorze stalowym są niezgodne z protokołem 2 do Układu Europejskiego. Jednakże potencjał administracyjny w dziedzinie pomocy państwa, jak również w dziedzinie przepisów antymonopolowych powinien być sukcesywnie wzmocniany.

W rolnictwie Słowacja odnotowała postęp w transpozycji i wdrażaniu wspólnotowego dorobku prawnego. W ciągu ostatniego roku w szczególności został osiągnięty wysoki poziom dostosowania w dziedzinach przepisów fitosanitarnych i weterynaryjnych. Wzmocnienie administracyjne wymaga stałej uwagi. Niezbędne są działania na rzecz rozbudowy i właściwego funkcjonowania punktów kontroli granicznej. Należy zmodernizować przedsiębiorstwa przetwarzające żywność. Niezbędne są poważne działania na rzecz powołania sprawnie funkcjonalnego Zintegrowanego Systemu Zarządzania i Kontroli (IACS). Przygotowano harmonogram eliminowania niedostatków w tworzeniu IACS.

Dostosowanie ustawodawcze i przygotowania administracyjne w dziedzinie energii są zaawansowane. Ogólna zdolność administracyjna powinna być nadal wzmocniana. W odniesieniu do energii jądrowej Słowacja zobowiązała się do zamknięcia dwóch reaktorów V1 w Buhunicach – odpowiednio do roku 2006 i 2008. Słowacja powinna dopracować projekty, aby zapewnić sprawny demontaż dwóch reaktorów. W *polityce transportowej* Słowacja w znacznym stopniu dostosowała swoje przepisy prawne do wspólnotowego dorobku prawnego. Podjęto istotne kroki na rzecz wzmocnienia potencjału administracyj-

nego. Dostosowanie, szczególnie w dziedzinie transportu kolejowego i śródlądowych dróg wodnych, powinno zostać zakończone. Koordynacja między ministerstwami i organami zaangażowanymi w tym sektorze musi się poprawić.

Jeśli chodzi o *podatki*, Słowacja osiągnęła zadowalający poziom dostosowania, a reforma jej administracji podatkowej trwa. Dostosowanie zarówno w dziedzinach podatków bezpośrednich, jak i pośrednich powinno zostać zakończone. Należy kontynuować modernizację i wzmocnienie administracji podatkowej, gdyż ściągalność zobowiązań podatkowych jest niska. Słowacja ma wszechstronny i spójny program reform, które mają służyć rozwiązywaniu stwierdzonych niedostatków. Gdy chodzi o *unię celną*, Słowacja zakończyła proces dostosowania swojego prawa oraz w zasadzie utworzyła i wzmocniła niezbędny potencjał administracyjny. Należy nadal zwracać uwagę na egzekwowanie transponowanych przepisów prawnych. Poczyniono znaczące wysiłki w zakresie systemów informatycznych, które umożliwią wymianę danych elektronicznych w dziedzinie opodatkowania i współpracy celnej ze Wspólnotą Europejską oraz jej państwami członkowskimi, niemniej prace w tym zakresie powinny być kontynuowane.

Dostosowanie w dziedzinie telekomunikacji i technologii informatycznych jest zaawansowane, a struktury administracyjne zostały utworzone, chociaż konieczne jest zakończenie dostosowania prawnego, dalsze wzmocnienie struktur administracyjnych oraz właściwe rozdzielanie funkcji regulacyjnej i operacyjnej. Konieczne jest dokonanie oceny gospodarczych skutków pełnej implementacji przepisów wspólnotowych w zakresie usług powszechnych.

W dziedzinie polityki społecznej i zatrudnienia Słowacja osiągnęła znaczny postęp pod względem dostosowania prawnego. Struktury administracyjne w większości już istnieją, lecz wymagają wzmocnienia. Istnieje szczególna potrzeba koordynacji nadzoru i wdrażania transponowanego wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinie zdrowia i bezpieczeństwa. Przygotowania administracyjne w zakresie przyszłego zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym powinny zostać zintensyfikowane.

Słowacja dostosowała swoje przepisy do wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinie *polityki regionalnej i koordynacji instrumentów strukturalnych*, lecz efektywne struktury administracyjne funkcjonują w ograniczonym zakresie. W ciągu ostatniego roku wyznaczono instytucje zarządzające oraz instytucję płatniczą właściwą do wdrażania funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Jednakże brak jest jasnego określenia docelowej struktury wykonawczej. Istnieje poważna potrzeba zintensyfikowania potencjału administracyjnego w tej dziedzinie. Przygotowanie techniczne projektów kwalifikujących się do finansowania przez Wspólnotę powinno zostać w znaczący sposób ulepszone. Pozostałe słabości administracyjne zostały stwierdzone w zobowiązaniach podjętych w ramach negocjacji, jak również w Planie działania; podjęto też niezbędne kroki w celu rozwiązania powyższych problemów. Wysiłki w tej dziedzinie powinny zostać zintensyfikowane.

W odniesieniu do środowiska Słowacja osiągnęła postęp w dostosowaniu do wspólnotowego dorobku prawnego oraz w osiągnięciu potencjału administracyjnego niezbędnego do jego wdrażania. Słowacja ostatnio zwiększyła w znaczący sposób swoje inwestycje w dziedzinie ochrony środowiska. Wysiłki powinny się obecnie skupiać na zakończeniu transpozycji prawa, szczególnie w dziedzinie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom oraz wdrażaniu w dziedzinie kontroli i usuwania substancji niebezpiecznych, jak również na wzmacnianiu potencjału administracyjnego. *W odniesieniu do ochrony konsumenta*

proces dostosowawczy oraz wzmocnienie administracyjne są zaawansowane, lecz nie zostały one jeszcze zakończone.

Gdy chodzi o współpracę w dziedzinach *wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych*, Słowacja w poważnej mierze dostosowała swoje przepisy do wspólnotowego dorobku prawnego, a struktury administracyjne zasadniczo już istnieją. Proces wdrażania Planu działania Schengen postępuje dobrze. Uwaga powinna się obecnie przenieść na wzmacnianie wdrażania transponowanego wspólnotowego dorobku prawnego oraz wzmacnianie potencjału administracyjnego, szczególnie w odniesieniu do kontroli granicznej oraz zwalczania nielegalnej imigracji i przestępczości.

Jeśli chodzi o *kontrolę finansową*, Słowacja osiągnęła postęp w dostosowaniu prawa. Istnieją niezbędne struktury administracyjne. Należy skoncentrować uwagę na wzmacnianiu oraz rozbudowie niezbędnego potencjału administracyjnego, szczególnie w dziedzinie publicznej wewnętrznej kontroli finansowej. Wskazano działania, które są wdrażane w celu rozwiązania stwierdzonych problemów. Należy zintensyfikować działania w tym zakresie.

Gdy chodzi o potencjał administracyjny, Słowacja w dużej mierze osiągnęła wystarczającą, chociaż raczej kruchą zdolność efektywnego wdrażania i egzekwowania stosowania wspólnotowego dorobku prawnego, szczególnie w dziedzinie rynku wewnętrznego oraz różnych polityk wspólnotowych. Słowacja powinna zapewnić pełne działanie struktur administracyjnych, w szczególności mając na względzie zagwarantowanie jednolitego i dającego się przewidzieć wdrażania wspólnotowego dorobku prawnego. Szczególną uwagę należy poświęcić strukturom niezbędnym do wdrażania tej części wspólnotowego dorobku prawnego, która będzie mieć zastosowanie dopiero po przystąpieniu, zwłaszcza dotyczy to wiarygodnego i skutecznego zarządzania środkami WE.

W ramach negocjacji akcesyjnych tymczasowo zamknięto 27 rozdziałów. Słowacja, generalnie, przestrzega zobowiązań podjętych podczas negocjacji.

Mając na uwadze postępy poczynione od czasu wydania Opinii, poziom dostosowania i zdolności administracyjne, jakie Słowacja osiągnęła dotychczas, oraz jej osiągnięcia we wdrażaniu zobowiązań podjętych w trakcie negocjacji, powinna ona być w stanie przyjąć zobowiązania wynikające z członkostwa zgodnie z przewidywanym harmonogramem. W okresie poprzedzającym przystąpienie Słowacja powinna kontynuować przygotowania, zgodnie z zobowiązaniami podjętymi w ramach negocjacji akcesyjnych.

6.12. Słowenia

W swojej Opinii z 1997 r. Komisja stwierdziła, że Słowenia spełnia kryteria polityczne. Od tego czasu kraj ten poczynił znaczne postępy w dalszej konsolidacji i pogłębianiu stabilności swoich instytucji gwarantujących demokrację, rządy prawa, prawa człowieka oraz poszanowanie i ochronę mniejszości. Zostało to potwierdzone w ciągu ostatniego roku. Słowenia nadal spełnia kopenhaskie kryteria polityczne.

Słowenia osiągnęła znaczący postęp w reformie administracji publicznej, przyjmując ustawy o służbie cywilnej, o urzędnikach cywilnych oraz o administracji państwowej. Istnieje więc ramowe ustawodawstwo dotyczące reformy administracji publicznej. Ważne jest pełne wdrożenie powyższych ustaw.

Reforma systemu sądowego była kontynuowana poprzez zmiany legislacyjne i przyjęcie środków mających na celu likwidację zaległości w postępowaniu sądowym. Słowenia uznała potrzebę dalszej poprawy stanu, jaki istnieje w tej dziedzinie.

Słowenia nadal przestrzega praw człowieka i podstawowych wolności.

Już Opinia z 1997 r. podkreśliła znaczące reformy podjęte przez władze słoweńskie, jeśli chodzi o transformację gospodarki. Od czasu wydania Opinii, nawet w obliczu wyzwań, jakie stwarza międzynarodowa sytuacja ekonomiczna, stan gospodarki poprawił się. Osiągnięto stabilizację makroekonomiczną, reformy zostały przyspieszone, a determinacja władz słoweńskich do spełnienia wymogów ekonomicznych dotyczących przystąpienia do Unii Europejskiej utrzymała się na tym samym poziomie.

Stwierdza się więc, że Słowenia ma dobrze funkcjonującą gospodarkę rynkową. Kontynuowanie obecnych reform powinno pozwolić Słowenii na sprostanie presji konkurencji oraz siłom rynkowym wewnątrz Unii.

Można wprowadzić pewne ulepszenia dotyczące zmniejszenia inflacji – poprzez dalszą eliminację systemów indeksacji oraz poprzez bardziej przekonujące ukierunkowanie polityki makroekonomicznej (na zmniejszenie inflacji). Konkurencyjność gospodarki zostałaby wzmocniona przez przyspieszenie reform strukturalnych, do których należą likwidacja Słoweńskiej Korporacji Rozwoju oraz dalsza prywatyzacja sektora finansowego.

Od czasu wydania Opinii Słowenia poczyniła zadowalające postępy w dziedzinie transpozycji i wdrożenia wspólnotowego dorobku prawnego, jak również rozwoju instytucji niezbędnych do wdrażania i egzekwowania *acquis*.

W ciągu ostatniego roku Słowenia również uczyniła postępy w dziedzinach, zwłaszcza, *swobodnego przepływu osób, rybołówstwa, Unii Gospodarczej i Walutowej, polityki społecznej i zatrudnienia, polityki regionalnej, środowiska* i innych. Odnotowano ograniczony postęp w dziedzinie *ochrony konsumenta i zdrowia*.

Ogólnie rzecz biorąc, Słowenia osiągnęła wysoki stopień dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego w wielu dziedzinach, jak również zaawansowana jest w zakresie potencjału administracyjnego niezbędnego do wdrożenia *acquis*. Konieczne są jednak dalsze wysiłki. Szczegółowe plany zostały uzgodnione, głównie w ramach negocjacji oraz w Planie działania, co pozwoli wyeliminować istniejące luki.

Słowenia odnotowuje zadowalający poziom zaawansowania procesu dostosowawczego w kluczowych dziedzinach rynku wewnętrznego; większość instytucji już powstała i właściwie funkcjonuje. W odniesieniu do *swobodnego przepływu towarów* Słowenia jest zaawansowana w dostosowaniu prawa oraz zapewnieniu funkcjonowania instytucji. Jednakże pewne elementy *acquis* nadal wymagają transpozycji, szczególnie w dziedzinie żywności oraz niektórych innych dziedzin ustawodawstwa sektorowego, jak również zamówień publicznych. Nowe instytucje standaryzacji i certyfikacji funkcjonują poprawnie, a ich potencjał administracyjny powinien być wzmacniany, podczas gdy systemy nadzoru rynku powinny pracować sprawniej. Po przyjęciu w ubiegłym roku ważnych przepisów ramy ustawodawcze właściwe dla *swobodnego przepływu osób* są prawie kompletne. Jednakże konieczne jest ugruntowanie przepisów w zakresie wzajemnego uznawania

kwalifikacji zawodowych, a proces dostosowania praw obywatelskich wymaga zamknięcia przed przystąpieniem do UE. Ustawodawstwo słoweńskie w dziedzinie *swobody świadczenia usług* zostało w znacznej mierze dostosowane do prawa wspólnotowego, a proces ten powinien zostać obecnie zakończony; należy rozwijać potencjał administracyjny, włączając w to zdolność nadzoru w sektorze usług finansowych. Poziom przygotowania do członkostwa w dziedzinie *swobodnego przepływu kapitału* jest zaawansowany, a w ciągu ostatniego roku osiągnięto postęp; umożliwiło to przyjęcie nowych przepisów oraz zniesienia pewnych ograniczeń w transakcjach gotówkowych. Należyta uwaga powinna być poświęcona opóźnieniom w likwidacji ograniczeń w zagranicznych inwestycjach bezpośrednich w zakresie funduszy inwestycyjnych oraz spółek zarządczych. Należy zakończyć przygotowania do przystąpienia w dziedzinie systemów płatności. Sytuacja w dziedzinie *prawa spółek* jest w Słowenii zadowalająca, jednakże wymagane są dalsze wysiłki w celu zakończenia procesu dostosowania. Wysiłki w dziedzinie egzekwowania praw własności intelektualnej powinny być kontynuowane. W odniesieniu do *polityki konkurencji* przygotowania Słowenii są znacząco zaawansowane; obecnie powinny się one skupić na zakończeniu procesu dostosowania prawa i ustanowieniu praktyki jego egzekwowania – tak aby zapewnić na rynku słoweńskim możliwość skutecznej konkurencji.

Kontynuowano dostosowanie prawa w dziedzinie *podatków*. Ustawodawstwo słoweńskie jest niemal w pełni zgodne z *acquis*. Słowenia powinna się obecnie skoncentrować na zakończeniu procesu dostosowawczego. Słowenia osiągnęła wysoki poziom dostosowania w dziedzinie *celnej*, teraz powinna skupić swoje działania na likwidacji pozostałych niezgodności z *acquis* oraz na dalszym wzmacnianiu administracji, w drodze stałych reform. Systemy informatyczne powinny być w dalszym ciągu rozwijane w obydwu dziedzinach, tak aby umożliwić wymianę danych komputerowych między WE a Słowenią.

Słowenia systematycznie czyniła postępy w dziedzinie *rolnictwa*, szczególnie w sprawach weterynaryjnych i fitosanitarnych, poprzez przyjęcie nowego ustawodawstwa, utworzenie wielu nowych instytucji oraz akredytację agencji do spraw SAPARD. Osiągnięto znaczny postęp w modernizacji przedsiębiorstw branży spożywczej. Słowenia powinna obecnie skoncentrować się na dalszym wzmacnianiu potencjału administracyjnego, zakończeniu wprowadzania mechanizmów zarządzania Wspólną Polityką Rolną oraz ustanowieniu odpowiednich inspekcji fitosanitarnych i weterynaryjnych, szczególnie na granicach, a także na ich właściwym funkcjonowaniu.

Słowenia zrobiła znaczące postępy w *rybołówstwie*. Dalsze działania powinny koncentrować się na przyjęciu pozostałego do wdrożenia prawa oraz zwiększeniu zdolności do jego egzekwowania.

Osiągnięto postęp w sektorze *transportu*, tworząc nowe instytucje. Ogólna sytuacja w tej dziedzinie jest dobra, chociaż miały miejsce pewne opóźnienia w sektorze kolejowym. Słowenia powinna się obecnie skupić na zakończeniu procesu dostosowania oraz wzmocnieniu potencjału administracyjnego. Przygotowania do członkostwa w sektorze *energetyki* były kontynuowane i są zaawansowane. Potencjał administracyjny powinien być dalej wzmacniany, szczególnie gdy chodzi o organ regulacyjny i do spraw bezpieczeństwa jądrowego; ten ostatni powinien stać się *de iure* niezależny od promocji energii jądrowej.

Słowenia poczyniła bardzo znaczące postępy od czasu ostatniego Okresowego Raportu w wyznaczeniu struktur odpowiedzialnych za wdrażanie *polityki regionalnej*, a przygotowania do wdrażania funduszy strukturalnych i spójności są kontynuowane. Należy nadal

prowadzić powyższe działania, włączając przygotowanie techniczne projektów kwalifikujących się do finansowania przez Wspólnotę. W zakresie dostosowania przepisów odnotowano w ciągu ostatniego roku znaczący postęp w dziedzinie polityki społecznej i zatrudnienia, szczególnie na skutek przyjęcia ustawy o stosunkach zatrudnienia. Ogólna sytuacja w tej dziedzinie jest dobra, a obecne wysiłki powinny się skupić na wzmocnieniu zdolności do wdrażania wspólnotowego dorobku prawnego w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym na wzmocnieniu inspektoratów pracy.

Poziom dostosowania, jeśli chodzi o *środowisko*, jest wysoki; na ten stan wpłynęło przyjęcie ważnych ustaw w ostatnim roku. Słowenia powinna się obecnie skoncentrować na zakończeniu transpozycji ustawodawstwa horyzontalnego, opóźniającej się transpozycji dyrektywy w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli oraz na zapewnieniu wystarczającego poziomu inwestycji w celu wdrożenia *acquis* w tym obszarze. Chociaż stan dostosowania w dziedzinie *ochrony konsumenta i ochrony zdrowia* jest zaawansowany, proces dostosowawczy wymaga zakończenia, a potencjał administracyjny wzmocnienia.

W ostatnim roku osiągnięto znaczący postęp w sektorze pocztowym w wyniku przyjęcia ustawy o poczcie, a przygotowania do przystąpienia są prowadzone. Aktualnie należy skupić uwagę na wzrastającej konkurencji w dziedzinie *telekomunikacji*. Poziom gotowości w sektorze *kultury i audiowizualnym* jest dobry, jednakże Słowenia powinna zakończyć dostosowanie prawa oraz wzmocnienie instytucji.

Słowenia nadal czyniła znaczące postępy w przygotowaniu do przystąpienia w dziedzinie *wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych*, szczególnie poprzez tworzenie nowych instytucji. Dostosowanie przepisów jest zaawansowane, lecz powinno zostać zakończone, zwłaszcza w dziedzinie azylu i migracji. Instytucje powinny być dalej wzmocnione, a Słowenia powinna kontynuować swoje wysiłki w celu zmodernizowania zdolności oraz infrastruktury zarządzania granicą zgodnie z Planem działania Schengen, szczególnie na tej granicy, która stanie się zewnętrzną granicą Unii.

Rzetelny postęp osiągnięto od czasu ostatniego Okresowego Raportu w obszarze *kontroli finansowej*. Przygotowania do członkostwa w tej dziedzinie są bardzo zaawansowane. Obecnie Słowenia powinna się skupić na wdrażaniu oraz zapewnieniu planowanego wzmocnienia potencjału administracyjnego w zakresie publicznej wewnętrznej kontroli finansowej.

W okresie sprawozdawczym potencjał administracyjny Słowenii do wdrażania *acquis* został wzmocniony. Większość instytucji niezbędnych do jego wdrażania już funkcjonuje, uwaga zaś powinna się skupiać na zapewnieniu właściwych do realizacji powierzonych im zadań kadr. Słowenia powinna kontynuować wysiłki w celu poprawy potencjału administracyjnego, szczególnie w dziedzinach swobody świadczenia usług, rolnictwie, rybołówstwie, transporcie kolejowym, energetyce, telekomunikacji, kulturze i środkach audiowizualnych, środowisku, ochronie konsumenta i zdrowia oraz wymiarze sprawiedliwości i sprawach wewnętrznych. Szczególną uwagę należy zwrócić na struktury niezbędne do wdrażania *acquis*, które będą funkcjonować dopiero po przystąpieniu, szczególnie gdy chodzi o solidne i efektywne zarządzanie funduszami WE.

W trakcie negocjacji akcesyjnych zamknięto tymczasowo 28 rozdziałów. Słowenia, generalnie, przestrzega zobowiązań, jakie przyjęła podczas negocjacji. Jednakże miały miejsca

opóźnienia w likwidacji ograniczeń w odniesieniu do zagranicznych inwestycji bezpośrednich w zakresie funduszy inwestycyjnych oraz spółek zarządzających, utworzenia rejestru kutrów rybackich, tworzenia podstaw prawnych restrukturyzacji kolei i transpozycji dyrektywy w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli. Należy się zająć powyższymi zagadnieniami.

Mając na uwadze postępy poczynione od czasu opublikowania Opinii, poziom dostosowania i potencjał administracyjny, jakie Słowenia osiągnęła dotychczas, oraz jej dorobek we wdrażaniu zobowiązań podjętych w trakcie negocjacji, powinna ona być w stanie przyjąć zobowiązania wynikające z członkostwa, zgodnie z przewidywanym harmonogramem. W okresie poprzedzającym przystąpienie Słowenia powinna kontynuować przygotowania, zgodnie z zobowiązaniami podjętymi w negocjacjach akcesyjnych.

6.13. Turcja

Decyzja w sprawie statusu kraju kandydackiego Turcji, podjęta w Helsinkach w 1999 r., zachęciła Turcję do wdrożenia wielu podstawowych reform. W październiku 2001 r. wprowadzono najważniejszą reformę, konstytucyjną, mającą na celu wzmocnienie gwarancji w zakresie praw człowieka i podstawowych wolności oraz ograniczenie podstaw do orzekania kary śmierci. W listopadzie 2001 r. przyjęto nowy Kodeks cywilny. W lutym, marcu i w sierpniu 2002 r. przyjęto trzy pakiety reform. Zniesiono orzekanie kary śmierci w okresie pokoju. Obecnie zniesiono stan wyjątkowy w dwóch prowincjach na południowym wschodzie kraju oraz podjęto decyzję o jego zniesieniu do końca roku w dwóch innych prowincjach, gdzie wciąż obowiązuje.

Podjęcie tych reform jest ważnym świadectwem determinacji większości tureckich przywódców politycznych w działaniach na rzecz dalszego dostosowywania się do wartości i standardów Unii Europejskiej. Reformy sierpniowe zostały przyjęte w trudnych okolicznościach politycznych oraz gospodarczych i są szczególnie znaczące, gdyż dotyczą tradycyjne wrażliwych kwestii.

Kontynuowano reformę systemu penitencjarnego i poczyniono postępy w zakresie poprawy warunków bytowych. Funkcjonują obecnie zarządy kontrolujące oraz nowy system sędziów śledczych. Wprowadzono w życie wiele zaleceń Europejskiego Komitetu do spraw Zapobiegania Torturom. (KZT). Jednakże bez względu na wspomniany postęp pozostały do rozwiązania pewne problemy dotyczące warunków w więzieniach typu F.

W kontekście walki przeciwko torturom pozytywnym faktem jest ograniczenie długości tymczasowego zatrzymania przed rozprawą wstępną (areszt policyjny). Jednakże brak możliwości uzyskania natychmiastowego dostępu do adwokata oznacza, że nadal ma miejsce przetrzymywanie w odosobnieniu więźniów skazanych przez sądy bezpieczeństwa państwowego. Dłuższe okresy aresztu nadal obowiązują w rejonach objętych stanem wyjątkowym. Nadal można podejrzewać, iż mają miejsce przypadki tortur i znęcania się oraz brak jest postępów we wniesionych oskarżeniach przeciwko osobom obwinionym o takie czyny przemocy.

Pakiet reform sierpniowych przewiduje wznowienie procesu osób, których skazanie Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał za niezgodne z Europejską Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Zmiana art. 159 tureckiego Kodeksu karnego oznacza, że wyrażanie opinii bez „zamiaru obrazy” instytucji publicznych nie będzie już powodowało sankcji karnych. Zmiany w art. 312 Kodeksu karnego oraz nowelizacje ustawy antyterrorystycznej, ustawy prasowej, ustawy o partiach politycznych i ustawy o stowarzyszeniach złagodziły niektóre restrykcje w zakresie wolności słowa, zrzeszania się, prasy i mediów radiowo-telewizyjnych.

Pakiet sierpniowy usunął część restrykcji w zakresie prawa dotyczącego mediów radiowo-telewizyjnych, które zostały przyjęte ponownie przez parlament w maju, po wecie prezydenckim. Jednakże wnoszenie oskarżeń przeciwko pisarzom, dziennikarzom i wydawcom jest nadal praktykowane.

Osiągnięto postęp w dziedzinie wolności zrzeszania się, gdzie prawo o stowarzyszeniach zostało zmodyfikowane, a część restrykcji zniesiono. Pozostają jednakże różne podstawy do zakazu zrzeszania się.

Ogólnie restrykcyjny charakter ustawy o stowarzyszeniach pozostaje w mocy, w tym system wcześniejszego wydawania zezwoleń. Stowarzyszenia zagraniczne w Turcji podlegają pewnym ograniczeniom i ścisłej kontroli.

W ramach pakietu sierpniowego wydano zezwolenie na nadawanie programów radiowo-telewizyjnych oraz na nauczanie w językach innych niż turecki. Jakkolwiek zmieniono ustawę o fundacjach, mniejszości wyznaniowe nadal napotykają na ograniczenia w zakresie uzyskiwania podmiotowości prawnej, praw własności, kształcenia osób duchownych oraz szkolnictwa.

Nowy Kodeks cywilny zawiera przepisy mające na celu poprawę w zakresie równości płci oraz wzmocnienia gwarancji dotyczących ochrony dziecka i jego praw. Turcja ratyfikowała Konwencję Narodów Zjednoczonych z 1969 r. w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej. Jednakże wobec związków zawodowych stosowane są restrykcje oraz nadal zatrudniane są dzieci. Obowiązuje ustawodawstwo, które dopuszcza zmniejszanie wyroków za zbrodnie związane z „zabijaniem w imię honoru”.

Kontynuowano reformę systemu sądownictwa. Zawężono kompetencje sądów bezpieczeństwa państwowego, a okres zatrzymania przed wstępną rozprawą sądową został skrócony. Funkcjonowanie powyższych sądów nadal jest jednak niezgodne ze standardami międzynarodowymi. Przekazywane są raporty, że sędziowie nie zawsze działają w sposób niezawisły i spójny. Dla sędziów i funkcjonariuszy aparatu przymusu prowadzono kursy szkoleniowe z zakresu praw człowieka.

W minionym roku podjęto wiele inicjatyw promujących większą przejrzystość w tureckim życiu publicznym. Niemniej poważnym problemem jest korupcja. Do chwili obecnej nie zostały ratyfikowane konwencje Rady Europy dotyczące tej dziedziny.

Zniesienie stanu wyjątkowego w dwóch prowincjach na południowym wschodzie kraju prowadzi tam do poprawy warunków życia codziennego. Istnieje potrzeba wzmocnienia ochrony praw człowieka w tym regionie.

Wprowadzono w życie poprawkę konstytucyjną o zmianie w składzie i zakresie działania Rady Bezpieczeństwa Narodowego. Niemniej zmiany te nie wydają się mieć wpływu na sposób, w jaki działa Rada Bezpieczeństwa Narodowego.

Turcja nadal wyraża poparcie dla bezpośrednich rozmów między przywódcami dwóch społeczności na Cyprze, których celem jest osiągnięcie całościowego rozwiązania kwestii cypryjskiej. UE, zgadzając się z oświadczeniami wydanymi przez Radę Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych, podkreśliła potrzebę podjęcia przez Turcję dalszych kroków zachęcających przywódców Turków cypryjskich do podjęcia wysiłków na rzecz wypracowania porozumienia przed zakończeniem negocjacji akcesyjnych.

Stosunki między Turcją i Grecją nadal są coraz lepsze. Kontynuowane są wysiłki mające na celu wprowadzenie nowych instrumentów budowy zaufania. W styczniu 2002 r. na Morzu Egejskim rozpoczęły się rozmowy o charakterze rozpoznawczym między dwoma ministerstwami spraw zagranicznych.

Ogólnie rzecz biorąc, Turcja osiągnęła znaczny postęp w spełnieniu politycznych kryteriów kopenhaskich od czasu wydania raportu przez Komisję w 1998 r.⁹, w szczególności w ciągu ostatniego roku. Reformy podjęte w sierpniu są szczególnie daleko idące. Reformy te, traktowane łącznie, to w znacznej mierze prace przygotowawcze na rzecz wzmocnienia demokracji i ochrony praw człowieka w Turcji. Otwierają one drogę do dalszych zmian, które powinny stopniowo umożliwiać obywatelom tureckim korzystanie z praw i wolności współmiernych do tych obowiązujących w Unii Europejskiej.

Mimo tego Turcja nie spełnia w pełni kryteriów politycznych. Po pierwsze, reformy zawierają wiele istotnych ograniczeń, które zostały przedstawione w tym raporcie, w zakresie pełnego korzystania z podstawowych praw i wolności. Poważne restrykcje obowiązują w odniesieniu do wolności słowa, w tym w szczególności w zakresie prasy i mediów radiowo-telewizyjnych, swobody pokojowych zgromadzeń, wolności stowarzyszania się, wolności wyznania i prawa do prawnego zadośćuczynienia.

Po drugie, wiele reform wymaga przyjęcia rozporządzeń lub innych środków administracyjnych, które powinny pozostawać w zgodzie z normami europejskimi. Niektóre z tych środków zostały już wprowadzone, a inne są przygotowywane. Aby reformy były skuteczne, konieczne będzie ich wprowadzenie w praktyce przez organy wykonawcze i sądownicze różnych szczebli na terenie całego kraju.

Komisja uważa, że decyzja Wysokiej Komisji Wyborczej o niedopuszczeniu lidera głównej partii politycznej do udziału w wyborach powszechnych 3 listopada nie odzwierciedla ducha reform.

Po trzecie, konieczne jest podjęcie działań dotyczących wielu ważnych kwestii wynikających z kryteriów politycznych. Obejmują one walkę przeciwko torturowaniu i znęcaniu się,

---

⁹ W swoim raporcie z 1998 r. Komisja stwierdziła, że: *od strony politycznej ocena uwydatnia pewne nieprawidłowości w funkcjonowaniu władz państwowych, nagminne łamanie praw człowieka i znaczne uchybienia w traktowaniu mniejszości. Brak cywilnej kontroli nad armią daje powód do obaw. Odzwierciedla to fakt, iż armia poprzez Radę Bezpieczeństwa Narodowego odgrywa ważną rolę w życiu politycznym. Musi zostać wypracowane cywilne, niewojskowe rozwiązanie sytuacji w południowo-wschodniej Turcji, zwłaszcza że większość zarejestrowanych przypadków łamania praw obywatelskich i politycznych ma miejsce w tym regionie. Komisja uznaje zobowiązanie rządu tureckiego do zwalczania zjawisk łamania praw człowieka w tym kraju, ale jak dotąd nie odnosi to w praktyce żadnego znaczącego skutku. Proces demokratycznych reform, na drogę którego weszła Turcja w 1995 r., musi być kontynuowany. Poza tymi problemami Turcja powinna wnieść konstruktywny wkład w rozwiązanie wszystkich sporów z różnymi państwami za pomocą środków pokojowych, zgodnie z prawem międzynarodowym. Takie kwestie, jak cywilna kontrola nad wojskiem, uporczywe łamanie praw człowieka, tortury, jak również brak ochrony praw kulturowych są wskazywane w kolejnych późniejszych raportach.*

cywilną kontrolę nad wojskiem, sytuację osób więzionych za pokojowe wyrażanie opinii oraz stosowanie się do decyzji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Biorąc pod uwagę znaczący postęp osiągnięty w ciągu ostatnich lat oraz obszary wymagające dalszej uwagi, zachęca się Turcję do kontynuowania procesu reform na rzecz umacniania demokracji i ochrony praw człowieka, w prawie i w praktyce. Umożliwi to Turcji pokonanie pozostałych przeszkód stojących na drodze do spełniania wszystkich kryteriów politycznych.

Turcja poczyniła postępy w zakresie funkcjonowania gospodarki rynkowej, co powinno poprawić jej zdolność do sprostania presji konkurencyjnej i siłom rynkowym wewnątrz Unii, ale nadal odczuwa skutki dwóch głęboko destabilizujących kryzysów finansowych.

Po kilku próbach stabilizacji gospodarki aktualny program reform daje w efekcie pozytywne rezultaty oraz został przywrócony wzrost gospodarczy. Poprawiła się dyscyplina podatkowa, a przejrzystość sektora finansów publicznych istotnie wzrosła, przy zmniejszającej się presji inflacyjnej. Ograniczono polityczną ingerencję, która jest głównym źródłem gospodarczej niestabilności Turcji, oraz zajęto się słabymi punktami strukturalnymi, takimi jak wątki i zdeformowany sektor bankowy. Wzmocniona została kontrola i nadzór nad rynkiem finansowym. Podjęte zostały istotne działania w zakresie liberalizacji kluczowych rynków, takich jak rynek rolny i energii.

W celu poprawy funkcjonowania swoich rynków oraz konkurencyjności Turcja musi kontynuować aktualny proces reform, aby osiągnąć makroekonomiczną stabilizację oraz finansową trwałość. Warunkiem jest dalsze obniżanie chronicznie wysokiej inflacji i utrzymywanie dyscypliny podatkowej. Standardy ostrożnościowe i rachunkowości w sektorze bankowym powinny być zgodne z normami międzynarodowymi. Należy przyspieszyć prywatyzację banków i przedsiębiorstw państwowych oraz zakończyć uwalnianie mechanizmów rynkowych. W celu zwiększenia konkurencyjności gospodarki i potencjału jej wzrostu, ważne jest zwiększenie inwestycji na produktywnie zastosowania oraz poświęcenie szczególnej uwagi szkolnictwu. Należy przyciągać bezpośrednio inwestycje zagraniczne (FDI), upraszczając biurokratyzowane procedury oraz usuwając istniejące bariery.

Od momentu przyjęcia Okresowego Raportu w 1998 r., Turcja poczyniła postępy w dostosowywaniu ustawodawstwa w obszarach obejmujących unię celną. Postęp został osiągnięty także w takich obszarach, jak sektor bankowy, telekomunikacja, energetyka i rolnictwo. Sektor finansowy zrestrukturyzowano, a potencjał administracyjny w tej dziedzinie został usprawniony. W pozostałych obszarach osiągnięto nieznaczny postęp.

W ciągu minionego roku Turcja zrobiła dalsze postępy w dziedzinie rynku wewnętrznego, zwłaszcza w obszarach zamówień publicznych, jak również w obszarze energetyki oraz wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych. Postęp we wzmacnianiu zdolności administracyjnej do implementacji wspólnotowego dorobku prawnego był ograniczony.

Ogólnie rzecz biorąc, Turcja osiągnęła dobry stopień dostosowania legislacyjnego w obszarach objętych unią celną, podczas gdy w innych obszarach to dostosowanie jest mniej zaawansowane. Nadal istnieją poważne rozbieżności między wspólnotowym dorobkiem prawnym i ustawodawstwem tureckim. Istnieje potrzeba wzmocnienia zdolności administracji. Konieczne są dalsze znaczne wysiłki.

Jeśli chodzi o rynek wewnętrzny, w obszarze *swobodnego przepływu towarów* weszła w życie ustawa ramowa w sprawie swobodnego przepływu produktów, uchwalona w 2001 r. W wielu sektorach przyjęto różne przepisy wykonawcze. Utrzymują się poważne *techniczne bariery w handlu*. Należy kontynuować działania w zakresie harmonizacji w takich sektorach, jak artykuły spożywcze, farmaceutyki i kosmetyki. Znaczny zakres prac pozostaje do wykonania w celu powołania i poprawy funkcjonowania różnych organów (standaryzacji, akredytacji oraz oceny zgodności). Należy stworzyć odpowiedni system nadzoru rynku. Mimo przyjęcia ustawy ramowej, nadal funkcjonuje przedrynkowy system nadzoru. Bieżące starania koncentrują się na szkoleniu personelu i poprawie wyposażenia w sprzęt omawianych organów. W dziedzinie zamówień publicznych w maju przyjęto ustawę, a następnie zmieniono ją w czerwcu 2002 r. Ustawa stanowi istotny krok w kierunku zbliżania tureckich norm w zakresie zamówień publicznych do wspólnotowego dorobku prawnego. Podjęcia dalszych działań wymagają znaczne różnice między nową ustawą a wspólnotowym dorobkiem prawnym. Nie można odnotować żadnego postępu w dziedzinie *swobodnego przepływu osób*.

W dziedzinie *swobodnego przepływu kapitału* nadal obowiązują poważne restrykcje dotyczące inwestycji zagranicznych w różnych sektorach. Należy poświęcić więcej uwagi wdrażaniu ustawodawstwa w dziedzinie prania brudnych pieniędzy. Turcja jest znacznie zaawansowana w procesie dostosowawczym w zakresie *usług finansowych*, a dalszy postęp miał miejsce w 2001 r. w ramach reorganizacji sektora bankowego. Nie odnotowano postępu w dziedzinie usług pozafinansowych i pozostało wiele zadań do realizacji, aby można dostosować ustawodawstwo tureckie do wspólnotowego dorobku prawnego. W obszarze *prawa spółek* podjęto kroki na rzecz walki z piractwem i fałszerstwami. Należy kontynuować wdrażanie ustawodawstwa, a turecki Urząd Patentowy powinien pozostać w pełni niezależny. W dziedzinie *polityki konkurencji* zadowalający jest poziom stosowania przepisów antymonopolowych. Brak jest postępu w dostosowaniu przez Turcję polityki pomocy państwa do wspólnotowego dorobku prawnego, a jako sprawę priorytetową należy traktować powołanie niezależnego organu ds. pomocy państwa.

W odniesieniu do *rolnictwa* Turcja rozpoczęła ewidencję gruntów i bydła. Dotychczas nie rozpoczęto przygotowań do wdrażania systemu paszportów dla roślin. Nie zajęto się pozostałymi elementami według odpowiedniego stopnia ważności określonego w Partnerstwie dla członkostwa. Co do zdrowotności weterynaryjnej i roślin, strategia dostosowawcza jest w trakcie opracowywania. Brak jest oznak rozwoju w zakresie zdolności egzekwowania prawa. Turcja powinna się skoncentrować na transpozycji, wdrażaniu i stosowaniu prawodawstwa WE w sektorach weterynaryjnym i fitosanitarnym. Ogólnie mówiąc, w rolnictwie postęp w dostosowaniu do wspólnotowego dorobku prawnego jest ograniczony.

Gdy chodzi o *rybołówstwo*, brak jest postępu w dostosowaniu do wspólnej polityki rybołówstwa. Należy stworzyć zmodernizowany system rejestru statków. Nadal istnieją poważne rozbieżności między głównymi elementami polityki UE dotyczącej rybołówstwa, zwłaszcza dotyczy to zarządzania zasobami, inspekcją i kontrolą oraz polityką strukturalną i rynkową.

Jeśli chodzi o *politykę transportową*, Turcja powinna zintensyfikować prace legislacyjne niezbędne do przyjęcia wspólnotowego dorobku prawnego w zakresie transportu. Należy wzmocnić zdolność administracyjną do wdrażania i stosowania odpowiedniego ustawodawstwa we wszystkich sektorach. W wielu sektorach (w szczególności w transporcie dro-

gowym i morskim) dostosowanie jest częściowe, przy czym wynika ono przeważnie z przeniesienia konwencji międzynarodowych.

Gdy chodzi o *podatki*, rozpoczęto dostosowywanie w zakresie akcyzy oraz VAT i osiągnięto pewien postęp, jeżeli chodzi o stawki i inne wyłączenia. W obszarze podatków pośrednich konieczne są dalsze znaczne wysiłki. Jeżeli chodzi o podatki bezpośrednie, w Turcji istnieje potrzeba poprawy w ściąganiu podatków bezpośrednich oraz podjęcia kroków zmierzających do uzyskania zgodności z zasadami tzw. kodeksu postępowania w zakresie opodatkowania działalności gospodarczej, a także eliminacji środków dyskryminacyjnych. Należy więc stwierdzić, że dostosowanie do wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinie podatków bezpośrednich i pośrednich jest częściowe. W przypadku *unii celnej* zakres dostosowania jest znaczny.

W większości dziedzin *infrastruktura statystyczna* Turcji nadal bardzo różni się od unijnej. Ostatnio nawiązano współpracę między władzami tureckimi i Eurostatem. Rozpoczęto dostosowania do wspólnotowego dorobku prawnego; konieczne jest podjęcie znacznych wysiłków w tym zakresie.

Podjęto działania w dziedzinie *polityki społecznej i zatrudnienia*, ale nie wszystkie z nich są zgodne ze wspólnotowym dorobkiem prawnym. Na przykład nowa ustawa w sprawie Rady ekonomicznej i społecznej nie stwarza warunków dla prawdziwego dialogu społecznego. Tureckie ustawodawstwo bardzo odbiega od obowiązującego w UE. W sumie, chociaż osiągnięto pewien postęp, dostosowanie do wspólnotowego dorobku prawnego pozostaje bardzo ograniczone.

W przypadku *energetyki* osiągnięto znaczny postęp w zakresie sektorów elektryczności i gazu. Dwie główne ustawy, przyjęte w ubiegłym roku, były dalej wdrażane i osiągnięto postęp w powołaniu niezależnego organu regulacyjnego dla sektorów elektryczności i gazu. Dostosowanie do wspólnotowego dorobku prawnego jest na dobrej drodze, jednakże potrzebne są dalsze wysiłki.

W sektorze *telekomunikacji* brak jest postępu w prywatyzacji Turk Telekom. Osiągnięto postęp w przyjęciu nowego ustawodawstwa w dziedzinie koncesjonowania usług wzajemnych połączeń i usług uniwersalnych. Konieczne są dalsze wysiłki w celu poprawy potencjału administracyjnego Urzędu Telekomunikacji, zwłaszcza w odniesieniu do kadry i szkoleń. Dostosowanie do wspólnotowego dorobku prawnego pozostaje bardzo ograniczone.

Gdy chodzi o *politykę kulturalną i audiowizualną*, nowa ustawa w sprawie mediów radiowo-telewizyjnych nie jest zgodna ze wspólnotowym dorobkiem prawnym. Dostosowanie więc do wspólnotowego dorobku prawnego pozostaje bardzo ograniczone.

Co do *polityki regionalnej*, prace Turcji nad określaniem tymczasowej mapy dla celów rozwoju regionalnego, według kryteriów klasyfikacyjnych NUTS, zostały zakończone i zatwierdzone przez Eurostat. Jednakże nie rozpoczęto wykorzystywania tej klasyfikacji do polityki planowania oraz regionalnej. Nie opracowano skutecznej strategii polityki regionalnej, zgodnej ze standardami UE. Dostosowanie do wspólnotowego dorobku prawnego pozostaje bardzo ograniczone.

W dziedzinie *środowiska* przyjęto ustawodawstwo dostosowujące do dyrektywy w sprawie oceny wpływu na środowisko. Podjęto kroki mające na celu opracowanie planu inwestycji

finansowych. Przyjęcie nowego rozporządzenia w sprawie inspekcji dotyczącej środowiska stanowi właściwy krok w kierunku wzmocnienia zdolności administracji tureckiej do wdrażania wspólnotowego dorobku prawnego. Dostosowanie do wspólnotowego dorobku prawnego pozostaje bardzo ograniczone.

W zakresie *ochrony konsumenta i ochrony zdrowia* dostosowanie do wspólnotowego dorobku prawnego jest ograniczone i konieczne są znaczne wysiłki w celu dostosowania ustawodawstwa oraz wzmocnienia potencjału administracyjnego, jak również zwiększenia świadomości konsumentów.

W dziedzinie *wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych* podjęto wysiłki w celu podniesienia poziomu świadomości dotyczącej ustawodawstwa i praktyk UE, w szczególności w takich obszarach, jak azyl i migracja polityczna. Podjęto dalsze działania na rzecz wzmocnienia walki z przestępczością zorganizowaną, handlem narkotykami i korupcją. Ustanowiono podstawy prawne zwalczania handlu ludźmi. Rozpoczęto dostosowywanie do wspólnotowego dorobku prawnego, w szczególności w zakresie polityki wizowej, jednakże konieczne są dalsze poważne wysiłki. Istnieje potrzeba radykalnego nasilenia walki z nielegalną migracją.

W zakresie *stosunków zewnętrznych* należy dążyć do przyjęcia Ogólnego systemu preferencji.

Jeśli chodzi o *kontrolę finansową*, to w administracji tureckiej należy usprawnić mechanizmy kontroli budżetowej i finansowej. Należy stwierdzić, że rozpoczęto dostosowanie do wspólnotowego dorobku prawnego i konieczne są zdecydowane wysiłki.

Istnieje potrzeba wzmocnienia potencjału administracyjnego w różnych obszarach, tak aby zapewnić skuteczne wdrażanie i stosowanie wspólnotowego dorobku prawnego. Na wszystkich szczeblach administracji konieczne są znaczne reformy. W niektórych przypadkach pociągnie to za sobą konieczność tworzenia nowych struktur, na przykład w dziedzinie pomocy państwa i rozwoju regionalnego. W niektórych obszarach zostały utworzone nowe organy regulacyjne. Należy zapewnić im autonomię oraz odpowiednią liczbę pracowników i wystarczające środki finansowe.

Załącznik 2: Rozdział *INNE*

Rozdział negocjacyjny *Inne* nie będzie traktowany jak pozostałe rozdziały negocjacyjne. W gruncie rzeczy stanowi on swoistą skrzynkę negocjacyjną, w której można umieścić różne elementy, w dużej mierze niekontrowersyjne, lecz które nie pasują do pozostałych rozdziałów.

Po pierwsze, w traktacie o przystąpieniu będzie trzeba określić zasady mające zastosowanie do zarządzania i stopniowego zmniejszania funduszy przedakcesyjnych. Łącznie około 5 miliardów euro w ramach programów ISPA, SAPARD i PHARE zostanie przyznanych nowym państwom członkowskim, ale nadal będzie istniała potrzeba kontraktacji lub co najmniej wypłaty do końca 2006 r. O ile ISPA i SAPARD będą kontynuowane w podobnym układzie w ramach funduszy spójności i rozwoju obszarów wiejskich, o tyle finansowanie w ramach funduszu PHARE do 2006 r. będzie musiało zostać stopniowo wycofywane.

W traktacie o przystąpieniu trzeba zawrzeć pewne rozwiązania przejściowe, w tym zasady dotyczące dalszego przekazania odpowiedzialności w zakresie zarządzania pomocą przedakcesyjną udzieloną nowym państwom członkowskim do rozszerzonego systemu zdecentralizowanego wdrażania (EDIS) (włącznie z zasobami ludzkimi i warunkami uruchamiania funduszy). Uruchomienie funduszy PHARE powinno być uwarunkowane wprowadzeniem rozszerzonego zdecentralizowanego systemu wdrażania przez państwa przystępujące. W odniesieniu do programu ISPA, aby nie dyskryminować nowych państw członkowskich w stosunku do obecnych, takie podejście nie może być wdrożone.

Po drugie, trzeba będzie bardziej precyzyjnie określić przewidywane przejściowe udogodnienia w zakresie budowania niektórych instytucji. W celu wprowadzenia tych działań oraz ze względu na to, że omawiane działania stanowią kontynuację działalności w ramach programu PHARE, Komisja proponuje, aby w latach 2004-2006 wykorzystać istniejącą strukturę, tj. komitet PHARE, i pracować za pośrednictwem istniejącego EDIS w nowych państwach członkowskich. W celu uniknięcia nałożenia się z działaniem, które w przyszłości może być finansowane za pomocą funduszy strukturalnych, na tym etapie Komisja wnioskuje o ograniczenie działania do budowy instytucji wymienionych poniżej:

- Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne (wzmocnienie ustroju sądowego, kontrola granic, strategia antykorupcyjna);
- Rynek wewnętrzny, w tym unia celna;
- Środowisko;
- Usługi weterynaryjne i budowanie potencjału administracyjnego dotyczącego bezpieczeństwa żywności;
- Administracja i kontrola rolna, w tym IACS;
- Bezpieczeństwo jądrowe;
- Ogólna reforma administracji publicznej oraz horyzontalna pomoc techniczna (TAIEX/statystyka).

Jednakże w późniejszej fazie można przewidzieć potrzebę innych działań, w szczególności w celu uwzględnienia wyniku negocjacji.

Po trzecie, jeśli chodzi o zamknięcie elektrowni jądrowych w Ignalinie na Litwie oraz Bohunice VI na Słowacji, wyniki negocjacji przewidują potrzebę stworzenia szczególnego rozwiązania dotyczącego wyłączenia tych elektrowni z eksploatacji, w celu sfinansowania wspólnotowego wsparcia dla omawianej działalności przynajmniej do 2006 r. Komisja zaproponowała w swoim komunikacie z 30 stycznia 2002 r. przeznaczanie rocznie kwoty 70 milionów euro, począwszy od lat 2004-2006, na zamknięcie elektrowni w Ignalinie. Ponadto Komisja wskazała, że fundusze, które mogłyby w innym przypadku być przydzielone w ramach programu PHARE, byłyby przeznaczone w ramach pozycji 3 budżetu po rozszerzeniu (Unii). Szacunkowe dane będą korygowane tam, gdzie to stosowne, na podstawie kształtowania się wydatków z funduszy przeznaczonych na czynności dotyczące zamknięcia w elektrowni w Ignalinie oraz Bohunice VI.

Z uwagi na to, że finansowanie powyższej działalności stanowi kontynuację działalności finansowanej w ramach programu PHARE, Komisja uważa, że decyzje w zakresie budżetu

rocznego w sprawie alokacji wsparcia wspólnotowego na akcje zamknięcia powinny być podejmowane, podobnie jak miało to miejsce w przeszłości, po zasięgnięciu opinii Komitetu Zarządzającego ds. PHARE. Takie podejście dałoby również konieczny czas na przygotowanie niezbędnej podstawy prawnej, zapewniającej wsparcie wspólnotowe dla procesu zamykania elektrowni w Ignalinie, przewidywanego w następnej perspektywie finansowej. Komisja proponuje, aby to zobowiązanie zostało ustanowione w protokole załączonym do aktu o warunkach przystąpienia.

Po czwarte, do traktatu trzeba będzie włączyć oświadczenia, protokoły i inne dodatkowe elementy.

Na przykład w odniesieniu do bezpieczeństwa jądrowego zobowiązania Litwy i Słowacji co do wcześniejszego zamknięcia elektrowni jądrowych w Ignalinie i Bohunice VI trzeba będzie włączyć do aktu dotyczącego warunków przystąpienia.

Po piąte, podstawa prawna rozwiązania kwestii północnej części Cypru w celu wsparcia rozstrzygnięcia politycznego.

Załącznik 3: Konwencje praw człowieka

KONWENCJE RATYFIKOWANE PRZEZ PAŃSTWA KANDYDUJĄCE
stan na 15 września 2002 r.

<i>Przystąpienie do konwencji i protokołów</i>	BG	CY	CZ	EE	HU	LV	LT	MT	PL	RO	SK	SV	TK
ECHR (Europejska Konwencja Praw Człowieka)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Protokół 1 (prawo własności)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Protokół 4 (swoboda poruszania się i inne)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	o
Protokół 6 (zakaz kary śmierci)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	o
Protokół 7 (<i>ne bis in idem</i>)	x	x	x	x	x	x	x	o	o	x	x	x	o
Europejska Konwencja o Zapobieganiu Torturom	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Europejska Karta Społeczna z 1989 r.	o	x	x	o	x	x	o	x	x	o	x	o	x
Europejska Karta Społeczna z 1989 r. (zrewidowana)	x	x	o	x	o	o	x	o	o	x	o	x	o
Konwencja Ramowa o Ochronie Mniejszości Narodowych	x	x	x	x	x	o	x	x	x	x	x	x	o
ICCPR (Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych – MPPOP)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	o
Protokół fakultatywny do MPPOP (prawo do skargi indywidualnej)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	o
Drugi protokół fakultatywny do MPPOP (zakaz kary śmierci)	x	x	o	o	x	o	x	x	o	x	x	x	o
ICESCR (Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych) – MPPGSK	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	o
CAT (Konwencja w sprawie zakazu tortur)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
CERD (Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	o
CEDAW (Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Protokół fakultatywny do CEDAW	o	x	x	o	x	o	o	o	o	o	x	o	o
CRC (Konwencja Praw Dziecka)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

x = Konwencja ratyfikowana; o = Konwencja nieratyfikowana

BG = Bułgaria; CY = Cypr; CZ = Czechy; EE = Estonia; HU = Węgry; LV = Łotwa; LT = Litwa; MT = Malta; PL = Polska; RO = Rumunia; SK – Słowacja; SV = Słowenia; TK = Turcja

Załącznik 4: Projekty bliźniacze

Liczba projektów bliźniaczych finansowanych przez PHARE w latach 1998-2002*

Kraj kandydujący	Rolnictwo (w tym: projekty dotyczące weterynarii i fitosanitarne)	Środowisko	Finanse publiczne (w tym: podatki, cła, rynek wewnętrzny itp.)	Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne	Polityka społeczna	Polityka regionalna i przygotowanie do wdrożenia funduszy strukturalnych	Inne	Ogółem
Bułgaria	13	11	15	17	2	4	2	64
Cypr	—	—	1	1	—	—	—	2
Czechy	7	10	16	19	15	6	7	80
Estonia	8	4	8	8	7	3	1	39
Węgry	12	11	12	10	8	4	3	60
Łotwa	4	3	13	7	2	4	3	36
Litwa	7	2	12	12	6	3	8	50
Malta	4	1	1	1	1	1	1	10
Polska	27	12	36	16	12	19	12	134
Rumunia	11	6	26	22	9	15	6	95
Słowacja	9	9	10	17	6	3	7	61
Słowenia	9	1	11	8	3	5	3	40
Turcja	2	1	1	6	—	—	3	13
Ogółem	113	71	162	144	71	67	56	684

* Liczba projektów na rok 2002 może się jeszcze zmienić

LICZBA PROJEKTÓW BLIŹNIACZYCH W LATACH 1998-2001*, W KTÓRYCH PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE
WYSTĘPUJĄ JAKO KRAJE PRZEWODZĄCE LUB PARTNERZY

Państwo	A	B	D	DK	E	FIN	F	EL	IRL	I	NL	P	S	UK	Suma
BG	7	—	21	2	6	—	10	6	2	1	4	—	4	9	72
CY	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3
CZ	5	—	23	4	7	2	15	1	3	4	12	1	3	22	102
EE	—	—	11	—	—	11	4	1	4	1	4	—	8	3	47
HU	11	1	17	5	10	5	14	2	1	4	5	—	7	11	93
LV	—	1	7	2	2	5	3	1	—	—	1	—	7	4	33
LT	—	1	12	9	4	8	6	—	—	3	1	—	14	6	64
MT	—	—	—	—	2	—	—	—	1	1	—	—	—	3	7
PL	4	—	33	11	16	5	37	1	3	8	15	1	9	24	167
RO	2	1	15	3	11	—	23	6	—	11	9	—	4	11	96
SK	12	—	18	1	8	2	12	6	2	5	7	—	6	8	87
SI	11	—	13	—	8	—	5	1	2	2	4	—	5	4	55
TR*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ogółem	52	4	170	38	75	38	129	26	18	40	62	2	67	105	826**

* Wybór partnerów bliźniaczych na rok 2002 jeszcze trwa

** Łączna suma nie odpowiada ogólnej liczbie projektów, albowiem w większości z nich uczestniczy więcej niż jedno państwo członkowskie

Załącznik 5: Przeglądy techniczne**Przeglądy techniczne: liczba powołanych ekspertów w poszczególnych państwach członkowskich**

Państwo członkowskie	Łączna liczba powołanych ekspertów
Austria	71
Belgia	33
Dania	41
Finlandia	61
Francja	57
Niemcy	78
Grecja	19
Irlandia	27
Włochy	47
Luksemburg	10
Niderlandy	61
Portugalia	49
Hiszpania	35
Szwecja	74
Zjednoczone Królestwo	137
Suma	800

Przeglądy techniczne wykonane przez biuro TAIEX, Dyrekcja Generalna ds. Rozszerzenia

Państwo kandydujące	Rozdział 1 ¹⁰ Swobodny przepływ towarów	Rozdział 2 ¹¹ Swobodny przepływ osób	Rozdział 3 ¹² Swoboda świadczenia usług	Rozdział 7 ¹³ Rolnictwo	Rozdział 13 ¹⁴ Polityka społeczna	Rozdział 19 ¹⁵ komunikacja i technologie informacyjne	Rozdział 22 ¹⁶ Środowisko	Rozdział 23 ¹⁷ Ochrona konsumenta i ochrona zdrowia	Rozdział 24 ¹⁸ Współpraca w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych	Razem
Bułgaria		6		1	1			1		9
Cypr	2	6	1	5	1		1	1	1	18
Czechy	2	6	2	6	1	1	1	1	1	21
Estonia	2	6	1	5	1	1	1	1	1	19
Węgry	2	6	2	7	1	1	1	1	1	22
Łotwa	2	6	1	5	1		1	1		17
Litwa	2	6	1	5	1		1	1		17
Malta	2	6	1	3	1		1	1	1	16
Polska	2	6	2	5	1		1	1		18
Rumunia	2	6		2	1		1	1		10
Słowacja	2	6	1	7	1	1	1	1		20
Słowenia	2	6	1	5	1	1	1	1	1	18
Ogółem	20	72	13	56	12	4	10	12	6	205

¹⁰ System szybkiego ostrzegania w zakresie żywności i pasz, nowa żywność/ GMO (organizmy zmodyfikowane genetycznie)

¹¹ Wzajemne uznawanie kwalifikacji zawodowych w sektorze medycznym: lekarze, stomatolodzy, farmaceuci, lekarze weterynarii, pielęgniarki, położne

¹² Usługi finansowe, ochrona danych (nie wszystkie tematy we wszystkich państwach)

¹³ Bazy danych bydła, owoce i warzywa, IACS, kontyngenty mleka, weterynaryjne BIP, lecznice weterynaryjne, wino (nie wszystkie tematy we wszystkich państwach)

¹⁴ Choroby zaraźliwe

¹⁵ Usługi pocztowe

¹⁶ Środowisko, w tym takie zagadnienia, jak: powietrze, chemikalia, niebezpieczne substancje w wodzie, woda pitna, EIA. GMO, IPPC, ochrona przyrody, azotany, SEVESO, odpady

¹⁷ Ogólne bezpieczeństwo produktów

¹⁸ Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne, w tym takie tematy, jak: wprowadzenie w życie Planu działania w obszarze dorobku Schengen/granice zewnętrzne, sądownictwo, azyl, narkotyki, polityka wizowa, pranie brudnych pieniędzy, walka z przestępstwami gospodarczymi i finansowymi, oszustwa i korupcja, współpraca policji

Przeglądy techniczne wykonane przez inne służby Komisji i inne instytucje

Państwo kandydujące	Rozdział 4 ¹⁹ Swobodny przepływ kapitału	Rozdział 14 ²⁰ Energia	Rozdział 25 ²¹ Unia celna	Rozdział 28 ²² Kontrola finansowa	Razem
Bułgaria	1	1		1	3
Cypr	1	1	1		3
Czechy	1	1	1		3
Estonia	1	1	1		3
Węgry	1	1	1		3
Łotwa	1	1	1		3
Litwa	1	1	1	1	4
Malta	1	1			2
Polska	1	1	1	1	4
Rumunia	1	1			2
Słowacja	1	1	1		3
Słowenia	1	1	1		3
Suma	12	12	9	3	36

¹⁹ Przeglądy techniczne wykonane przez Europejski Bank Centralny

²⁰ Przeglądy techniczne w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego wykonane pod auspicjami grupy roboczej Rady UE ds. zagadnień jądrowych

²¹ Przeglądy techniczne w dziedzinie cel, finansowane w ramach programu Cła 2002

²² Przeglądy techniczne w dziedzinie publicznej międzynarodowej kontroli finansowej wykonane przez SIGMA

Załącznik 6: Stan negocjacji

	ROZDZIAŁ	CY	CZECH	EST	HUN	POL	SLO	BUL	LAT	LIT	MAL	ROM	SLK
1.	Swobodny przepływ towarów											0	
2.	Swobodny przepływ osób											0	
3.	Swoboda świadczenia usług											—	
4.	Swobodny przepływ kapitału											0	
5.	Polityka konkurencji		0		0	0		0			0	0	0
6.	Rolnictwo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	—	0
7.	Rybołówstwo												
8.	Polityka transportowa		0					0				0	
9.	Podatki										0	0	
10.	UGW												
11.	Statystyka												
12.	Polityka społeczna i zatrudnienie												
13.	Energia							0				0	
14.	Polityka przemysłowa												
15.	Małe i średnie przedsiębiorstwa												
16.	Nauka i badania												
17.	Edukacja, kształcenie i młodzież												
18.	Telekomunikacja i technologie informacyjne											0	
19.	Kultura i polityka audiowizualna											0	
20.	Polityka regionalna							0				0	
21.	Środowisko							0				0	
22.	Ochrona konsumentów i zdrowia												
23.	Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne							0				0	
24.	Unia celna										0	0	
25.	Stosunki zewnętrzne												
26.	Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa												
27.	Kontrola finansowa											0	
28.	Finanse i budżet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	—	0
29.	Instytucje		0		0				0				
30.	Inne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Rozdziały otwarte (1)	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	27	30
	Rozdziały zamknięte (2)	28	25	28	26	27	28	22	27	28	25	13	27
	Pozostające rozdziały otwarte (3)+	3	6	3	5	4	3	9	4	3	7	18	4

0: Rozdziały otwarte, negocjacje w toku

puste miejsce – negocjacje tymczasowo zakończone

-: Rozdziały jeszcze nie otwarte do negocjacji

Załącznik 7: Główne wskaźniki statystyczne

PAŃSTWA KANDYDUJĄCE
GŁÓWNE WSKAŹNIKI STATYSTYCZNE (2001 r.)

	Powierzchnia	Ludność	Gęstość zaludnienia	PKB wg siły nabywczej ^{8,9}			Zmiana % PKB	Rolnictwo	
	w 1000 km ²	w mln mieszkańców	w mln mieszkańców /km ²	w mld euro	PKB <i>per capita</i> euro	PKB <i>per capita</i> % średniej UE	%	% wartości dodatniej brutto	% zatrudnienia
Bułgaria	111	7,9	71	51,5	6500	28	4,0	13,8	26,7
Cypr	9	0,8	82	14,1	18500	80	4,0	3,9	4,9
Czechy	79	10,2	130	136,0	13300	57	3,3	4,2	4,6
Estonia	45	1,4	30	13,4	9800	42	5,0	5,8	7,1
Węgry	93	10,2	110	121,3	11900	51	3,8	4,3 ⁴	6,1
Łotwa	65	2,4	36	18,1	7700	33	7,7	4,7	15,1
Litwa	65	3,5	53	30,3	8700	38	5,9	7,0	16,5
Malta	0,3	0,4	1250	4,6 ¹¹	11700 ³	55 ³	-0,8	2,4	2,2
Polska	313	38,6	124	355,5	9200	40	1,1	3,4	19,2
Rumunia	228	22,4	94	132,2	5900	25	5,3	14,6	44,4
Słowacja	49	5,4	110	59,7	11100	48	3,3	4,6	6,3
Słowenia	20	2,0	98	31,9	16000	69	3,0	3,1	9,9
Turcja	775	68,6	89	356,8	5200	22	-7,4	12,1	35,4

⁸ Metodę obliczania PKB wg SN skorygowano od czasu ubiegłorocznego raportu. W związku z tym dane nie są porównywalne

⁹ Do opracowania PKB *per capita*, dane dotyczące ogólnej liczby ludności pochodzą ze sprawozdań narodowych, mogą się różnić od statystyk demograficznych

¹⁰ Rok 1999

⁴ Rok 2000

Źródło: Eurostat na podstawie źródeł narodowych

PAŃSTWA KANDYDUJĄCE
GŁÓWNE WSKAŹNIKI STATYSTYCZNE (2001 r.)

	Stopa inflacji	Stopa bezrobocia	Budżet państwa	Handel zagraniczny				Rachunek bieżący	Bezpośrednie inwestycje zagraniczne	
	średnia roczna	% siły roboczej ⁵	Saldo jako % PKB	Bilans handlowy eksport /import w %	Eksport do UE jako % eksportu ogółem	Import z UE jako % importu ogółem	Saldo wymiany handlowej UE z danym państwem (mln euro)	Saldo bilansu jako % PKB	Kapitał w euro <i>per capita</i> ¹²	Saldo wpływów netto jako % PKB
Bulgaria	7,4	19,9	1,7	76,3	54,8	49,4	380	-6,0	272	5,1
Cypr	2,0	4,0	-3,0 ⁴	13,0	49,0	55,5	1670	-4,5	/	1,8
Czechy	4,5	8,0	-5,5	91,6	58,9	61,8	2376	-4,7	2284	8,7
Estonia	5,6	12,4	-0,4	77,0	69,4	56,5	19	-6,1	2084	9,7
Węgry	9,1	5,7	-4,1	90,5	74,3	57,8	-481	-2,2	1790 ³	4,7
Łotwa	2,5	13,1	-1,6	57,1	61,2	52,6	466	-9,7	970	2,3
Litwa	1,3	16,5	-1,9	72,1	47,8	44,0	773	-4,8	720	3,7
Malta	2,5	6,5	-7,0	71,8	41,3	63,6	1304	-4,8	/	8,8
Polska	5,3	18,4	-3,9	71,8	69,2	61,4	8976	-4,1	952	3,2
Rumunia	34,5	6,6	-3,4	73,0	57,3	57,3	967	-5,9	245	2,8 ³
Słowacja	10,8 ³	19,4	-5,3	85,5	59,9	49,8	-264	-8,8	521	6,3
Słowenia	8,6	5,7	-2,5	91,2	62,2	67,7	1819	-0,4	1527	1,9
Turcja	57,6	8,5	-28,7	75,8	51,6	44,6	-67	2,3	/	2,2

Źródło: Eurostat na podstawie źródeł narodowych

¹ Obliczono, wykorzystując liczby dotyczące liczby ludności, z narodowych sprawozdań, które mogą odbiegać od demograficznych danych statystycznych

² Dane bilansu płatniczego

³ Rok 2000

⁴ Dane szacunkowe

¹² Definicja Badania Siły Roboczej

PAŃSTWA KANDYDUJĄCE
GŁÓWNE WSKAŹNIKI STATYSTYCZNE
(wielkości średnie 1997/2001)

	Wzrost PKB	Stopa inflacji	Stopa bezrobocia	Budżet państwa	Handel zagraniczny	Rachunek bieżący	Zagraniczne inwestycje bezpośrednie
	Zmiana w %	Średnioroczna	% ludności czynnej zawodowo ⁴	Saldo jako % PKB	Saldo wymiany handlowej UE z danym państwem (mln euro)	Saldo jako % PKB	Napływ netto jako % PKB ¹
Bulgaria	2,0	9,8	15,2	0,5	188	-1,5	5,6
Cypr	4,2	2,7	4,3	-4,0 ³	1768	-4,5	1,3
Czechy	1,1	5,6	7,1	-3,8	2604	-4,3	7,8
Estonia	5,2	6,1	11,5	-0,5	496	-7,8	8,1
Węgry	54,5	12,4	7,4	-5,4	1090	-3,4	4,3
Łotwa	6,1	3,9	14,0	-1,7	318	-8,6	5,7
Litwa	3,6	3,3	16,5	-2,9	696	-8,9	4,8
Malta	3,4	3,6	6,0	-8,8	1358	-7,1	11,9
Polska	4,2	9,9	13,6	-2,8	10750	-5,4	4,2
Rumunia	-1,0	46,3	6,2	-4,0	1050	-5,3	3,5 ²
Słowacja	2,2	8,9	15,7	-7,0	48	-7,4	4,4
Słowenia	4,2	8,0	6,8	-2,3	1704	-1,7	1,4
Turcja	1,2	69,9	7,3	-15,7	7398	-0,8	0,8

Źródło: Wyliczenia Eurostatu i służb Komisji na podstawie źródeł narodowych

¹ Dane bilansu płatniczego

² Średnia 1997/2000

³ Szacunkowa średnia 1997/2000

⁴ Definicja Badania Siły Roboczej

Wydaje: Urząd Komitetu Integracji Europejskiej
Al. Ujazdowskie 9, 00-918 Warszawa
adres internetowy: www.ukie.gov.pl

Tłumaczenie i opracowanie: zespół
Skład i łamanie: Dorota Bielska

© Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, 2002

Druk: P.P.G.K. SA

Zakład Poligrafii - Drukarnia „KART”

ISSN 1641-6333